

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Падпішыся сёньня! Заўтра будзе позна! «Саюздрукі» разарвалі дамовы на распаўсюд «НН», «Белпошта» не ўключыла газеты ў падпісны каталог. У такой сама ситуацыі апынулася 16 іншых выданняў. Каб гарантавана чытаць «НН» пасля Новага году: 1) дашліце ў Рэдакцыю свой дакладны адрес і тэлефон, 2) пералічыце на рахунак «НН» ахвяраваныне на выхад газеты з разыліку 18 000 рублёў на квартал. Гэта датычыць і тых, хто мае чытаць газету ў Інтэрнэце. Няма пэўнасці, што сеціва не заблякуюць. Дый газэце ня выжыць без грошей. Даўшайце ў Рэдакцыю адрес, на які мусіць дасылацца/дастаяўляцца газета, паштовы індэкс, пры наяўнасці — код пад'езду, пры магчымасці — нумар тэлефона. На які рахунак пералічыць ахвяраваныні? Ці мусова пры гэтым пазначаць уласнае імя і адрес? Адказы на пытаньні ды блянкі ахвяравання — старонка 3.

Асобы-2005

Аляксандар Мілінкевіч,
Ян Павал II, Том
Стопард, Іван Ціхан,
новая хвала беларускага
року, Артур Клінаў,
Мікалай Пінгін, Пётра
Рудкоўскі, Мікола Кацук.

Жыцьцё пад лёдам

Некаторыя кажуць: у Беларусі нічога не адбываецца. Гісторычна краіна сапраўды перажывае палярную ноч. Але і пад лёдам цяперашняга жыцця, у якім мараль падмененая мэтазгоднасцю, а нацыя адчужаная ад дзяржавы,

брэчыць крыніцы, прабіваючы дарогу да «акіяну, якому імя Беларусь», як пісаў сёлетні юбіляр Уладзімер Караткевіч. Там, пад гледжаннем лёдам стабільнасці — жывое жыцьцё, там фармуецца рэльеф будучыні.

Працяг на старонцы 4.

Калядны нумар «НН»

Сем апавяданняў на сем калядных вечароў — старонкі 10—22.

Да галоўнага рэдактара газеты «Белая гусь сягоныя» Паўла Калабковіча прыйшоў Бог. Як заўсёды гэта бывае, прыйшоў нечакана, зняняцку, у першы дзень Калядаў... Старонка 10.

У НУМАРЫ

Ці Лукашэнка здасьць «Белтрансгаз»?
«Газпром» дагэтуль не падпісаў контракту з Беларусью.
Старонка 2.

Беларускі тэрарыст у «Аль-Каідзе»

Андрэй Місюра, ён жа Амін аль-Ансары. Выпускнік геафаку БДУ. Старонка 4.

Кнігі году-2005
Рэйтынг «НН».
Старонка 8.

Галіяф нэрвуецца

Ссунуўшы галасаваныне на сакавік, улада парадаксальным чынам засвідчыла, што справа апазыцыі не зусім гібляя. Піша Аляксандар Класкоўскі. Старонка 5.

Наталья Пяткевич і Лідзія Ярошына прысутнічалі ў палаце прадстаўнікоў ў момант прызначэння выбараў.

Гутарка з жонкай Аляксандра Мілінкевіча — старонка 6.

Наша надзея

Каляднае пасланье апостальскага візитатара для беларусаў замежжа а.Аляксандра Надсаны.
Старонка 2.

12

Нават калі зло атрымала татальну перамогу, але калі хапя б ты адзін не згаджаесь з гэтым, значыць, бітва яшчэ ня кончана. Значыць, час можа спыніцца і наступерак усім законам фізыкі павярнуцца назад. Артыкул Віталя Тараса. Старонка 5.

Ахвяраваныні ад падпісчыкаў

Дзякуюм Аляксандру Б. з Менску, які ахвяраваў на выхад газеты 130 тыс. рублёў, Васілю А. з Магілёва — за 50 тысяч, Анатолю М. з Ліды — 50 тыс., Анатолю С. з Жлобіна — 50 тысяч, Ірыне К. з Менску — 100 тыс., Тамары К. з Менску — 100 тыс., Ігару Л. з Менску — 125 тыс., Баляславу К. — 50 тыс., Дэмітрыю М. — 50 тыс.

Працяг на старонцы 3.

Рэйтынг Мілінкевіча расце

Сёння за новага лідэра апазыцы гатовыя прагаласаваць 18,1% выбарцаў.

Гэта выявіла апытаныне грамадзкай думкі, праведзене ў съежкі пры спрыніны групы прафэсара Манаева. Рэйтынг адзінага кандыдата рос на 9% у месяц: Мілінкевіч стартаваў з нулявой вядомасці перад Кангрэсам дэмакратычных сілаў і за два месяцы кансаліраваў сымпаты перакананых праціўнікаў Лукашэнкі. Выгляда, што сёлета дэмакраты спынілі выбар на больш выйгрышнай фігуры, чым у 2001-м.

Рэйтынг А.Лукашэнкі вырас за два месяцы на 5% і цяпер складае пры закрытым апытаныне 54,1%.

Што цікава, пры адкрытым апытаныне рэйтынг А.Лукашэнкі мала мянусца (52,5%). А А.Мілінкевіча ў гэтым выпадку называюць 6,6%. Папулярнасць астатніх палітыкаў застаецца ў межах статыстычнай памылкі: за А.Лябедзьку гатовыя галасаваць 2,4%, С.Гайдукевіча — 1,2%, З.Пазняка — 1,1% выбарцаў, за астатніх — менш за 1%.

Усяго было апытана 1514 чалавек. Памылка рэпрэзэнтатыўнасці ня большая за 3%. Нагадаем, што з 1994 г. найвышэйшых сярод апанэнтаў А.Лукашэнкі паказчыкаў дасягаў рэйтынг Зянона Пазняка — 16% у 1996 годзе.

Мікола Бугай

Вынік выбараў вядомы?

Паводле нашай інфармацыі, на початку гэтага тыдня адказным чыноўнікам гарвыканкаму былі «даведзены» рэйтынгі папулярнасці кандыдатаў у прэзыдэнты: 68% — за Лукашэнку, 12% — за Мілінкевіча, 8% — за Гайдукевіча.

Што гэта азначае, тлумачыць разумным людзям ня трэба. Варта нагадаць, што акурат апушкансства ўладаў пры падліку галасоў прывяло да народных пастаўшчын на Украіне й Срэбре.

«Нямецкая хвала» перайшла на беларускую

Вось яшчэ пазытыўны вынік году: з 2 сьнежня беларуская праграма «Нямецкая хвала» стала напалову беларускамоўнай. Дыктары так і кажуць: «на беларускай мове па проспэках слухачоў». Дзівлюмоўны ёсць сайт «Хвала».

Старшыня Таварыства беларускай мовы Алег Трусаў ужо пайфармаваў пасла Нямецчыны аб спыненні байкоту станцыі. Беларуская праграма «Хвала» гучыць штогодня а 20.30. Дарэчы, яе пачалі трансляваць таксама на сярэдніх хвалах, на частаце 1555 кГц.

Ці Лукашэнка здаесьць «Белтрансгаз»?

«Газпром» не падпісаў контрактаў з Беларусью. Ён чакае саступкі «Белтрансгазу».

Хутка новы год, цана ўзгодненая — 48,68 дзяліра за тысячу кубоў — а контракт на паставку газу так і не падпісаны. «Прэм’ер» Сідорскі вярнуўся з Москвы толькі з завярэньнем у «саборстве», піша «Камсамолка». Гэта не перашкодзіла яму заявіць, што «практычныя разыходжанні па дадзеным пытаныні не ўстаноўлены», а «Газпрому» й «Белтрансгазу» дадзеныя даручэнні па афармленні неабходных дакументаў». Ці азначае гэта, што нацыя распісала газаправодамі за падтрымку Москвой самі ведаеце каго? Расейскі прэм’ер быў бы рады такому гешэфту. Як перадаło інфармагенцтва Newsinfo, Міхаіл Фрадкоў падчас перамоў заўважыў, што супрацца не абмяжоўваеца паставкамі газу, яшчэ засталіся пытаныні, якія трэба фарса-

ваць — узаемадзеяньне «Газпрому» з «Белтрансгазам».

Дарэчы, урады Украіны й Грузіі адмовіліся аддаць свае газаправодныя систэмы ў сумесную з «Газпромам» прадпрыемствы. Яны разглядаюць транзытныя магутнасці як стратэгічную інфраструктуру.

Сяргей Сідорскі (справа) і Міхаіл Фрадкоў.

Лявонаў, Парфяновіч, Ярашук: будзе ўзурпацыя

Экс-міністар сельскай гаспадаркі Васіль Лявонаў, трохразовы алімпійскі чэмпіён Уладзімер Парфяновіч і кіраўнік Беларускага кангрэсу дэмакратычных прафсаюзаў Аляксандар Ярашук выступілі з супольнай заявой. Яны называюць абвешчаную кампанію «выбарчым фарсам» і адмаўляюцца ад удзелу. Палітыкі заяўляюць, што ў Беларусі выбарчая систэма ператворана ў «інструмент утрымання ўлады ў руках А.Лукашэнкі», што не выконваюцца мінімальныя канстытуцыйныя ўмовы для палітычнай дзейнасці і свабоды слова. Яны робяць выснову, што німаюцца ўмовы для ўлады ў выбарах, а шлях да «фабрыкацыі вініка галасавання на карысць А.Лукашэнкі» адкрыты. Удзел А.Лукашэнкі ў трэці раз у выбарах яны называюць «узурпацыяй ўлады» і адмаўляюцца сваім удзелам легітымізаваць гэта.

Два кандыдаты ад адной партыі

У БСДП (Грамада) скандал. У прэзыдэнтскіх ідуць і лідар партыі Аляксандар Казулін, і ягоны намеснік Валер Фралоў. А.Казулін ужо запатрабаваў ад генэрала выйсці з партыі.

Барыс Тумар, Яўген Васілеўскі

АНОНС

У № 1 за 2006 год

Беларускі календар на 2006 год.

Тэма нумару: як падалі дыктатуры.

«Поўны рот каўбасы». Аўстрыйская прэса назвала гэта «махлярствам году»... Рэпартаж Аляксея Бацюкова з Кілійскага раёну.

«Палямон. Коды легенды». Палямон ня быў рымлянінам, толькі грэкам, ды яшчэ й жыдаватым. А аўтарам легенды пра Палямона быў... вы ведаеце гэтага чалавека! Гістарычную таямніцу разгадаў гісторык Алег Латышонак.

«Шлях дробнай сволачы». «НН» пачынае друкаваць аповесьць Евы Вежнавец.

КАЛЯДЫ — 21

Хтосьці чакае сьвятаў, а хтосьці празнікаў.

Сыцюжа яшчэ ўсур'ёз ня шчэрыва іклу.

У калядоўшчыкаў — харызматычных вандроўных казаньнікаў — голас ахрыплы па тыдні ліцэйскіх выкладаў.

Пазасынала ўсё: парк Перамогі й Лошица.

Між царквой і касцёлам да самай раніцы — унія.

Сыяць далікатна, нібы дзяўчо, укалоўшыся

голкаю бэджыка з надпісем: «Сыячая Прыгажуня».

Стол без калядных паштовак да непрыстойнасці голы.

Дзе пералётная пошта сьвятога Міколы?

Не даглядзеў персаналу сівабароды гіпі:

усім інтэрнэт-галубятням гамон па птушынным грыпе.

Сыяць маладыя ваўкі і казлы старыя, мірныя людзі, а побач — сусед іх клаты.

Сыпіць далакоп, і ў снах гэтаксама рые.

На абразах — мадонны, а ў ложках — проста Марыі, проста ў сярэдніне — іхныя немаўляты.

Птушкі ў гадзініках і хвіліны ў гадзіні.

Сонны ды-джэй машынальна круціц кружэлку.

Сыяць валы і ягніты, сыяць прусакі ў радзільні...

Пара сэкундаў — і крик абудзіў акушэрку.

Таісія
Бондар

Яшчэ ў 1970-х напісалася:

І калі гром нябёсы скалане,

Глыбінь зямных адчуло

прыцяжэнне,

Ня съвечку вы паставаце — келіх

мне,

Каб мог падніц і ў цёмнай

старане

Яго за вас: Таіса, Раія, Жэні...

Верш называўся «Паэтэсы». Таіса, Раія, Жэні — Таісія Бондар, Раіса Баравікова, Яўгенія Йнішчыц... Дзяўне з іх прыцяжэнне зямных глыбінь адчуло раней за мене.

Не ўгадаеш... Ні з келіхам, ні са съвечай...

З твару адной пасткі, разумеючы, што яна — адна з найлепшых, я, у апошні момант знайшоўшы ваткара, здымай пасміяротную маску і каменна плакаў на яе пахаванын. З другой пасткай, таксама разумеючы, што яна — адна з найлепшых, я не размайлай амаль дзесяці —

годзін дзесяці і нават не пайшоў у шпіталь, каб развітаца зь ёй. А яна, як і Еўдакія Лось, згада-

ная ў тым жа вершы, захварэла на тую ж хваробу...

«Дай божа мужна жыць, памерці так, як мужна памірала Еўдакія». Нібыта наклікаў... Праз столькі гадоў...

З год таму мяне ўсур'ёз дапытвалі, ці не адмоўлюся ад вершу

«Паэтэсы»? Хтосьці там адмоўлюся ад падараваных Таісія кніг, нехта — ад прысьвяченых ей карцін...

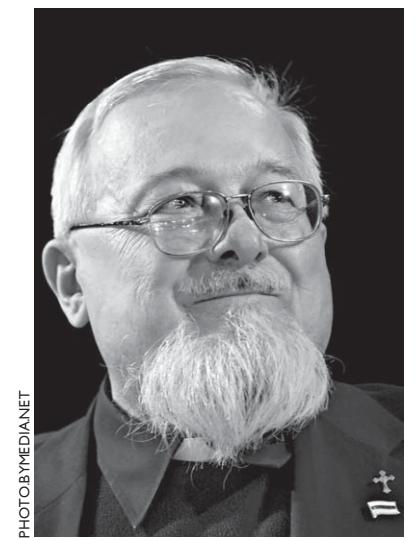
Што ж нас гэтак разъяляло, разъяднала?.. Дальбог, немаведама што, можа, найстрашнейшае тое, што з гэтым немаведама чым мы ўжо будзённа звязліся. Усё нар-
малёва, як кажа Раіса Баравікова, якая, дзяўку богу, жывала.

шкадуеш...» — яно так паміж быцьцём і нябітам. Тым ня менш, і пасля таго, як сыдзеш у нябіт, з тобой нічога не сыходзіц. Доўжыцца, але што і дзеля чаго?..

Увечары таго дня, калі на стала Таісія Бондар, па беларускі нацыянальным тэлебачаным адні за адным паказваліся два фільмы. Няма патрэбы казаць, што паказваліся без аніводнага беларускага слова, за якое стаім мы нібыта ўсе разам — хоць у «Літаратуры і мастацтве» ці «Маладасці», хоць у «Нашай Ніве» ці «Дзэяслове». Адзін фільм — прарай на зямлі пры Сталіне, другі — прарай на зямлі пры Лукашэнку.

На ўсё нармалёва, Раія... Уладзімер Някляеў

Наша надзея

Уладзімер Някляеў

Каляднае пасланье апостальскага візитатара для беларусаў замежжа а.Аляксандра Надсана.

Герой Коласавай паэмы «Новая зямля», лісьнік Міхал, жыву думкай набыцца кавалак уласнай зямлі, каб запэўніць лепшую долю для сябе і сваёй сям'і. На жаль, яму не давялося бачыць зыдзяйснену сваёй задумы. Зыняможаны, ён хварэў і памёр, не дасягнушы сваёй мэты. Аднак думка пра ўласную зямлю не пакідала яго да канца. Ягоныя апошнія слова былі звернуты да брата Антося, якому ён даручаў працягваць справу:

Зямля... зямля... туды, туды, брат,
Будуй яе... ты дай ёй выгляд...
На новы лад, каб жыць нанова...

У харектары Міхала ёсьць нешта такое, што нагадвае старазапаветных вялікіх людзей — патрыярхаў, прарокаў, — якія жылі надзею ратунку, абязнага Богам, не зважаючы на кінны, зыдзекі і перасьлед, якія прыходзіліся ім цярпець ад сваіх суайніннікаў. Іхня надзея грунтавалася на непахінай веры ў Бога і перакананні Ягонаі вернасці сваім абязнінам. Тым ня менш, ніводзі з гэтых вялікіх людзей, якіх, паводле съведчання сьвятога Паўла, «съвет ня быў варты», не дажыў, каб бачыць зыдзяйснену сваіх спадзіваньняў. І ў гэтым ёсьць падабенства між імі і лесьніком Міхалам. Але тут яно і сканчаецца: калі Міхал імкну

мы самі

Лукашэнка застаецца чытчом «НН»

Рэдакцыя штодзень атрымлівае дзясяткі пісулек з адресамі падпісчыкаў і банкаўскіх выпісак аб атрыманні ахвяраваньняў. На сёньня 54% падпісчыкаў — зь Менску, рэшта — з рэгіёнаў. Але менчукі марудзяць з ахвяраваньнямі. Іх пераказалі прыкладна 30% заяўленых сталічных падпісчыкаў проці 50% рэгіональных.

Цікава назіраць разнастайнасць прозвішча беларускага грамадзянства. Сярод падпісчыкаў на сёньня маюць чатыры Новікі, аднаго Новікава і аднаго Новака, трох Казакі, трох Мельнікавы і адну Мельнік. Ёсьць і адзін Лукашэнка.

Дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

1) Просім усіх чытчоў «Нашай Нівы» як найхутчэй даслаць

у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны.

Т.: (017) 284-73-29, (029) 707-73-29, (029) 613-32-32,

e-mail: nn@promedia.by, a/c 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытчоў да 30 сінегня пералічыць на рахунак газеты прыватнае ахвяраваньне з разылку 6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досыць для выхаду і дастаўкі газеты. У блянку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліво пазначайце Ваш паштовы адрас. Не памыліцеся ў адрадзе, калі ласка.

Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад газеты на трох месяцы. Хто ж мае магчымасць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечаць публікацыю «НН» адразу на пачатку.

На які рахунак пералічаць гроши?

Ахвяраваньне можна перавесці ў любым аддзяленні банку, на любой пошце. Улічыце, што пры пераказванні грошай паштовым пераводам попіт спагадае дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай праз «Беларусбанк» пракцэнту не бяруць.

На банкаўскай квітанцы ў графе «Від плацяжы» трэба пазначыць:

«Ахвяраванье». У графе: «Атрымальнік плацяжы» трэба пісаць: «Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521». У графе «Найменаваньне банку» трэба пісаць: «МГД ААТ «Белінвестбанка», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764». У графе «Рахунак атрымальніка» — 3015 212 000 012. Пры перасыпцы грошай па пошце тое самое трэба пісаць у рубрыках «Каму» і «Куды».

Ці мусова пазначаць уласнае імя і адраде пры пералічэнні прыватнага ахвяраваньня?

Не, не канечне. Хто мае чытчы «НН» з Новага году праз Інтэрнэт, могуць сваё імя і адраду не пазначаць. Хай кожны, хто чытае газету і спагадае свабодзе беларускага народу, у наступным годзе не забываеца рэгулярна пераказаць ахвяраваньне. Забаранішы распаўсюд выданьня, рэжым нішчыць іх фінансава.

Вельмі просім чытчоў, якія маюць намер ад Новага году чытчы «НН» у Інтэрнэце, а не на паперы, таксама дасылаць прыватныя ахвяраваньні з разылку 6000 на месяц з пазнакай: «за Інтэрнэт». Бяз збору грошай газэце не захаваць якасці.

Дзякую за ахвяраваньне на выданье «НН»:

Працяг са старонкі I.

Асобны дзякую пасольствам ЗША, Нямеччыны, Нідэрландаў, Польскуму інстытуту, паслу Дзяржавы Ізраіль Зэеву Бэн-Ар'е за жэсты салідарнасці.

Сяргею Х., яшчэ аднаму Сяргею Х. з Столінскага р-ну. Паўлу Л. з Глыбоцкага р-ну. Уладзіславу Х. з Верхнядзвінскага р-ну. Сяргею К. з Сеньненскага р-ну. Вінцэнту С., Марыі М. з Валожынскага р-ну. Пятру Ф. з Брагінскага р-ну. Паўлюку С. з Горацкага р-ну. Пётру Д. са Свіслацкага р-ну. Віктару Л. з Калінкавіцкага р-ну. Ігару Л., Аляксандру С., Сяргею С. з Стапацкага р-ну. Барысу Я. з Нясьвіскага р-ну. Валянціне М. з Лепельскага р-ну. Ірыне Б. з Скідзелю. А.Н., Натальлі С. з Палацку. Генадзю Б. са Светлагорскага р-ну. Аляксандру М. з Астравецкага р-ну. М.Я., Аляксандру Ш. з Жодзіна. Уладзімеру Т., Андрэю М., Анатолю С., Уладзімеру Т., Станіславу С., Мікалаю П., Віталю Ц. з Жлобіна. Ніне М., Івану К. з Бярозаўскага р-ну. А.С., Дзымітрыю М., Ж., Зоі Ж., Ларысе Л., М.Я., Рэгіне С., Аляксандру Ц. з Горадні. Ігару Н., Аркадзю М., Мікалаю Х., Барысу Ф., А.С., Натальлі М., Аляксандру П., Алегу С., І.Н. з Гомелю. Сяргею А., Ігару Дз., Міколу Н., А.П., В.Ч., Міхailу Г. з Барасьця. Івану Ф. з Барасьцейскага р-ну. Валер'ю С., Сяргею К. з Пінску. Віктару Ж. з Баранавіч. Вользе Г. з Бараставіцкага р-ну. Валер'ю І. з Салігорску. Галіне Л., Паўлу Ю., Канстанціну С. з Віцебску. Івану Ю., Яўгену Ф., Ю.Ф. з Барыўску. Аляксандру Н. з Слуцкага р-ну. Раману П. з Пружанскага р-ну. Аляксею К. з Вялейскага р-ну. Юр'ю К., Юр'ю Ч. з Мазырскага р-ну.

Сладары Ахраменка В.К., Жукоўскі К. і Аліна Н., калі ласка, дашліце Вашыя адрасы. Сладары Крук Г.С., Белабародаў А. С., Сатакаў О.В., Рудовіч Станіслаў, калі ласка, дашліце свае поўныя адрасы. Дзякую Вам за ахвяраваньне.

0402280179 ІЗВЕЩЕНІЕ	Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 МГД ААТ «Белінвестбанка», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764 наименование банка		
Кассир	Счет получателя 3015 212 000 012	Лицевой счет	(фамилия, имя, отчество, адрес)
М.П.	Вид платежа Ахвяраванье	Дата	Сумма
Плательщик	Пеня	Всего	
КВИТАНЦІЯ			
Кассир	Счет получателя 3015 212 000 012	Лицевой счет	(фамилия, имя, отчество, адрес)
М.П.	Вид платежа Ахвяраванье	Дата	Сумма
Плательщик	Пеня	Всего	
Ліцензія № 02330/0056637 от 27.03.2004 УП «УСЛУГА» Зак. 3504 тир 50 000			

Міністэрства связи Республікі Беларусь № _____ (по реестру ф. 11) № _____ (по реестру ф. 10)	Ф. 112
ПРИЕМ	
ІСПРАВЛЕНИЯ НЕ ДОПУСКАЮТСЯ	
Наименование предприятия связи, к - гербовая печать	
ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на _____ руб.	
(сума прописью)	
Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 Куда р/р 3015 212 000 012 МГД ААТ «Белінвестбанка», (почтовый индекс и подробный адрес) вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764	
От кого _____	
Адрес _____ (почтовый индекс и подробный адрес)	
ЛИНИЯ ОТРЕЗА	
Міністэрства связи Республікі Беларусь № _____ (по реестру ф. 11)	
ТАЛОН к почтовому переводу	
На _____ руб.	
От кого _____	
Адрес _____ (почтовый индекс и адрес отправителя)	
ІЗВЕЩЕНІЕ о почтовом переводе № _____ (по ф. 5)	
На _____ руб.	
Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 р/р 3015 212 000 012	
Куда МГД ААТ «Белінвестбанка», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764 (почтовый индекс и подробный адрес)	
Явиться за получением с _____ до _____	
Отделение связи _____	
Обведенное жирной чертой заполняется отправителем	

ЛІНИЯ ОТРЕЗА

Галіяф нэрвеуецца

Сунуўшы галасаванье на сакавік, улада парадаксальным чынам засвядчыла, што справа апазыцыі не зусім гіблая. Піша Аляксандар Класкоўскі.

Лукашэнка зрабіў моцны ход, абвясыцьшы выбары назаўтра пасля сустрэчы з Пуціным. Як зазначыў адзін аналітык, нават калі б яны прости папілі гарбаты, гэта ўжо выглядала б падтрымкай з боку Крамля. А тут Аляксандар Рыгоравіч яшчэ й танны газ прывёў! Меней за 47 далаўраў пры \$230 для памаранчавай Украіны — гэта наглядны ўрок: не гуляйце ў рэвалюцыі!

Ну а чым можа прывабіць электарат Мілінкевіч? У выпадку ягонай перамогі зьніжак на блакітнае паліва чакаць не выпадае. Тым, хто арганічна не прымае цяперашнія систэмы, дастаткова, што Мілінкевіч — альтэрнатыва Лукашэнку.

Нават калі зло атрымала татальную перамогу, але калі хаця б ты адзін не згаджаеся з гэтым, значыць, бітва яшчэ ня скончана. Значыць, час можа спыніцца і насуперак усім законам фізыкі павярнуцца назад. Артыкул Віталія Тараса.

Мы жывём паводле бabilёнска-га календара. У сярэдзіне II тыс. да Нараджэння Хрыстовага ў Баблёніе была прыдумана дванац-цатковая систэма лічэння (ад-туль пайшло дзяленьне году на дванаццаць месяцаў, дия — на дванаццаць гадзін). Каляндарны год складаўся з дванаццаці месяцаў ужо ў старажытным Эгіпце. Але ў Баблёніе кожны трэці год пачалі прыбаўляць высакосны месяц — каб сума дванаццаці ме-сячных цыкліў супадала з сонеч-ным годам. Ужо тагачасны астрономы ведалі, што дакладна пад-зяліць поўны сонечны цыкл на цотныя кавалкі немагчыма. Заў-сёды будуть заставацца «лішнім» сэкундамі, хвілінамі, суткамі. Таму астронамічны сонечны час ніколі не супадае з зямным, нягледзячы на высакосныя гады.

За сэкунду да скону сьвету

За 3,5 тыс. гадоў чалавек няш-мат даведаўся аб прыродзе часу, хоць і навучыўся дзяліць яго на нанасекунды, як матэрыю — на элемэнтарныя часыці. Апрача таго, выявілася, што час залежыць ад індывідуальнага ўспры-мання чалавека. Для некага ён цягнецца як гумка, для некага ня-сессца ўскак. Гэтаксама па-розна-му ўспрымаюць яго асобныя нацыі й народы.

Старажытныя індусы аднекуль ведалі (можа, веды ім былі да-дзены зь неба?), што сусьевет існуе доўгата. Не бясконца доўга, але да-волі шмат часу.

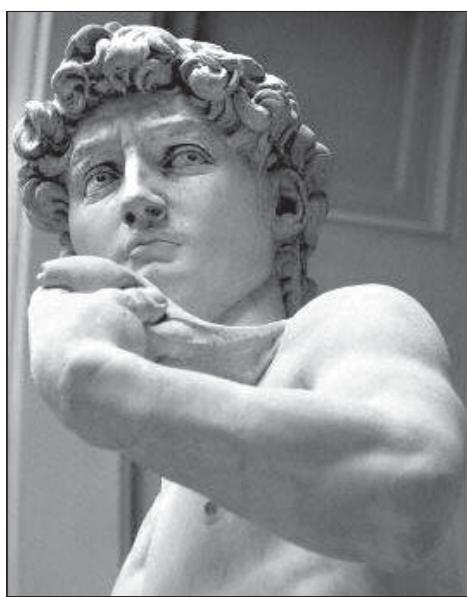
Адзін дзень жыцця бoga Брамы, які стварыў сусьевет, роўны дванаццаці тысячам боскіх гадоў, альбо 4 320 000 чалавечых гадоў (адзін год жыцця чалавека — гэта суткі жыцця багоў).

Але ж у многіх не настолькі трапяткосці стаўлены да демакратычных каштоў-насцяці. Масу хвалюе простае, прагма-тичнае пытанье: якімі пернікамі аддзя-чыць новыя прэзыдэнты?

Як адзначаюць аналітыкі, выразнага паслання, адрасаванага шараговай публіцы, у Мілінкевіча не было. А любую праграму трэба яшчэ ў данесці. Проблема тут ня толькі ў ліку валантэраў. Ці здолеюць яны перадаць масе энэргетыку паслання? Дзеля гэтага трэба найперш самім шчыра верыць у перамены.

На тле пэсымізму многіх менавіта ўлада парадаксальным чынам засвядчыла, што справа апазыцыі не зусім гіблая. Сунуўшы галасаванье на сакавік, кіраўніцтва дзяржавы паказала, што, мякка кажучы, хвалюеца за вынік.

Відавочна, трывогу спарадзілі зьяў-леньне адзінага кандыдата і ягоныя вая-жы па краіне. То бок, аб'яднаўчыя вы-сілкі апазыцыі далі плён.

Тое, што цягам 2005 году лідэры галоўных апазыцыйных сілаў здолелі закіл-заць амбіцыі і выгрымаць цэнтра канса-лідаціў, — надзвычай каштоўна. Але не-дараўальна доўга выбудоўвалі пасля кан-грэсу сваю «вэртыкаль». Мілінкевіч пай-шоў у народ без выразнага мэсыджу, без атрыбутиki. Пахваліўшы джынсавы ва-

рыант, адзіны кандыдат зарабіў ужо кпіны наконт пошуку сувежых ідэяў у сэ-канд-хэндзе.

Улада хоча разгромнага ліку на таблі. Каб спрайдзіць тэзу, што неўзабаве «і гэ-тай слабай апазыцыі ў нас ня будзе». Але, прагнучы забяспечыць «элегант-ную перамогу», вярхі могуць і перагануць.

Афіцыйныя вынікі галасавання здоль-ныя абурыць электарат тады, калі ў яго будзе востра вачыць падману. У 2001 годзе наўрад ці хто мог паверъці, што дэ-факта перамог Ганчарык. Зы іншага боку, у Бялградзе, Кіеве людзей штурхала на пратест менавіта пачуцьце абражанай год-насці: не дамо скрасыці наш выбар!

Трэба аддаць належнае: стратэгія беларускага рэжыму асэнсавалі досьвед калі-ровых рэвалюцыяў. Задзейнічаны цэлы арсэнал прэвэнтыўных заходаў, які вян-чаюць палітычаванія навэлі крыміналь-нага заканадаўства. А перанос выбараў адрасае апазыцыю ад значнай часткі рэ-сурсаў.

Разам з тым, упершыню мы настолькі выразна ўбачылі, што ўлады Галіяф нэрвеуецца, а таму здольны на памылкі. Наколькі змога скарыстацца гэтым апа-зыційным Давыдом?

ІНШЫМІ СЛОВАМІ

12

Ніколі не кажы «ніколі»

Мабыць, у сілу гэтай псыхалаг-ічнай асаблівасці, а таксама дзе-ля жаданьня пераносіць асабісты досьвед на навакольную рэчаіс-насць чалавек пачынае думаць, быццам з цягам часу ўсё вакол становіцца горш. Найлепшыя сябры паміраюць, пасаджаныя дрэвы сохнуць, кахраны прыга-жуні старзоўць, багацце зынкае, і нават сонца съвекіць ня так, як у маладосці (а яно ж і насамрэч па-ступова астывае!). Толькі зло нікуды не дзяеца.

Ніколі, здавалася якіх-небудзь трыццаць гадоў таму (мені чым адну сэкунду ў жыцці Брамы), ня зьнікне зло пад назвай «Савецкі Саюз». Заўсёды будзе існаваць КПСС, правадыры на trybune Maўzaleju, дні палітынфармацыі, «рыбныя дні» ў сталоўках, дапамога першакурснікаў на ўборцы бульбы. Ніколі БССР ня будзе Рэспублікай Беларусь — незалеж-най.

Рэспубліка Беларусь ёсьць. Савецкага Саюзу няма, як няма КПСС і старых партыйных правадыроў. Палітынфармацыя і «шэф-ская дапамога» на ўборцы бульбы засталіся, але не выкідаюць былога раздражненя. А пачас-ця ўсё адно няма. Бо колькасць зла ў прыродзе не зьмянішася. Проста зло набыло іншыя аблічча. У адных выпадках яно стала яшчэ больш нахрапістым, у другіх — наадварот, больш вы-транчаным.

Час зъмяніўся — каб перака-нацца ў гэтым, дастаткова выгля-нучу ў акно. Мы не зъмяніліся. Мы прызываюцца засоўваць

уласнае жыццё ў пракрустава ложа зынешніх формаў і факта-раў. Некалі мы жылі «ад зъезду да зъезду». Паступова прызываюцца жыць ад выбараў да выбараў. Як з тымі зъездамі КПСС — чым большы быў іх парадкавы нумар, тым менш даводзілася чакаць перамен у жыцці ад іх рагшніяў, — так і выбараў зы цягам часу ўсё больші сталі ператварацца ў колішні рытуал, звычку, съвята паслухмязыніці.

12 гадоў (аб гэтым ведалі і ў старажытным Баблёніе) — тэрмін магічны. Гэта поўны цыкл паводле ўсходняга гараскопу. Але ў тэх-ніцы існуе тэрмін «халасты цыкл». Апошні 12 гадоў наш-чадкі сёньняшніх беларусаў на-зўна назавуць страчанымі га-дамі. За гэты час, у чаканыні «справядлівых выбараў», мы страцілі цэлае пакаленіе. Гэтае пакаленіе мы навучылі толькі тому, што самі добра некалі зас-воілі ад бацькоў — што трэба прыстасоўвацца. Да начальства, да аbstавін, да часу. Што трэба прыняць правілы гульні, прыдуманай ня намі. Толькі і ўсяго. За-стaeцца згадзіцца, каб і наступ-ныя 12 гадоў пайшлі марна.

Дзяўчынка Дабро і дзяўчынка Зло

Нікому і ў галаву не пры-ходзіць, што можна ня прости патрабаваць, каб праціўнік гуляў па правілах Марна чакаць ад кру-цяля прыстойных паводзін. Але ў любы момант можна спыніць гульню, выйсці з-за стала і нават, калі хопіць харкатару, схапіць махляра за каўнер. Час тут ні пры-

чым. Гэта пытанье волі.

Хтосьці некалі выдумаў, што дабро засёды перамагае. У нашы дні нехта прыдумаў злы жарт на гэту тэму. Сядзел на бальконе дзіве дзяўчынкі і плявали на міна-коў. Адна, якую звалі Зло, аплява-ла пяць чалавек. А тая, якую звалі Дабро, — сем. Хто перамог?... Можна лічыць гэты жарт харак-тэрным менавіта для нашага часу. Але насамрэч добра гэта кепскія часы не бывае. Добрая іці кепскія ўчынкіробім мы самі.

Філязофія старажытных інду-саў як быццам не пакідае нам ма-ральнае выбару. Усё адно — эпо-ха Каліогі скончыцца перамагай зла і ўсеагульная гібелыло. Які ж сэнс кожнага разу ў новым жыцці змагацца са злом? Але ў тым і хаваецца, як модна цяпер казаць, фішка. Калі ты робіш выбар на карысць добра пры ўмове яго абавязковай перамогі (хай у бясконца далёкай перспэктыве), яно а сразу абяцэнваеца. Мала гонару змагацца на баку перамож-ца — тым больш калі ты ведаеш, што перамога загадзя забяспечана. Ідэя выбару ў сітуаціі бяз выбару, у сітуаціі, калі зло пера-магае, пранізаны творы Васіля Быка-ва. Становіцца абсалютна зразумела, што зусім не палітыч-ныя погляды ў скільнасці Быка-ва выклікалі да яго інстынктыў-ную няяўсці ўлады ў апошнія гады жыцця, а таксама пасля съмерці пісьменніка. Прычына — у ім самім, у ягонай маральной пазыцыі. Ад быкаўскай прауды ўлада бяжыць, як нячыстая сіла ўнікае съвятоўства крижа.

Нават калі зло атрымала таталь-ную і пагалоўную перамогу, калі ты аў гэтым ведаеш і хаця б адзін не згаджаеся з гэтым, значыць, бітва яшчэ ня скончана. Значыць, час можа спыніцца і насуперак усім законам фізыкі павярнуцца назад.

Насамрэч ня важна, хто пера-можа на прэзыдэнцкіх выбарах у Беларусі 2006-га году і ці назав-уць іх выбарамі або фарсам. Гэта цікава толькі будучым гісторыкам ды сённяшнім палітолагам з са-цыёлягамі.

Важна толькі тое, за каго і за што кожны з нас гатовы аddaць голас. Выбару ўжо няма.

Жонка Алеся Мілінкевіча: Такому мужчуны прыемна падпараткоўца

Іна Кулей: Якраз паслья сустрэчы з Алемем я і паверыла ў кахранье зь першага погляду.

Я патэлефанавала Іне Кулей і запрасіла яе ў госьці. Яна спыталася адрас. Так проста. І ўражальная, улічваючи факт нашага поўнага незнамства... Першое, што я падумала, калі яна ўвайшла: так, гэтая жанчына падобная да першай ледзі.

Бацька не пусьціў мяне ў юрысты

— Адны кажуць, што Вы выкладалі матэматыку ў школе, другія — псыхалёгі ўніверсітэце... Як было насамрэч?

— У мяне тро адгукацыі. Першая — факультэт дэфекталёгіі Менскага пэдынстытуту. Я 15 год адпрацавала лягапэдам. Займалася дзецемі, што заікаюцца. Іх я вылечыла праста з дапамогай доктара. Лягапэд — двайная прафесія: паўдоктар-паўпедагог. Каб дапамагчы, трэба, каб бацькі ўключыліся ў працу, каб дзіця само дапамагала. З малога робіш калегу, які павінен глядзець за сабою — і не бацца.

Потым я працавала ў школе. І ў нейкі момант адчула, што магу ня толькі праявіць сябе як выкладчыка ў дзяржуставе, а стварыць сваё жыцьцё сама. Так узынік у Берасці Цэнтар падтрымкі грамадзкіх ініцыятыў «Вежа». Вакол гуртавалася моладзь — адукаваная, разумная. Не хацелася адставаць ад іх, і я скончыла БДУ па спэцыялізацыі «эканаміст-юрист». Год таму яшчэ абраніла магістарскую дысэртацыю ў Эўрапейскім гуманітарным універсітэце па палітологіі.

А кім марылі стаць у дзяцінстве?

— Съедчым. Бацька ў мяне юрыст, працаваў у праукратуре. Сыцілы, прыстойны чалавек, паважны да іншых. Мама ў мяне — настаўніца беларускай мовы. Яна мяне вучыла адданасці Радзіме... Але калі прыйшло час выбіраць спэцыяльнасць, бацька сказаў: «Жанчына — і ў праукратуру?! У цябе ня будзе часу на сям'ю. Ды і я б не хацей, каб у мяне была жанчына-памочніца. Яна будзе больш думаць пра дзяцей, чым пра працу». Мяне гэта крыху абрэзіла, але прымусіла задумачца. Ісці на лягапэда мне нараіла маці. Калі я паступала, быў конкурс 25 чалавек на месца. Паступіла толькі на трэці год.

Я яго ўсё жыцьцё шукала

— А як Вы пазнаёміліся з Алемем?

— Прыехала чытаць сэмінар у Горадню, у памяшканні грамадзкага аб'яднання «Ратуша», што ўзначальваў мой будучы муж. Гэта быў 1997 год. Гэта было як божая іскра! У мяне праста было пачуцьцё, што гэтага чалавека я шукала ўсё жыцьцё.

Зварот Аляксандра Мілінкевіча

Дараігі суграмадзяне,
сабры!

Апошнія паўгоду я
бесьперальна ежджу па
Беларусі. Пабываў у
дзясятках гарадоў і раёнаў
нашай краіны. За паказушнай
ілюмінацый сталічных
вуліцай усюды креўцца адзін
і той боль: людзі стамліся
ад галечы, знявагі ѹ страху,
а на ўсіх узроўнях улады
пануюць невуцтва, хамства й
кумайство.

Ці ёсьць у нас і ў нашай
краіны будучыня? Я кажу —
ёсьць! Але пры адной умове:
мы мусім перамагчы.
Пра наш шанец на перамогу
найбольш красамоўна
съведчыць нэрвовая
рашэнне ўладаў пайсці на
датэрміновыя прэзыдэнцкія
выбары. Мы былі гатовыя да
такога развіцця падзеяў, і
ужо сёньня ў маю
ініцыятыўную групу!
(скарочана)

чалавек.

Гэтага даволі для змагання,
але для перамогі нас павінна
быць больш.

Таму я заклікаю ўсіх, хто
жадае працаўца на
перамогу, далучыцца да
нашай агульнацыйнальнай
каманды прыхільнікаў
пераменаў. Прыходзьце,
тэлефонуйце, пішыце: Вы
нам патрэбны, мы Вас
чакаем.

Перамога будзе за намі, і
гэта будзе наша супольная
перамога!

(скарочана)

Вы верыше ў кахранье зь першага погляду?

— Так. Якраз паслья сустрэчы з Алемем і паверыла.

Прабачце, а Ваш сын і Аляксандраві дзеці не былі супраць?

— Яны зразумелі нашы пачуцьці і дзядзя Саша адразу стаў для майго сына вялікім аўтарытэтам і сябрам. Праўда, калі мы бралі шлоб, ён спытаўся: «Мама, а табе гэта трэба?» Тлумачыў яму Алеся, як і сваім сынам: «Мужчына павінен несці адказнасць за жанчыну і за адносіны зь ёй». Цяпер нашы дзецы нават сябруюць паміж сабой.

Хто мусіць быць галавой у сям'і?

— Мужчына мусіць прымасць рапшэнні

кухні, яна шмат што страціць. Яна павінна знайсці сабе месца, каб дапаўніць тое, што ня могуць зрабіць мужчыны. Мы розныя людзі: мужчыны разумам жывуть, а жанчыны — пачуцьцямі.

Вы адчуваеце ціск на сям'ю, яго ўзмацненне паслья выбраныя Вашага мужа адзінымі кандыдатамі?

— Гэта хутчэй адбілася на арганізацыях, у якіх мы працуем. Бясконцыя праверкі, ліквідацыі... Цяпер праукратура зноў правярае «Вежу». А сачэныне — гэта ў падарожжах. Затое хуліганы не нападаюць — за намі ўвесь час цікіе машыны КДБ. А то і трэ... Першая прымета цікавасці да нас была ў 1997 годзе. Калі мы праста хадзілі з Алемем па парку ў Берасці і размаўлялі пра кахранье, за намі хадзілі людзі ў спартовых штанах, якія мянілі адзін аднаго ў паркавай прыбіральні: «Нарад здаў — нарад прыняў».

Быць хатній гаспадыніяй замала

— Часта жанчыны папікаюць за ўдзел у грамадzkім жыцьці. Бацькі, мужы просяць «ня лезіці ў палітыку». Як Вы стаўіцеся да гэтых перасыярог?

— О так, мае бацькі таксама моцна перажываюць. Хоць яны ў мяне выпісваюць «Народную волю», размаўляюць па-беларуску, ставяцца да сённяшняга рэжыму, як і моладзь... Але калі я збіралася зьмініць школу на грамадzkую дзеянасць, казаў: «Падумай пра пэнсію». Лягапэд працуе чатыры гадзіны ў дзень, мае шмат вольнага часу, можа мець сваіх вучняў па-за працай. Белы халат, кабінэт, прыемна. А тут гэтую ўтольнасць мяняеш на жыцьцё, пры якім невядома, што будзе з тобой заўтра. Сяброўкі задавалі пытанні: «А навопіта табе гэта трэба?»

Вы... бацісся?

— У нейкі момант чалавек праста пераступае гэтую прыступку страху. Калі гонар і годнасць робіцца вышэйшымі за жывёльны страх. Калі ёсьць съвятая мэта — тады гэта вышэй за страх.

Мой любімы колер сонца

— Што б Вы параілі жонкам тых мужоў, якія, як і Ваші...

— ...Не згінаюцца?.. Я б нагадала фразу Яна Паўла II: «Ня бойцеся!» Хутка будзе ісці збор подпісаў, набіраеца ініцыятыўная група. Калі ласка: будуць друкаўца кантактныя тэлефоны, то людзі могуць праста патэлефанаваць туды, і кожнаму знойдзеца і справа, і праца па сілах. Магчыма, нехта гатовы дапамагчы фінансава. Магчыма, у нас будзе свой Майдан і трэ будзе карміць людзей, якія будуць абраніць годнасць краіны. Некаму хопіць і таго, каб ён пераканаў у неабходнасці жыцьця па-іншаму бабулек на лавачкы, якія ліцаць, што пэнсія — гэта саме галубоное. Ня лёс чаркі і скваркі, а лёс іх упукай павінен іх цікавіць!

Што для Вас у жыцьці самае прыгожае?

— Бершты, дзе збудаваў дом мой муж. Прырода. Лес, возера. Гэта самае прыгожае. Прыводы здымает і стрэсы, і стому, і неспакой. Чалавек шмат цудаў стварыў. Але прыродныя тварэнні — недасяжныя.

Ваша любімая страва?

— Дранікі.

Вашы любімія кветкі?

— Жоўтыя хрызантэмі. Калі яны стаяць у пакоі, быццам сонейка блізчыць з кутка. Хрызантэмі — кветкі восені, а я нарадзілася восеніню. Яны доўга стаяць. Вось Алеся прынёс іх на мой дзень нараджэння, 11 лістапада, а яны ўжо стаяць больш за месяц. Алеся, ён умее выбіраць...

Гутарыла Татьяна Сынітко

У нейкі момант чалавек праста пераступае прыступку страху.

Быць хатній гаспадыніяй замала

— ...Не згінаюцца?.. Я б нагадала фразу Яна Паўла II: «Ня бойцеся!» Хутка будзе ісці збор подпісаў, набіраеца ініцыятыўная група. Калі ласка: будуць друкаўца кантактныя тэлефоны, то людзі могуць праста патэлефанаваць туды, і кожнаму знойдзеца і справа, і праца па сілах. Магчыма, нехта гатовы дапамагчы фінансава. Магчыма, у нас будзе свой Майдан і трэ будзе карміць людзей, якія будуць абраніць годнасць краіны. Некаму хопіць і таго, каб ён пераканаў у неабходнасці жыцьця па-іншому бабулек на лавачкы, якія ліцаць, што пэнсія — гэта саме галубоное. Ня лёс чаркі і скваркі, а лёс іх упукай павінен іх цікавіць!

Што для Вас у жыцьці самае прыгожае?

— Бершты, дзе збудаваў дом мой муж. Прыводы. Лес, возера. Гэта самае прыгожае. Прыводы здымает і стрэсы, і стому, і неспакой. Чалавек шмат цудаў стварыў. Але прыродныя тварэнні — недасяжныя.

Ваша любімая страва?

— Дранікі.

Вашы любімія кветкі?

— Жоўтыя хрызантэмі. Калі яны стаяць у пакоі, быццам сонейка блізчыць з кутка. Хрызантэмі — кветкі восені, а я нарадзілася восеніню. Яны доўга стаяць. Вось Алеся прынёс іх на мой дзень нараджэння, 11 лістапада, а яны ўжо стаяць больш за месяц. Алеся, ён умее выбіраць...

Гутарыла Татьяна Сынітко

вынікі году

Мікола Кацук: Расея робіць зъ беларуса нацыяналіста

Якія тэндэнцыі харктаравалі беларускае грамадзтва ў 2005 годзе? Расказвае сацыёлягі Мікола Кацук.

Мікола Кацук: Людзі ўсё часцей замыкаюцца ў вузкім сацыяльным коле — сям'і, калектыве. Іх актыўнасць не выходзіць за рамкі гэтага кола. Усё больш актуальнай робіцца прымаўка «Мая хата з краю». Калі раней такія сацыяльныя каштоўнасці, як аўтарытэт, дзелавая рэпутацыя, мелі значэнне, зьяўляючыся практычным ресурсам для дасягнення нейкіх мэтаў, цяпер яны ня маюць уплыву. Галоўным робяцца гроши, усё астатніе страчае ранейшое значэнне. Наўнансць сувязяў, патрэбных знаёмстваў цяпер мала дапамагае. Як ніколі востра паўстает праблема салідарнасці. Цяпер кожны намагаецца выратаваць хоць бы тое, што ў яго яшчэ засталося, маленькі кавалачак свабоды, і ў гэтай сітуацыі кожнаму з нас ўсё адно, што адбываецца ў іншымі.

«Наша Ніва»: Як Вы ацэнь-

ваеце сучасны ўзровень грамадзянскай актыўнасці беларусаў? Сталічныя жыхары больш актыўныя, чым жыхары рэгіёнаў?

МК: Тут усё складаней. Менчукі больш інегатыўна ставяцца да сённяшніх улады, але пры гэтым яны больш пасіўныя. Сталічная звычка — крытыкаўца — уладу перад тэлевізарам. Выходзіць на вуліцу мала хто зъбіраецца. Адно бурчаныне. Рэгіёны больш рашучыя: сказаў — зрабіў. Тут калі супраць, то адзначана супраць.

«НН»: А якія адрозненіі па ўзроставых катэгорыях назіраюцца?

МК: Назіраецца сур'ёзны раз-

У нас кожны лічыць сябе самым разумным. Але прызнаецца ў гэтym толькі на кухні.

рыў паміж рознымі ўзроставымі катэгорыямі моладзі. Тыя, хто меў у 1996-м па 18 год, захавалі рамантычны ідэалы па сённяня. А

пасля 1996 г. узьнікла пакаленне цынікаў-прагматыкаў. Таму нельга гаварыць пра існаваныне нейкага адзінства сярод моладзі. Галоўным чыннікам разрыву ёсьць акурат розныя падыходы да жыцця. Прагматычная моладзь вырасла ва ўмовах нейкай адноснай стабільнасці, калі грамадзтва было ў позней ступені закансэрвавана і арыентавана на спажывецкія інтарэсы.

«НН»: Ці варта чакаць павышэння актыўнасці грамадзтва, зважаючы на хуткія выбары?

МК: Любая палітычная кампанія такога ўзроўню палітызуе грамадзтва. І новыя выбары даадуць магутны мабілізацыйны ёфект, незалежна ад таго, хто пеможа. Але як намагаеца практика, гэта хваля ападае праз месяц. У гэты час яшчэ можна назіраць абвастраныне палітычных размоў. Усё больш людзей у грамадzkих месцах пачынаюць гаварыць пра палітыку. Такога не назіралася даўно, калі пік палітызацыі прыпаў на 1996-ты, пад рэфэрэндум. Тады сапраўды частка гарадзкога аўтобуса была «за», частка — «супраць». Цяпер, калі нехта публічна і наважваецца выказвацца на палітычныя тэмы, астатнія лічачы за лепшае адмаяўчыца.

«НН»: Якія рысы дамінуюць у самасвядомасці сучаснага беларуса?

МК: Для мяне панятак «самасвядомасць» — пусты гук. Народ як народ, нічым мы не адрозніваемся ад іншых. Адзінае, што беларус намагаеца болей маўчыць, ня лезыць без патрэбы ў палеміку. Галоўная адметнасць: у нас кожны лічыць сябе самым галоўным — найбольш дасведчаным спэцыялістам, разбіраеца ва ўсім. Але зноў-такі моўчкі. Хіба на кухні ў сябе ў дома абвінаўца істотніх у некампетэнтнасці.

«НН»: Ці выдзяляе сацыяль-гія асаблівасці нацыянальна-га харктору ў розных рэгіёнах?

МК: Вyzначальнym зъяўлецца геаграфічнае становішча: заходняя частка краіны традыцыйна арыентавана на Польшчу, то бок фактычна на ЭЗ. У Гомелі і Магілёве людзі парайонуваюць свой узровень жыцця з расейскім ці украінскім — з гэтымі краінамі ў іх больш стасункаў — і лічачы, што жывуць лепш за суседзяў. У заходніх абласцях жыцьцё парайонуваюць з палякамі, літоўцамі, латышамі. І лічачы, што жывуць горш. Ну і, напэўна, істотны рэлігійны чыннік. Гарадзеншчына, заходняя Віцебшчына — гэта пераважна каталікі, а асноўны рост пратэстанцкіх цэрквеў харктэрны для Берасцейшчыны. У дачыненіі да ўсходу краіны цяжка казаць пра нейкія выразна ак-

Чатыры вызначальныя тэндэнцыі апошніх гадоў:

Беларусы сталі больш мабільными.

Але беларусы замыкаюцца ў вузкім сацыяльным коле сям'і і працы.

Галоўным робяцца гроши, астатніе ня мае значэння.

Моладзь дзеліцца на пакаленіні да 1996 году і пасля 1996 году.

рэзьленыя тэндэнцыі.

«НН»: Ці адбыліся зъмены ў мінтэлітэце беларуса за гады незалежнасці? Можна гаварыць пра пераход ад савецкага да беларускага беларуса?

МК: У пачатку 1990-х незалежнасць успрымалася як нешта часовае. Усе баяліся, што без Расеі мы нічога ня здолеем зрабіць. Цяпер жа іншая сітуацыя: нішто так ня робіць зь беларуса нацыяналіста, як паездка ў

Расею. Ён прыяджае туды як свой — саюзная дзяржава. А пасля пачынае разумець, што зъяўляецца замежнікам, востра адчуваючы дыстанцыю. З другога боку, беларусы прывыклі: «Так, вось гэта — наша краіна». Адзінае, што ў нас існуе раскол у грамадзтве, яно падзеленае, і адчуваеца выразная барацьба нацыянальных праектаў. Адзін нацыянальны праект прананеца ўладай, другі, які цяпер практычна знаходзіцца ў занядзяне, адраджэнскі.

«НН»: Сучасны сьвет імкліва глябализуецца, нейкія тэндэнцыі дасягаюць і Беларусі. Нават дзяржаўная газета пішуць, што кожны чашвёрты беларус за апошнія два гады змяніў некалькі працоўных месцаў. Наша грамадзтва паступова робіцца больш дынамічным? Тэмп жыцця адбіваецца на сівядомасці людзей?

МК: Сапраўды, беларусы сталі больш мабільнымі ў пошуках лепшых умоў працы. Пропанавалі лепшае, больш аплатнае месца — чаму б і не перайсьці. Са зразумелых прычын, гэта ўласціва больш маладым людзям. Больш амбітным.

Яшчэ адзін цікавы момант. Нашаму чалавеку ня так істотна, па сутнасці, быць багатым, дастаткова быць забясьпечаным. Ён не прыкладае звыш меры намаганняў, каб зарабіць мільён. Бо ў нашых грамадзян склалася сваё ўяўленье пра адносны дабрабыт, і яны праяўляюць актыўнасць да таго моманту, пакуль не дасягнуть гэтага дабрабыту.

Запісай
Сямён Печанко

СЛУХАЙЦЕ РАДЫЁ «ПАЛЁНІЯ»

ПАРЭ пра свабоду слова ў Беларусі

Прэзыдэнцкія выбары ў Беларусі ня могуць быць дэмакратычнымі праз адсутнасць свабоды слова напярэдадні галасаваньня. Парляманцкая асамблея Рады Еўропы «вельмі занепакоеная» адсутнасцю незалежнай прэзы ў Беларусі, гаворыцца ў камунікаце, апубліканым 14 сіння 2005 у Страсбуры.

ПАРЭ заклікала Эўразійскі падтрымка трансъляцыю інфармацыйных праграм з-за мяжы, адрасаваных жыхарам Беларусі.

Польскія інтелектуалы ў справе «Echo Polesia»

Яны заклікаюць улады ў Польшчы падтрымка выдаваны ў Берасці квартальник «Echo Polesia». Выданы, якое ўзначальвае Аліна Ярошэвіч — намесніца старшыні Саюзу палякаў Беларусі на чале з Анжалікай Борыс, і быў за гэта атакаваны ўладамі. Беларуска-польскія адносіны перажылі найгоршы за часоў незалежнасці

Інтелектуалы звяртаюць увагу на тое, што за прызначаную суму не-магчыма падрыхтаваць і надрукаваць выданыне. Паводле іх слоў, няможна дапусціць сітуацыі, каб палякі ў Беларусі, якія змагаюцца з рэпресіямі з боку мясцовых уладаў, былі пакрыўданыя таксама польскімі грамадзкімі арганізацыямі, што абавязаны гарантаваць ім свабоду слова.

Паводле Беларускай службы радыё «Палёнія»

Травень. Саюз палякаў выбраў незалежнае кіраўніцтва на чале з Анжалікай Борыс і быў за гэта атакаваны ўладамі. Беларуска-польскія адносіны перажылі найгоршы за часоў незалежнасці

Каб вызначыць найлепшую кнігу году па вэрсіі «НН», мы зьвярнуліся да 10 крытыкаў, выдаўцоў, кнігагандляроў. У вызначэнні прыярытэта эксперыты «НН» аддалі перавагу клясыкам: выніковы сьпіс узначаліў зборнік лістоў Ларысы Геніюш, трэцім стаў зборнік успамінаў пра Ўладзімера Караткевіча. Другое месца заняла энцыклапедыя «Вялікае Княства Літоўскае» (першы том). Кніга ліставаньня Л.Геніюш стала абсалютнай пераможцай — і па балах, і па колькасці згадак (яе назвалі сем экспертаў).

Найлепшая кнігі 2005

Вынік расчараваньня ў сучасніці й няверы ў будучыню — гісторыя працягвае цвёрда тримаць першыя пазыцыі ў кніжным рэйтынгу. Нават тады, калі яна маскуецца пад мэмуарыстыку, як у выпадку зь лістамі Геніюш і ўспамінамі пра Караткевіча. Гэткім ж дакумэнтамі часу, згаданымі экспертарамі «НН», ёсьце збор твораў А.Адамовіча й зборнік лацінскіх дакументаў, прысьвячаных Міндоўгу. 2005 год у выданыні гісторычнае літаратуры быў пазначаны заканчэннем манумэнтальнага праекту Леаніда Маракова й пачаткам выданыні энцыклапедыі «Вялікае Княства Літоўскае».

На 4-е месца патрапіла кніга мастацкай літаратуры — зборнік вершаў Рыгора Барадуліна «Ксты», якую Беларускі ПЭН-цэнтар вылучае на атрыманыне Нобэлеўскай прэміі.

А пятую пазыцыю займае кніга выбраных эсэ рэдактара-аднавіцеля «НН» Сяргея Дубаўца.

Адметнасць сёлетняга сілкі — наяўнасць перавыданьняў: «Шляхціц Завальня» Я.Баршчэўскага, перапрацаваныя працы Г.Кісялёва («Жылі-былі клясыкі»). У гэты ж шэраг, як назначыў У.Арлоў, можна залучыць і першыя тры тамы збору твораў Васіля Быкава, якія выдае Саюз беларускіх пісьменнікаў.

Іншая адметнасць — разкае адрозненіне ў ацэнках крытыкаў і рынку. Апошняя выказаныя ў сіпісах кнігагандляроў...

Выніковы сьпіс кніг падаецца паводле падліку агульной колькасці балаў у 10-балтнай систэме. Найлепшая кніга ў сіпісе кожнага эксперта атрымлівае 10 балаў, наступная — 9 і г.д. (Вынятак склаў сіпіс Уладзімера Арлова: пісьменнік падаў кнігі ў альфабетным парадку і папрасіў кожнай налічыць 1 бал.)

Адам Воршыч

1. **Геніюш Ларыса.** *Каб вы ведалі: з эпістальянай спадчыны (1945—1983)*. — Лімарьюс; 45 балаў.
2. **Вялікае Княства Літоўскае:** Энцыклапедыя. Т.1. — Беларуская энцыклапедыя; 31 бал.
3. **Караткевіч Уладзімер.** *Быў. Ёсьць. Буду!* — Мастацкая літаратура; 25 балаў.
4. **Барадулін Рыгор.** *Ксты.* — Парафія святых Сымона й Алены; 24 балы.
5. **Дубавец Сяргей.** *Вострая Брама.* — Радыё «Свабода»; 21 бал.
6. **Адамовіч Антон.** *Да гісторыі беларускай літаратуры.* — ІП Колас; Міндаў, кароль Літovii, у дакумэнтах і съведчаньнях / Укл., пер., кам. А.Жлуткі. — Тэхналёгія; 20 балаў.
7. **Маракоў Леанід.** *Рэпрэсаваныя літаратары, навукоўцы, работнікі асьветы, грамадзкія і культурныя дзеячы Беларусі. 1794—1991.* Т.3. Кн.2. — Atheneum; 18 балаў.
8. **Беларускі фальклёр.** Энцыклапедыя. У 2 т. Т.1. — Беларуская Энцыклапедыя; 16 балаў.
9. **Крушина Рыгор.** *Выбраныя творы.* — Беларускі кнігазбор; 15 балаў.
10. **Пясецкі Сяргей.** *Запіскі афіцэра Чырвонай Армії.* — Vivafutura; 14 балаў.

11. **Генадзь Вінярскі,** выдавец («Беларускі кнігазбор»):
 1. Аляхновіч Ф. Выбраныя творы.
 2. Скрыжалі памяці. У 3 т. / Укл. А.Бельскі.
 3. Барадулін Р. Ксты.
 4. Крушина Р. Выбраныя творы.
 5. Геніюш Л. Каб вы ведалі: з эпістальянай спадчыны (1945—1983).
 6. Беларусы ў бітве за Монтэ-Касіна.
 7. Міндаў, кароль Літovii / Укл., пер., кам. А.Жлуткі.
 8. Быкаў В. Збор твораў. Т.1—3.
 9. Гардзіенка Н. Беларусы ў Аўстраліі.
 10. Энцыклапедыя ВКЛ. Т.1.
12. **Леанід Галубовіч,** аглядальнік штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва»:
 1. Геніюш Л. Каб вы ведалі...
 2. Караткевіч У. Быў. Ёсьць. Буду!
 3. Кучмель Н. Імгненьні.
 4. Станкевіч Ю. Апладненіне ёлупа.
 5. Рублеўская Л. Пярсыёнак апошняга імпэратора.
 6. Шаўлякова І. Рэстаўрацыя шчыгасці.
 7. Дубавец С. Вострая брама.
 8. Масла А. Таямніца закінутай хаты.
 9. Наварыч А. Літоўскі воўк.
13. **Адамовіч А.** Да гісторыі беларускай літаратуры.
14. **Уладзімер Арлоў,** пісьменнік:
 1. Акула К. Россыны.
 2. Барадулін Р. Ксты.
 3. Беларускі клясычны правапіс.
 4. Быкаў В. Збор твораў. Т.1—3.
 5. Геніюш Л. Каб вы ведалі: з эпістальянай спадчыны (1945—1983).
 6. Дубавец С. Вострая Брама.
 7. Лукашук А. Прыгоды АРА ў Беларусі.
 8. Маракоў Л. Рэпрэсаваныя літаратары, навукоўцы, работнікі асьветы...
 9. Міндаў, кароль Літovii.
 10. Севярынец П. Нацыянальная ідэя. Фэнаменалёгія Беларусі.
 11. Сом Л. Свабода Слова Зіма.
 12. Хадановіч А. From Belarus with love.
 13. Энцыклапедыя ВКЛ. Т.1.
15. **Алег Дзярновіч,** гісторык:
 1. Энцыклапедыя ВКЛ. Т.1.
 2. Роб-Грые А. Праект рэвалюцыі ў Нью-Ёрку / Пер. З. Коласа.
 3. Клінаў А. Горад СОНца.
 4. Міндаў, кароль Літovii.
 5. Федута А. Лукашенко: Політическая біографія.
 6. Druvin: Альманах Цэнтру Этнакасмалёгіі «Крыўя». Т.1.
 7. Гісторыя Беларусі. У 6 т. Т.4: Беларусь у складзе Расейскай імпэрыі (канец XVIII — пачатак XX ст.).
 8. Олег Белоусов. Мой горад.
 9. Joannis Visliciensis. Bellum Prutenum = Ян Вісліцкі. Пруская вайна: На лацінскай і беларускіх мовах / Укл., пер., кам. Ж. Некрашэвіч-Кароткай.
 10. Жавускі Г. Успаміны Сапліцы / Пер. з польск. і кам. М.Кенкі.
16. **Міхась Скобла,** аглядальнік радыё «Свабода»:
 1. Кісялёў Г. Жылі-былі клясыкі.
 2. Геніюш Л. Каб вы ведалі...
 3. Крушина Р. Выбраныя творы.
 4. Барадулін Р. Ксты.
 5. Севярынец П. Нацыянальная ідэя. Фэнаменалёгія Беларусі.
 6. Пісмянкоў А. Думаць вершы...
 7. Гілевіч Н. Сказ пра залатое пёрка.
 8. Дубавец С. Вострая брама.
 9. Лукашук А. Прыгоды АРА ў Беларусі.
 10. Яна і я. Вершы і песні пра кахраныне / Укл. У.Сіўчыкаў.
 11. Мікалай Лапіцкі. У служэнні Богу і Беларусі / Укл. Ю. Гарбінскі.
17. **Алесь Яўдаха,** незалежны распаўсюднік:
 1. Беларускі клясычны правапіс.
 2. Клыкоўская Ц. СБМ. Вяртаныне з забыцця.
 3. Быкаў на «Свабодзе».
 4. Найноўшая гісторыя беларускага парламэнтарызму.
 5. Дубавец С. Вострая Брама.
 6. Бэрнгард К'яры. Штодзённасць за лініяй фронту: Акупацыя, калябарацыя і супраціў у Беларусі (1941—1944 г.).
 7. Пясецкі С. Запіскі афіцэра Чырвонай Армії.
 8. Дзятліковіч В. Іх Мроя. Іх «N.R.M.».
 9. Адамовіч А. Да гісторыі беларускай літаратуры.
 10. Пазьняк З. Беларуска-расейская вайна.
18. **«Кнігарня пісьменнікаў»** (Менск):
 1. Караткевіч У. Быў. Ёсьць. Буду!
 2. Баршчэўскі Я. Шляхціц Завальня.
 3. Беларускі фальклёр. Энцыклапедыя. У 2 т. Т.1.
 4. Скрыган Я. Выбраныя творы.
 5. Арлоў У. Сланы Ганібала: Выбраныя эсэ.
 6. Арлоў У. Час чумы.
 7. Пісмянкоў А. Думаць вершы...
 8. Рублеўская Л. Пярсыёнак апошняга імпэратора.
 9. Наварыч А. Літоўскі воўк.
 10. Душа мая тужлівая... Вершы, памяты.

вынікі году

Песьня году — «Белакрылы анёл»

Беларуская музичная прастора падзелена на дзьве часткі. З аднаго боку — афіцыны попс з песьнямі па-расейску. З другога — музыкі, якія ня маюць выхаду на экраны і з прычыны грамадзянскай пазыцы. Таму замест аднаго выніковага гіт-параду маем два.

Альтэрнатыва году

Большасць экспертаў найлепшай неафіцынай песьні году называюць «Белакрылага анёла» ў выкананні «Zet» (на фота). Песьня заняла першае месца ў выніковым туры ў гіт-парадзе «Тузін гітоў». «Гэта адна з геніяльных кампазыцый беларускага року», — кажа кіраўнік польская моўнага сайту пра беларускую музыку «Зона» Лукаш Стэпанюк. Музичны крытык Анатоль Мяльгуй тлумачыць посьпех «Анёла» тым, што «Zet» у гэтым творы набліжаецца да свайго альтэр-эга — «N.R.M.», якія спявалі надзённую песьню.

У шэце «БМА Group» Віталія Супрановіча — свае фаварыты. На

першым месцы — «Маё сэрца»: дуэт Дзяніса Вячэрскага з «Partyzone» і вакалісткі «Indiga» Русі, а таксама «Пісьня Чугайстэра» — апрацоўка аднаго з гітоў «Gods Tower», запісаная ўкраінскім гуртом «Тінь сонця»: «Украінцы зъмянілі тэкст, захаваўшы ідэю: як азмрочвасць сонца, калі ты застасеся адзін у бядзе. Сваю вэрсію яны прысьвяцілі пачярпелым ад Чарнобылю». Сярод іншых гітоў году называюцца «Брудная вада» ад «Таварыша Маўзэра», «Выйсьце» ад «IQ-48» — групы, якая за год увайшла ў першыя шэрагі беларускага року, — некалькі песьні Зымітра Вайцюшкевіча з альбомаў «Паравоз каханья», «Месяц і сонца» і «MW».

Падзея году

Падзея году — XV фэстываль «Рок-кола» ў Наваполацку. Святкаванье ўгодкаў пачалося летасць, калі прайшоў адборачны тур, улетку на галоўнай плошчы гораду адбыўся святочны канцэрт з удзелам мясцовых гуртоў і гасцей з Менску, а крапка была паставлена на пачатку сінежня — трохдзённым фэстам у гарадзкім палацы культуры з удзелам амаль 40 камандаў. У межах «Рок-кола-2005» адбыўся адзін зъ

У аптытанні «НН» бралі ўдзел: Каця Пытлева, вядучая «Першага музичнага»; Тацяна Заміроўская, музичная аглядальніца «БелГазеты»; Анатоль Мяльгуй, музичны крытык; Віталій Супрановіч, кіраўнік «БМА-Group», Віктар Сямашка, вядучы на радыё «Юністар», Лукаш Стэпанюк, музичны партал «Зона», радыё «Eskra» (Польшча); Алег Хаменка, вядучы на радыё «Менск», лідэр гурту «Палац»; Зыміцер Падбярэскі, журналіст; Мікалай Сапунюк, мэнеджэр каталёгу «West Records».

ТОР-5 альтэрнатыўных песьні году:

1. «Zet» — «Белакрылы анёл».
2. «Таварыш Маўзэр» — «Брудная вада».
3. «IQ-48» і Памідораў — «Выйсьце».
4. «Partyzone» і Руся — «Маё сэрца».
5. «TT-34» — «Бум!».

Поп-песьня году

Заканадаўцамі моды афіцынага беларускага попсу сёлета былі хлопцы з гурту «Тяни-Толкай», якія ў рэкордна кароткі час з панкаў ператварылі ў «простых рускіх парней». Гэты гурт

нешматлікіх сёлета выступаў у Беларусі групы «N.R.M.». Іх новая песьня «Усё роўна мы пераможам» можа стаць галоўным гітом наступнага году.

Альбом году

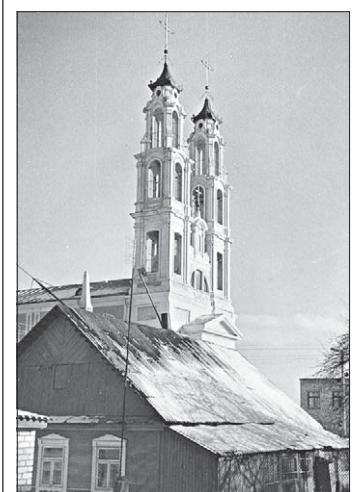
У лідэрах — «Апрель» ад «J_Mors». Крыху адстаюць дыскі Вайцюшкевіча, блюзы «Nothing But Love» ад «Svet Boogie Band», складанка «Прэм'ер-тузін», дыск з наноў запісанымі гітамі «Крамы» — «Будзь разам з намі».

ГОД У ЗДЫМКАХ

Красавік. Сустрака «НН» з чытачамі ў сталіцы сабрала сотні людзей.

КАЛЯНДАР

Студзень

1 — Новы год.
5 — 75 гадоў з дня нараджэння акадэміка Ўладзімера Піліповіча (1931), дырэктара Інстытуту электронікі АН БССР.

6 — Свята Трох каралёў у каталікоў.

7 — Нараджэнне Хрыстова ў праваслаўных.

10 — Курбан-байрам (Свята ахвяравання) у мусульман.

14 — 125 гадоў з дня нараджэння акадэміка, заоляга Маркела Макушка (1881—1952). Працаўаў у БДУ.

19 — Вадохрышча ў праваслаўных.

19 — 75 гадоў з дня нараджэння мастакі Натальі Паплаўскай (1931), якая аздобіла многія дзіцячыя кнігі.

24 — 75 гадоў з дня нараджэння даследчыка літаратуры Міхася Мушынскага (1931).

28 — 225 гадоў з дня нараджэння піяніста, кампазытара Юзафа Дащынскага (1781—1844), ставіў опэры ў Менскій Гарадзішчы пад Менскам. Ягоныя палянэзы не саступалі творам М.К.Агінскага.

29 — 150 гадоў з дня нараджэння славіста, гісторыка культуры Аляксандра Брукнэра (1856—1939). У працы «Зы беларускай нівы» (Кракаў, 1918) разглядаў гісторыю беларускай культуры.

31 — Новы, 1427-шы год у мусульман.

AB

Новы «ARCHE»

У апошнім сёлета нумары часопісу:

Эндрю Ўілсан «Мілікевіч і яго шанцы на выbaraх»

Юры Чавусаў «Як выжыць пасыля рэвалюцыі»

Нэрыюс Прэкявічус «Асноўныя памылкі апазыцыі»

Андрэй Казакевіч «Ці магчыма дэмакратыя для барбара?»

Пётра Рудкоўскі «Эротыка біблійнага слова»

Андрэй Чарнякевіч, Але́с Пашкевіч «Да гісторыі нацыянальнага руху: псыхалёгія здрады». Паводле архіваў дэфэнзыўны

УЛАДЗІМЕР ЛОБАЧ

Да галоўнага рэдактара газеты «Белая гусь сяночнія» Паўла Калабковіча прыйшоў Бог. Як заўсёды гэта бывае, прыйшоў нечакана, зъяннацку, у першы дзень Калядоў...

У шыкоўнай кватэры на стапічным праспэкце Непазыбежнасьці ўжо расцікаўся па кутох ранні прыщемак сънеганскага вечара, але электрычнае съвяло знарок не запальвалася: рэдактар любіў шчымлівыя хвіліны часавага памежжа, калі без астатку можна было занурыцца ў съветаглядны одум.

Гэтым разам думкі і разважаньні былі скрэзь аптымістычныя і, хоць узімісласці ім бравала, мелі пад сабой рэальны грунт: зь першага студзеня ягоная газета нарэшце набывала статус «адзінай нацыянальнай» і эксклюзіўнае права татальнай падпісі. Адгэтуль карэнчык падпісной квітанцы на «БгС» становіўся пропускам-дазволам на атрыманьне грамадзянамі мэдыцынскіх, адукатыных ды іншых сацыяльных паслуг дзяржавы. З мэтай эканоміі сродкаў і, калі ўжо па шырыасці, за не-патрэбай Хазяін валявым актам ліквідаваў ўсю астатнюю пэрыёдыку краіны. Ясная реч, рабілася гэта па шматлікіх просьбах народных мас, якія напрости за-валілі рэдакцыю лістамі, поўнымі справядлівага абурэння тым вэрхалам і ідэалічнай ня-пэўнасцю, што панавалі на страницах незылічоных газэці часопісаў. «Пішыць Вам, дарагая рыдакцыя, прасты рабочы завода «Красны падпольшчык» Фёдар Праўдзіў. Усю сазнательную жыцьню я праработкаў на радном заводзе і прыйшоў на-лёткі пучь ат членіка сълесара да самаво сълесара. Аднака і ціпер я, чэсны чалавек, не могу сабе пазволіць купіць машыну «Ні-ву», хаця, як пішыць Ваша газэта, зарплата ў мяне немаленькая — 500 долараў (па курсу, канешна). Паэтаму дажа само названіе газеты «Наша Ніва» міня глубако абіжаець. Якая ж яна наша, кагда я і ціпер езжу на віласіпедзе, а пра «ніву» толькі мячтаю!» «Ой, файні атрымаўся ліст. Малайцы!» — Павал Калабковіч адрасаваў віртуальную пахвалу супрацоўнікам аддзелу карэспандэнцыі, што, не пакладаючи рук, цэлы год пра-дукавалі на ўсе лады народную хвалю пратэсту. Рэдактар прыхапіў губой каньяку, духмяна пыхнүў лулькай і зноў прымружыў вочы салодкім успамінам. «Канечніе, прыйшлося пазбавіцца ад калег па цэху, але як віртуозна! «Беларускую дупку» мы зьвінавацілі ў прапагандзе гомасексуалізму, а «Знамя старасці» — у герантрафілі...»

Нечаканы, чужародны гук, што пачуўся ў кабінэце рэдактара, перарваў яго ружовыя трывіненыні. Нехта зноў кашлянуў, потым яшчэ раз. Невядома ад-куль у рэдактаравых грудзях зазывінела халодная трывога. Ад-няснага, але змрочнага прадчу-ваннія ўзмакрэлі далоні і лоб. Калабковіч, пільна ўслухоўваючыся, пачаў павольна падымацца з утульнага скуронога фатэля, каб дзяцягнуцца да выключаль-

ніка, але съвяло, толькі не электрычнае, а нейкае дзіўнае, срэбнае, пstryкнула і разлілося па пакоі само сабою.

У далёкім куце кабінету, у такім жа скуроным фатэлем, сядзеў сіваборды дзядок у самаробным вязаным швэдры з каляднымі зоркамі на ўсе грудзі. Гэта быў Бог. Рэдактар да болю выразна зразумеў і ўсьвядоміў гэта без усялякіх слоў і візытовак. Бо ёсьць нешта такое на съвеце, калі Бога імгненна пазнаюць і прости паспаліты чалавек, і галоўны рэдактар вялікай афіцынай газеты. Але адкрыцьцё гэтае Калабковіча ня ўзрадавала, а прывяло ў стан дрыготкай, роспачнай прастрацыі. Дробна затрэсціся руکі, пот па скронях забруїў ужо струменьчыкамі, а вусы, як хвост у вінаватага, сабакі, баязліва скруціліся пад тлустым падбародзьдзем.

— Добры вечар, Паўлік. Са съвятам цябе, — лагодна прамовіў Стары, імкнучыся зъняць напружаньне. Дачакаўшыся не-разборлівага мычаныя рэдактара ў адказ, Дзед прадоўжыў: — Няблага жывеш, Паўлік. Усё людзям брэшаш?

Падчас апошніх слоў Калабковічу стала млюсна, бо ён выразна, да кожнай драбніцы, успомніў свою першую сустречу з гэтым незвычайнім госьцем.

У галодным паваенном мясцічку, дзе праходзіла Паўлікова дзяцінства, гэты стары, толькі з большаю барадою і ў бруднай

саматканай кашулі з палатнянай торбаю цераз плячо, выразна вылучаўся з мноства астатніх жабракоў, што запаланілі край. І самая скнарлівая гаспадыня, і аўдавелая матка зь сіротамі на руках, толькі ўбачыўшы вочы Дзеда, ахвяравалі яму хоць нешта — колькі бульбін, кавалак хлеба напалам зь лебядою — што было.

На Дзеда ніколі не брахалі сабакі, птушкі садзіліся яму на руки, і без канца ўвіваліся за ім дзеци. Аднаго разу, сабраўшы ля сябре малечу, Стары пачаў распытаць, хто кім хоча стаць, калі вырасце. Кола тагачасных дзіцячых мараў было нешырокім: настаўнікі, лётчыкі, дактары, машыністы, цягнікоў... Дзед цёпла съмляўся з кожнага прызнаныя, а потым ціхен'кай торкаў пальцам у грудзі і съцвярджалына гукаў: «Будзеш!» Калі чарга дайшла да Паўліка, той разгублена маўчай, бо прафэсіі-мары раўналекткаў яго ня цешылі. Ідеалам Паўліка быў дзядзька-кантралёр з раёну, перад якім так тросяцца ягоны бацька — загадчык мясцовага прадуктовага складу.

Нічога ня робячы, кантралёр цэлымі днямі жор і жлукці гарэлку ў іхнія хаце, цягнуў з бацькі гроши ды кідаў паблажлівіа на развітаныне: «Ня бойся, замоўлю за цябе слоўца». «За слоўца — такія гроши!» — Паўлікавы мары былі далёкі ад будзённасці трактарыста. Так нічога і не сказаў ён Старому, а

той, нібыта прачытаўшы яго думкі, нахіліўся да ягонага вуха і ціха, каб ніхто не пачуў, сказаў: «Не хлусі людзям, хлопчык, бо кепска будзе».

— Паўлік, Паўлік! — напэуна, дзясяты раз паўтарыў Дзед і нават пляснуў у далоні, каб рэдактар ачомаўся. Але вяртаны ў рэчаінасць было яшчэ горшым, чым блуканыне ва ўспамінах. Незваротнасць пакараныя спараджала ў розуме жудасныя карціны адплаты. «Вось Стары, закасаўшы рукаў і прывязаўшы яго да крэсла, прыпальвае язык прасам... нетаропка, па аднаму, адсякае пальцы... з усяго маху запіхвае таўшчэны «parker» разам з чарнільнай яму ў...»

— Паўлік, час! Зьбірайся! — Бог паглядзеў на свой дыхтоўны «ролекс» і загадна ўзъняўся. «Забіваць будзе!» — рэдактар бахнүўся на калені і, выночы, папоўз да госьці:

— Я ж і добрае пісаў, пра спорт, пра футбол... — Калабковіч жаласна роў на ўсю кватэру, шчодра паліваючы сълязьмі дарагі дыван.

— Ведаю, чытаў, — супака-яльна прамовіў Стары. — Паўлік, нам праста трэба ехаць.

— Куды? — Калабковіч з надзеяй узъняў свае малыя съвінчыя вочкі.

— Калядаваць. Пара такая, — Бог нават зьдзівіўся з такога недарэчнага пытаныя. — Трэба ж доляй людзей надзяляць ня толькі ў газэце.

Уладзімер Лобач — пісьменнік. Жыве ў Полацку.

— Даўкі... Я, што, механошам буду? — рэдактаравы шчокі пачалі ружавець і на-лівацца жыцьцём.

— Не. Механоша ўжо ёсьць. — Казой? — прыйшла чарга зъдзівіцца Калабковічу.

— Ну якая ж з цябе козачка, Паўлік? — Дзед скептычна скаваўся на азызлае цела. — Казлом будзеш.

У Богавай машыні, што стаяла ля пад'езду, іх цярпіла чакалі «механоша» і «цыган», на ролю якіх вышэйшай волія былі заангажаваныя вядомыя тэлевізійшчыкі Адмараўскі і дакументаліст Азвяронак. Калабковіч ледзьве ўпілішчыўся побач з калегамі на задніе сядзеньніе (сесыі побач Бог не дазволіў), і машына кранулася зь месца. Дзед быў у добрым гуморы і, круцячы руль, насывіцтваў сабе пад нос нешта з народнага. Тройца гнятліва маўчала, пакуль галоўны газэтчык краіны ня вырашыў закаламуць антыбоскую змову. Калабковіч павёў плячыма і, прыцягнуўшы ўвагу

ГОД У ЗДЫМКАХ

Сынегань. За тры месяцы да прэзыдэнцкіх выбараў 17 незалежных выданьняў былі пазбаўленыя магчымасці распаўсюдзу праз падпіску. На фота: ідэалічнае вэртыкалі. Зълева направа: Лідзія Ярошына, Аляксандар Русакевіч, Міхail Орда, Павал Якубовіч, Алег Праляскouski.

на сем калядных вечароў

прыціхлых спадарожнікаў, з усёй абуранасцю, на якую толькі быў здолны сапраўдны «праваслаўны атэіст», прашыпей: «Гэта чорт знае што такое!» Але не пасьпей ён яшчэ скончыць сваю першую маніфестацію, як Бог са съмехам азвайся на ягоныя слова: «Дарма гукаеце нячыстага. Ён цяпер моцна заняты. Ни прыйдзе». На няўчымнае маўчанье Бог растлумачыў: «Ён цяпер з вашым Хазяінам у хакеі лупіца — не да вас яму». Калабковіч скіс ды толькі і здолеў што запытацца ў Адмаразовіча з Азъяронкам пра іх калядныя ролі. Сустрэчнае пытанье галоўны рэдактар пакрыўджана праігнараваў.

Ехалі даволі доўга. Яркія агні вечаровай сталіцы зъяніліся прыглушаным съвятлом прадмесція, а потым і змрокам зімовых лясоў абапал дарогі. Гадзіны празь дзень месцыны спыніліся на ўскрайку нейкага гарадка — відаць, райцэнтру. Па Дзедавай камандзе навасьпечаныя «калядоўшчыкі» няўлюдна вываліліся з салёну. Яшчэ хвілін з дванаццаць Стары тлумачыў сутнасць і працэдуру меркаванага працэсу, потым адчыніў багажнік і дастав адпаведную калядоўшчыцкую атрыбутыку. Калабковіч быў адораны старым кажухом і страшнаватай рагатай маскай з буйным лягатыпам «БгС» на лбе. Азъяронку прыйшло ўвабрацца ў падраную съвіту, як сълед запецкаць твар сажай і прыляпіць агідныя чорныя вусы. Вялікі палатняны мех, нейкія лахманы і шапка-аблавуха прыйшліся на долю Адмаразоўскага. Апошні, вырашыўшы прадэмансстрація сваю абазнанасць у справе калядных абходаў, запытаўся ў Бога пра «калядную звязду» і «дзеда-павадыра», што мусіць

вадзіць «казла». «Ат, памяць старчая!» — пляснуў сябс па лбе Бог і выцягнуў з багажніка герб-капусту, намаліваны ў пахабных колерах на кавалку кардоніны і прыбыты да невялікай рэйкі-дзяржанья. Потым ён з заклікам съвінуў некуды ў цемру, і праз хвіліну на дарогу выйшла дужая постаць мужчыны з калматай штучнай барадой, зробленай з ачоскаў лёну, і ладным кіем у руках. «Дапабед!» — «павадыра» пазналі ўсе «калядоўшчыкі» і трывожна пераглянуліся паміж сабою. Бо «дзед-Дапабед», як яго клікалі ў «міратворчаскіх» структурах краіны, быў ідэальным уласбленынем каштоўнасціяй вайскова-дэмбельскіх, але ніяк не сяменя-роднасных.

Паабяцішы за сабатаж пакараныне («тое, што самі сабе ўдумалі»), а за выкананыне задання — узнагароду («выканану па адным вашым жаданьні»), Бог сеў у машины і зьнік у кірунку сталіцы. «Калабкоўшчыкі» праvodзілі Богава аўто позіркам і некалькі хвілін стаялі моўчкі, пакуль Дапабед звыкл на гаркнуў: «Раўняйсь! Сымірна! Шагам марш!» Здрыгнуўшыся ад мілітарнай рашучасці, рознаклібэрная каманда, штораз зьбіваючыся з нагі, рушыла ў бок жылых мікрараёнаў.

Першай у съпісе значылася кватэра №5 у двухпавярховым панэльным дамку. Знайшоўшы патрэбны нумар на дзівярах, Дапабед загрукату ў іх кулаком і зароў на ўесь пад'езд: «Адчынайце! Калядоўшчыкі!» Збоку такі зачын выглядаў як пачатковы этап контратэрарыстычнай аперацыі. Ад удараў незамкнёныя дзіверы адчыніліся, і Дапабед добрым кухталём упіхнуў у праём «казла» Калабковіча, які ледзьве пасьпей нацягнуць мас-

ку на тлусты лосьняны твар. Не зважаючи на гаспадароў — жанчыну сярэдняга веку і маленкую дзяўчынку, яе дачку, — Дапабед распачаў прывітальніна слова:

— Граждане, спакойна! Мы прости прыйшли па паручнію... — гэты сказ Дапабед скомкаў, бо звыклас «ад Хазяіна» было тут нібыта недарэчы, а сказаць «ад Бога» было несяк ніёмка — ... прыйшли паздравіць вас з празнікам... зь юбілесем Калядаў.

Адчуўшы, што імправізацыя не ўдаецца, «павадыр» выцягнуў з кішэні шпаргалку:

— Ану, казёл, разъвесяліся. Ану, козылік, расходзіся! — бадзёра дэкламаваў Дапабед і адчувальна папіхваў сваім калом укручанага ў вывернуты кажух Калабковіча. Той пачаў нязграбна махаць рукамі, круціць галаўой і прыгупваць на месцы. Але съвяточнага імпету, відавочна, бракавала, і Дапабед, каб раскатаўрачаць «казла», узмацніў уздзяльне кіем. Стоячы пад гербавай «зывяздой» і цалкам адпавяданочы вобразу ўцекачаў з вар'янтні, Адмаразоўскі і Азъяронак вясёленка пляскалі ў далонкі і віскатлівымі галасамі акампанавалі акту «папіхання» калегі: «Гоп-ца-ца! Гоп-ца-ца! Гоп-ца-ца!» Тым часам Калабковіч, спрабуючы зухавата прысесыці, ня вытрымаў раўнавагі і снапом паваліўся на падлогу.

Гэтая, здавалася б, дробная недарчнасць мела драматычны вынікі. Дапабедавы вочы раптам наліліся крывей, твар драпежна ашчэрыйся і ажно затросця ў жывёльным прыпадку агрэсіі і нянявісці:

— Я табе пакажу, апазыційны вырадак, свабоду слова! Я табе пакажу «Бела гусь — у Эўропу»!

Удары на Калабковіча пасыпаліся няспынным градам. Той круціць на падлозе, бы смоўж, шукаючы выратавальнага кута, але неўзабаве кінуў усялякае супраціўленне і зынерухомеў вялікай калматай гурбой, разпораз жаласна рохкаючы.

У голас заплакала дзяўчынка, хаваючыся за ня менш напалоную мамку.

«Гоп-ца-ца, гоп-ца-ца», — працягвалі лапатаць ужо шэптом спалатнелыя ад жаху «механоша» і «цыган». Магчыма, справа скончылася б калецтвамі ці съмерцю галоўнага рэдактара, але ў крытычны момант у сенцы з пакою выйшла, цяжка абапіраючыся на кульбу, пажылая жанчына:

— Ах, вы нягоднікі! Нічога съвятоага для вас няма! — пранізліва залімантавала яна. — Каб вам языкі адняло, каб вас зямля не насіла! Преч з маёй хаты! Хай вас Бог пакарае, блузнеры!

Дапабед хацеў быў ужо заткнучы рот гэтай крыкливай старой, як ён гэта рабіў адным трапным ударам на розных мітынгах і шэсцьцях апазыцій, але слова пра Бога, у кантэксьце сёньняшніх надзвычайных падзеяў, вока-мгненна астудзілі пыл «павадыра». «Адыходзім!» — рыкнуў ён сваім памагатым і сълем да імі пасягнучы да выхаду непрытомнасці Калабковіча.

На вуліцы перавялі дух. Дапабед, прыкладаючы сънег да жудасных кровападцёкаў рэдактара, спрабаваў надаць партнэрам аптымізму: «Нічыво, Паша, нічыво. Ішчо і не такое бывае ў жызьні. Я вот, кагда на чырво-на-зялёны бярэз іспытанія прахадзіў, вот тагда нацярпеўся. А тут, Паша, — мелачы». Аднак «Паша» быў іншай думкі: усё цела пульсавала нязвыклым бо-

лем, левае вока цалкам заплыло, а на лбе ўскочыў пунсовы гузак. «Трэба ўцікаць! Трэба ўцікаць любой цаной!» — заценькала ў галаве.

Але адразу за крамольнай думкай у съвядомасці ўсплыла страшная карціна, як пад навюткім прасам «Tefal» скварыца ягоны язык... Празь пяць хвілін «калядоўшчыкі» рушилі далей.

Дзіверы наступнай кватэры адчыніў караткастрыжаны граміла ў «цельніку» і зь няўчымнымі ад альлаголю вачымі:

— А, дзе Мішка? Што гэта, мля, за канцэрт? — ён тупа глядзеў на рагатую пачвару перад сабой і ня мог даўмецца: ці гэта хібіць ягоны «дах», ці зь ім нехта нядобра жартуе. Калабковіч усім сваім нутром адчуў, што візит можа скончыцца мардабоем, так і не пачаўшыся, але напруженне разрадзіў Дапабед:

— С празнікам, бас! — не пазнаць калегу ён ня мог. — Дзе служыш, якая часць? — Неўзабаве адбыліся братаныні, і «павадыр» быў з гонарам запрошаны да стала, дзе піячыла брытаголовая кампанія. На тройцу ж астатніх «калядоўшчыкі», што пераміналіся з нагі на нагу ля дзівярэй, увагу звярнулі толькі пасяля таго, як Дапабед агораў туры «штрафныя» чаркі і зуемныя лабызаныні з саслужыўцамі троху аціхлі.

— Што за ўбогія з табой? — не хаваючы зьняважлівага тону, запытаўся ў «камандзёра» гаспадар кватэры.

— Не зважай. Поўныя прыдуркі, брахуны-барзапісцы, — пазяхнүй ў ачмурэлы ад гарэлкі і цяпла Дапабед.

— Брахуны? Эта ціпа Петрасяна? То хай і нам пабрэшуть, павесяляць. Празнік усё-такі! — гаспадар відавочна ўзрадаваўся магчымасці ўнесці разнастайнасць у брутальну п'янку. Яго госьці ўхвальна за гудзелі, падтрымліваючы прапанову. «Калабкоўшчыкі» выцягнулі на сярэдзіну пакою, налілі гарэлкі...

Сытна адрыгнуўшы, «павадыр», нібы дырыжор, узмахнуў рукою:

— Песьню давай!

Адмаразоўскі, вырашыўшы, што для такой публікі варта пачынаць зь песьні праверанай, патрыятычнай, набраў поўныя грудзі паветра і зацягнуў:

Мы, белы гусі, — мірныя птахі,
Разам ляцелі ў прывідны рап...

Крывымі галасамі падключыліся падцягнулі «казёл» і «цыган»:

Доўга ляцелі, моцна пацелі
І прыляцелі ў цёплы сарай...

— Стоп! Харэ! — незадаволені зараўлі за сталом. — Гэтая песьня нас кожны дзень на пастраеніі задрала. Давай што-небудзь душэўнае!

І тады Азъяронак вырашыў выкананы сваю любімую, яшчэ з часоў дзяцінства, песьню «Прыцягненьне Зямлі». Але, як толькі ён пачаў съпяваньць, у тэксьце не вядома з чыёй волі сталі зъяўляцца чужародныя, аднак такія блізкія сэрцу кінадакументалі-

ГОД У ЗДЫМКАХ

Верасень. На дажынках у Лідзе камбайнэраў віталі рыцары.

Калядоўшчыкі

Працяг са старонкі 11.

ста слова:

Мы — дзеці нянявісці,
Но саме глаўнае:
Мы — дзеці твае,
Дарагая хлусня...

Гэтая песня была ўганаравана сывістам і аб'едкамі са стала. Калі ж высьветлілася, што «брахуны» ня ведаюць ні «Бачяні-камбата», ні «Пачэму жэ ў Расіі бярозы шумяць», становішча гасцей стала пагрозільным. Толькі дзякуючы аўтарытэту Дапабеда ўдалося дасягнуць пэўнага кампрамісу. За права сысы фізычна непакрыўдженімі «калядоўшчыкі» мусілі расплаціца сапраўдным шоў. Адмарозу скаму прыйшлося выкананці нумар мужчынскага стрыптызу з палатнянымі мехамі (трэба адзначыць, што, круцічы худасочнай задніцай перад крамянімі бугаямі-вайскоўцамі, «механоша» адчукага агідную ўзбуджанасць), а Калабковічу з Азъяронкам — станцаўцам аргентынскага тангу, па чарзе ўвасабляючы мужчынскі пачатак.

Пад зорным калядным небам стаялі і палілі ўжо ўтро. Дапабед так і ня вырваўся з гарачых абдымаў «братоў па крыві».

— Ну што? Пярун яго разбій?! — раптам вызвіверыўся Азъяронак і кінуў на вокны, дзе працягваў балываць Дапабед. — Вы як сабе хочаце, а я зматваюся. І заўтра ж — у пра-

куратуру... — Азъяронак брудна выляяўся і рашуча затупаў да сталічнай трасы.

— Пачакай, я з табой, — мітусіліва спахапіўся Адмарозу скім і пабег съследам за экспонатам. На лаве каля пад'езду застаўся сядзець адзін Калабковіч. Глыбока ўкарэнёны інстынкт самазахавання падказваў яму, што такое простае завяршэнне калядных прыгод тоіць у сабе прыхаваную небясыпку. Ён сядзеў, адну за адной палі цыгарэты, але думкі, якія лезлі ў галаву, былі пустыя і нікчэмныя. Раптам у далёкім канцы двара пачаўся адчайны тупат і роспачныя крикі: «Нацыяналісты! Ратуйце! Нацыяналісты!»

Празь якую хвіліну міма рэдактара пранесліся разбэрсаныя і ўзмакрэлыя ад шалёнай гонкі Азъяронак з Адмарозу скім. Кінуўшы позірк у бок меркаванай небясыпкі, Калабковіч у сюррэалістычным съявліле вулічнага ліхтара зауважыў даволі прастаўнічы гурт машкоўнікаў з сапраўднай каляднай звяздой, скрыпкай, бубнамі і рознымі бразготкамі. Маладыя галасы ладна і звонка выводзілі:

Прыйшлі калядкі ўвечары, ўвечары,
Прынеслі кілбаскі ў рэшаце,
 ў рэшаце...

Калабковіч ускочыў, як уджалены. Сумневу быць не магло: нацыяналісты!

А ўжо як яны могуць зьдзекавацца з людзей, рэдактары цудоўна ведаў. Толькі на мінульым

тыдні сам Хазяін, праводзячы чарговую нараду, папрасіў уганараваць хвілінай маўчанья памяць звар'яцелага дэпутата Кацяна. Гаротніка адлавілі нацыяналісты і змусілі чытаць усю падшыўку сваёй «Нівы», пачынаючы з 1906 году. Ясна, што разум пажылога дэпутата, які і так не вызначаўся цвёрдасцю, безнадзеяна «паплыў». Цяпер, як казалі людзі, Кацяна можна было перыядычна бачыць ля Міністэрства праўды, дзе ён тыкаў у твар чыноўнікам той саюз «Нівай» і голасна патрабаваў: «Дык падпісайся!»

Калабковіч быў рвануўся бегучы, але зразумеў, што шанцы ў яго невялікі, і нырнуў у найбліжэйшы пад'езд. Ціжка дыхаючы ажно на пятім паверсе, рэдактар зь непадробным жахам заўважыў, як у гэты самы пад'езд кірующа і нацыяналісты. Сутаргава начапіўшы маску, Калабковіч кінуўся званіць у дзіверы...

У гісторыі кожнага чалавека, напэўна, ёсьць месца для асабістага жыццёвага трэйлеру. А ў кожным трэйлеры, як вядома, ёсьць момант ісціны, калі на белы сьвет ва ўсёй сваёй жудасці выпаўзае праўда. Так яно сталася і з Паўлам Калабковічам, калі ён воліяў лёсю трапіць у кватэру рэальнага, а не фантомнага, прыдуманага аддзелам карэспандэнцыі, Фёдара Праўдзівага. Мужчына сапраўды быў пралетарам і, як і належыць прастаўніку рабочай клясы, кулакі меў належных памераў і моцы. На гэтым

супадзеньні газэтных рэалій з жыццёвымі канчаліся. Гаспадарашуча запатрабаваў сатысфакцыі і за жудасную трасяньку, пад якой паставілі яго імя да прозвішча (яшчэ ў школе Фёдар быў пераможцам абласной алімпіяды па мове), і за штодзённыя кіпіны сяброў і знаёмых, што пачаліся пасля злапамятнай публікацыі. Калабковіч здолеў зъесьці толькі дванаццаць з паловай асобнікай

У далёкім канцы двара пачаўся адчайны тупат і роспачныя крикі:
«Нацыяналісты! Ратуйце!
Нацыяналісты!»

свайгі уласнай газеты (усяго, ратуючыся ад сораму, Фёдар выкупіў у той дзень 17 экзэмпляраў), нягледзячи на тое, што спагадлівасць гаспадыня пэрыядычна падносіла ваду і ўсяляк суцяшала гаротнага рэдактара. Апошнім адбіткам у памяці стала тэматычная старонка «Спорт» зь вялікім фатаздымкам Галоўнага лыжніка краіны. Падавіўшыся рэкламай, рэдактар страціў прытомнасць...

Ужо шосты дзень жонка і сямейныя Паўла Калабковіча бяліся заходзіць да яго ў пакой. Пасьля таго як міліцэйскі патруль знайшоў яго на гарадзкім съметніку ў кампаніі мясцовых бамжоў, рэдактар стаў непазнавальны для сваіх блізкіх. Прывстулы вар'яцкай весялосці зъмяніліся змрочнай дэпрэсіяй, зъяўрыны апэтыт — поўнай абыякаўвасцю да ежы... На пытаньні шматлікіх съледчых і асыцярожнай цікайнасці сваякоў ён ніяк не рэагаваў. Рэдактар цэлымі

днямі праседжваў у сваім кабінэце і настомна круціў настройку прыёмніка, прагна ловічы айчынныя і замежныя радыёгэлаласы. «Наши кампетэнтныя крываці ў кампетэнтных органах паведамляюць, што лёс генэрала Дапабеда па-ранейшаму не вядомы. Яго бясьць следнае зынкненне...»

«У чацвер быў выяўлены вядомы тэлевядучы Адмарозу скім. Адзін з супрацоўнікаў сталічнага тэлебачання супстэрэо ў яго ў парку Г., вядомым як традыцыйнае месца збору прастаўнікоў сексуальных меньшасцяў. Апэратор тэлекампаніі спакусіўся на нізкі кошт сексуальных паслуг, што прапланоўваў адзін на вельмі густоўна апрануты грамадзянін. І толькі пасля таго, як супрацоўнік разыліся зь незнаёмцам фляконам адкалёну «Саша», ён пазнаў у ім свайго непасрэднага шэфа...»

«У элітным дачным пасёлку «Х» нарэшце быў затрыманы загадкавы падпальшчык, які на працягу некалькіх дзён пусціў дымам 15 катэджжаў высокапастаўленых чыноўнікаў сталіцы. У віноўніку падпалаў прызналі тэледакументаліста Азъяронка. На думку псыхіятара, Азъяронак стаў ахвярай уласнастэрвальных візуальных вобразаў: «фашыст з паходняй», «нацыяналіст з пэтардай» і шэррагу іншых». Кожная новая порця інфармацый, якая асьвяляла незайдзросны лёс ягоных кампаньёнаў, спараджала на твары рэдактара кривую, зларадную ўсмешку.

Яму пашчасціла і на гэты раз! Усе бядоты ўчорашияга «казла» — тузін сінякоў ды працэдуры з клізмай — ні ў якае параданьне не ішли з проблемамі паплечнікаў. «Да таго ж... — тут сэрца Калабковіча салодка аблірала, — у мяне засталося жаданье. Любое жаданье!» Пасьля таго, што здарылася, рэдактар быў упэўнены: Бог ня слухаецца! Але загадаць жаданье Калабковіч не сцяпшаўся, несучы ў съядомасці гэту ўнікальную магчымасць так, як носяць хрустальны сасуд, — разважліва і асьцярожна. Перабіраліся сотні, а можа, і тысячы розных варыянтаў. І, калі галоўны рэдактар быў ужо блізкі да прыняція канчатковага ражэнія, зазваніў-загрымей, разбураючы ідэлю, патаемны тэлефон, нумар якога ведаў толькі адзін чалавек у краіне.

— Ну, як ты там, стары пярдун, маесця? — да болю знаёмы сіплы голос быў далёкі ад сантимэнтаў.

— Спасіба, Хазяін, нічыво, — як заўсёды прыніжана, адказаў Калабковіч, але пры гэтым моцна выляяўся ў душы: «Каб цябе чорт пабраў!» Рэдактар на ўсе вушки чакаў, што Хазяін агучыць усьлед за сваім прывітаннем, але на tym канцы лініі адбылося нешта нечаканае. У слухаўцы быў выразна чувач гукі няроўнай барацьбы, стогны, адчайныя хрыпы і грукат перакуленай мэблі...

Праз імгненне ўсё заціхла. Калабковіч спалохана дзьмухнуў у слухаўку. Раз, другі, трэці. Але ў адказ несліся адно кароткія, як зямное жыццё, гудкі...

28 лістапада — 5 сіненя 2005 году, Палацак

ГОД У ЗДЫМКАХ

PHOTO BY MEDIANET

Сакавік. Адзначыць Дзень Волі на Каstryчніцкі пляц прыйшлі некалькі тысячачаў чалавек.

на сем калядных вечароў

Істоты

АДАМ ГЛЁБУС

Анёл

Мужчына намаляваў Анёла. Не было выйсця, давялося самому ствараць крылатую істоту. Звычайна ў цяжкую хвіліну на дапамогу мужчыну прыходзіў, прыштаяў, прыпльываў Анёл-ахоўнік. А тут — няма і няма. Варункі — горай і горай. Настрой — ні к чорту. Злыя думкі атачылі з усіх бакоў. Хацелася біцца. Жадалася рэзацца, страляцца. Заманулася мясіцца і рвацца. Дзецы раздражнялі. Старая вылікалаі наймяротнейшыя пачуцьці. Астатнія спараджалі ў сэрцы агрэсію.

Мужчына паспрабаваў ратавацца ў касыціле. Зайшоў пад сышчастыя скляпеніні. Сабор пусты. Задуха пякельная. Ператомлены мужчына чакаў палёгкі.

У катэдральны паўзмрок прыклюпала бабулька. Яна прыклала кіпцюрастую лапку да драўлянае нагі ўкрыжаванага Ісуса. Пацалавала пальцы і наклала на старэчыя грудзі крыж.

Мужчына съцепануўся. У выпетраным цельцы багамолкі ён убачыў ружовую іскру пажады. Замест Хрыста яна бачыла на крыжы напяты кахальнік. Невялікі. Такі, які мусіў мець Хрыстос. И не да нагі, а да кахальніка дакранулася лапка. Мужчына стаў белы, як свежы труп.

На вуліцы пякло ліпеньскае сонца. Млосць разылілася ў пасветы.

Мужчына падабраў зь замлі кавалачак цэглы і накрэмзаў на саборнай сцяне абрый Анёла. Той адлучыўся ад плоскасці, узмахнуў крыламі і знік у белым, як кісле малако, небе. Другога Анёла мужчына намаляваў на ланцу.

— Я не змагу цябе ахоўваць, калі ты не перарвеш ланцут.

Мужчына перарваў ланцуг, толькі спачатку ён пазбавіў Анёла крылаў.

— Вярні мне крылы, — папрасіў Анёл.

— Я буду насіць цябе на плячы, — сказаў мужчына і выкінуў кавалак чароўнай цэглы ў вадасцёкавы люк.

25.07.1998

Крыльнік

Мужчына вырашыў займець крылы. Прыдбаць штучныя — лягчэй лёгкага: ну хоць бы набыць квіток на самалёт. Але яму жадалася мець сапраўдныя крылы зь пёраў, як у птушкі ці як у анёла. И ён намерўся іх вырасыць. Выгадоўваюць жа людзі Дамавіка зь яйка пеўня. Вырасыць крылы, меркаваў аматар палётаў, значна прасцей.

Ён сеў у фатэль і сілаю волі пачаў пераўасабляць свае руки ў крылы. Валасы началі пераўтварацца ў маленькія белыя пёркі. И раптам яму стала шкада рук. Займее крылы, а руки страціць?! Што за жыцьцё бяз рук?

Мужчына згліў валасы зь

З кнігі «Дамавікамэроны»

максымальна падкрэслена. Паміж манэканам і вонраткаю, нацягнутай на яго, заўсёды ёсьцека непераадольная мяжа, такая ж мяжа існуе паміж реччу і ўпакоўкаю. Прасякаеш? Сваё і чужое, як вайна і мір, як члес і кандом.

Дызайнэр, манэкан, упакоўка запаўняюць прастору паміж масацтвам і рэальнасцю, яны заўваляюць гурбамі стракатага съмечца мяжу паміж рукатворным і прыродным, цешчы сябе думкаю пра стварэнне дадатковых вартасцяў і коштад. Яны хаваюцца за паняткам функцыянальнасці, а насамрэч зьяўляюцца малапатрэбным лішкам. Яны съцвярджают, што бяз іх цяжка абысьціся, бо яны ўвайшли ў побыт, як папяровыя грошы. Залатая манэта адрозніваецца ад панеркі моцна, і ніхто спрачацца тут ня будзе. Пра значнасць упакоўкі і дызайну спрачацца варта. Дызайн — паміжнасць пра-межнасці.

Адам Глёбус — літаратар, выдавец. Нарадзіўся ў Койданаве, жыве ў Менску.

ГОД У ЗДЫМКАХ

Верасень. Героем пленэру «Легенда з пяску» ў Крэве стаў князь Кейстут.

Пра значнасць рэкламы ў нашым жыцьці нагадваюць па дзесяць разоў на дзень у тэле-радыёэстэрні — абрыйда. Дызайн, упакоўка, рэклама, папяровыя грошы — элемэнты дробнага гандлю. Да важных речаяў — духоўнасці, любові, розуму і прыгажосяці — яны маюць толькі ўскоснае дачыненіне. Таму не надавай ім увагі, не культивуй іх, і, калі зьяўляеца магчымасць абыходзіцца бяз іх, прыбрай без шкадаванія, як съмечце — і ўсё.

Калі зайшла гутарка пра скульптуры і манэкены, трэба згадаць ідэальную скульптуру. Тую, што належыць да чыста антыйдизайнэрскага мастацтва. Што можа быць больш чыстым за краявід зь першым снегам? Якая скульптура возьмечца спрачацца са снегеннай бабаю? Снегенная баба — сынкрэтичнае мастацтва. У ёй зъбіраюцца і сынтэзујуцца: любоў, вера, веды і творчасць. Белыя снегенные шары, паставленыя адзін на другі, — хто з вамі можа паспрачацца? Які бронзавы правадыр, які мармуроўы фюрэр паспрабуе кінуць вам вылік? Нават каменны съфінкс, што ляжыць у эгіпецкай пустэльні, думае толькі пра сваю сустречу са снегеннай бабаю. Ён сам мне скажаў.

Снегенная баба не патрабуе упакоўкі. Ёй ня трэба рэклама. За яе ня плацяць ганаар. За яе не атрымліваюць ганаар і не запаўняюць дэкларацыю ў падатковай інспэкцыі. Рэклама інспэкцыі таксама заманала прастатаю.

Снегенная баба паказвае сутнасць чалавека, тое, што не змініяеца спрадвеку і ня зменіцца ніколі.

Снегенная баба не самотная, у яе процім палявак. Замкі з марскога і рабнога пяску. Кветкі, наўмаліваныя залатым струменем на сынезе. Букеты восеньскага лісця. І ўсё астатніе антыйдизайнэрскіе, маё, бл... мастваці.

Рэкламу трэба прыбіраць! Вайна рэкламе! Спакой народу!

15.02.2004

Цвыркунік

Ен не хацеў быць чалавекам.

Ен хацеў стаць цвыркуном. У дзяцінстве ён гуляў увечары каля вайсковага шпіталю, дзе ўпершыню ўбачыў маленькага цвыркуна. Той сядзеў побач са шчылінай у сцяне і сипяў. Песьня цвыркуна зачараўала хлопчыка. Штовечар ён піпер хадзіў слухаць гэтую песьню. Але ў адзін зь вечароў цвыркун прапаў. Не зявіўся ён ні на другі, ні на трэці дзень. Тады хлопчык, стаўшы каля шчыліны ў сцяне, пачаў ціхенъю цвыркуца. Ён цвыркаў ўсё гучней і гучней, ён цвыркаў так гучна, што прыйшоў вартавы са шпіталю і прагнаў Цвыркуніка преч. Давялося цвыркаць, хаваючыся ў кустах. Цвыркунік трэліў настолькі падобна да звычайнага цвыркуна, што людзі часам заглядалі пад куст, каб убачыць жамярыну, а ўбачыўшы чалавека, уцякалі. Цвыркуніка тое адно пацяшала. Ён цвыркаў без усялякіх мэты, дзеля ўласнае асалоды, дзеля самой песьні. А калі ў адзін чорны дзень яго ня стала, ніхто і не заўважыў. Хто з нас заўважае зынкненіне аднаго цвыркуна, ці хай сабе Цвыркуніка?..

8.08.2005

Блёкпост

НАТАЛКА БАБІНА

I. Самазабойца

«Я зацыкліўся на вайне, — падумаў капитан Насарэнка, глянуўшы на крокусы. — Ня дзіва. Дзіва тое, што гэта адбылося цяпер, а не дзесяць год таму».

Блізкія горы хаваліся за тонкім вэлюмам дробнага дажджу. Веснавая вада хутка насычала зямлю, і за ночь яе высакачылі і зацвілі крокусы. «Як шагіды. Выскачылі раптам, як шагіды», — падумаў капитан Насарэнка, і гэтае нечаканае парадайнае, гэтае кароткая думка пацягнула за сабой другую: «Вось і я зацыкліўся на вайне».

Капітан пацёр чырваниаватыя стомленыя вочы, яшчэ раз зірнуў на ліловыя кветкі пад тонкім дажджом ды адашоў ад акна. І якраз у гэтых момант сяржант Норын — але, менавіта ў гэтых момант, калі у зренках капитана яшчэ заставаўся фіялетавы, празрысты ад імжы водсъвет поля крокусаў, — сяржант Норын паклікаў капитана знадворку:

— Іван Панкратавіч!

Капітан Насарэнка быў добрым, годным чалавекам. Ён думаў, што ў выпадку зь ім д'яблу ня будзе чым асабліва пахваліца перад калегамі па працы. Тут, на блёкпосце, ён рабіў усё, каб з салдатамі ў давераным яму падраздзяленні ня здарылася нічога дрэннага. Ён разумеў іх, гэтых голеных хлопчыкаў, і рабіў усё — так, сапрауды, рабіў усё ад яго залежнае, — каб яны адслужылі тут і павярталіся па дамах і каб зь імі нічога ня здарылася. І салдаты таксама ставіліся да капитана хутчэй па-чалавечаму, чым па статуце. Таму і прагучала гэтае «Іван Панкратавіч!», а не належнае «Таварыш капитан!». Іван Панкратавіч Насарэнка, капитан, выйшаў пад дождь.

Сяржант Норын ведаў, што капитан ня спаў амаль усю ночь, і, каб мог, не стаў бы турбаваць яго. Але ж, з другога боку, сам капитан кожны дзень пры разводы раз за разам паўтараў: «Пры найменшай няштатнай ситуацыі неадкладна выклікаць мяне», — і сяржант Норын мусіў выклікаць, бо ситуацыя выглядала няштатнай.

Штатная — гэта калі праз блёкпост ідуць, гудучы, калёны плымістых бэтэраў, і дзяжурны шараговец Ісмаілаў падымае перад імі шлягбаўм; або калі з-за далёкага павароту ўзынікае цывільнае жыгуляні-дахадзяга, па ўхабах дабірасца да блёкпаста, зынажаючы, як таго патрабуюць знакі, хуткасць да поўнага спынення, чачэніцай ашшукваючы, ашшукваючы жыгуляні, і дзяжурны зноў-такі падымае шлягбаўм. Але калі ў машинае едуць жанчыны, то трэба ўжо выклікаць капитана — бо з жанчынамі тут трэба абыходзіцца няштатна. Жанчына на блёкпосце — гэта няштатна. «Дзіўныя парадкі ў гэтых чарнажопых, — разважаў сяржант Норын, ужо паклікаўшы капитана і прыглідаючы да дзячыны, што набліжалася да блёкпаста. — Но я тое што вобіск — нават погляд на жанчыну

можа спрэвакаваць тутэйшых мужчын на мінамётны абстрэл. А самі пры гэтым ніколі ня пойдуць побач з жанчынай — ці то з жонкай, ці то зь сястрой, ці то з маці — ніколі ня пойдуць побач, а толькі на трэх крокі паперадзе. І за адзін стол ня сядуць. І ношку ёй не паднясуць. А паспрабуй ня тое што ашшукваць, а проста зірнуць на каптуру — і мужык калі ня кіненца з нажком, то ноччу прывалачэ на гару мінамёт». Не, сяржант Норын не разумеў гэтай вайны, не разумеў Пущына, не разумеў чачэнцаў, не разумеў нічога. І разумець не хацей. І з тым большым падставамі гукнү капітана.

Але гэта ўжо нічому не дапамагло.

Дзячына абышла варонку, мінула бетонныя блёкі, наваленныя вакол шашы, і аказалася не дзячынай, а смаркатым дзячучом, год мо якіх трынаццаць. Ну чатыраццаць. Але ня болей. Сапрауды смарката. Яна шморгала носам. Капітан і сяржант, два вартавыя блёкпаста, прыглідаўся да

Маня зразумела, што праз такі сон Бог папярэджвае яе.

яе з прафэсійнай пільнасцю, узгадаванай не на занятках па псыхалёгіі. Зразумець, каб застаца ў жывых. На блёкпосце, дзе нават крокусы выскокаюць, як шагіды, зразумець незнамку, якая набліжаецца, азначала застаца ў жывых або загінуць, пакінуць яе ў жывых або забіць.

У куртатай чорнай куртачы, з

мохрымі доўгімі валасамі, дзячынка была вельмі прыгожая жывой прыгажосцю дзіцяці — жывой, але застылай прыгажосцю, якая сьпіль і будзе спаць, пакуль яе не разбудзяць, а пасля прафудэнія можа аказацца і зусім не прыгажосцю.

Спакойная, з мокрым носам, з мокрымі валасамі, дзячынка падышла да салдат і прыгнела падперку — дакумент.

— Хто такая, куды ідзеш, чаму адна, без дарослы? — капітан Насарэнка, разгортваючы паперу, гаварыў стрымана, але чамусці ў душы варухнулася хваляваньне: чаму? Мо таму, што такой прыкладна, як гэтае дзячынка, магла быць цяпер яго дачка, каб нарадзілася здаровай? З русавымі мокрымі валасамі, рукзачком, вялікімі сівымі вачымі? Чаму капітан успомніў цяпер пра дачку, пра якую ніколі ня думаў? Паперка аказалася даведкай са школы. Пячатка, подпіс — усё ў норме.

— У Тарта-хутар я іду, жыву там, із інтэрнату, із Шыбуни. Атец не смог забраць, машіна сломілася, паэтому іду адна, — дзячынка гаварыла па-расейску на вельмі добра, як і большасць дзяцей у Чачні; паводле акцэнту яна відавочна была чачэнкай, але капітан Насарэнку дзівіла, што яна зь непакрытай галавой, чачэнкі так ня ходзяць. Дый сцвягласкурая занадта.

— Нешта я цябе ня бачыў раней.

— Нядыўна мы пераехалі, раней у Рашты жылі.

— Адкрый рукзак.

Дождик узмациніўся. Краплі ўзбуйніліся, сталі ліпець коса, пакідаючы ў паветры съяды. «Я бег па касагоры, а за мною гнаўся дождик», — успомнілася раптам шарагоўцу Ісмаілаву; ён любіў японскую літаратуру, а Місіму асабліва. З аўтаматам, які боўтаяўся перад грудзьмі, у брэзэнтавым

І гэта стала фатальнай памылкай.

Дзячынка закінула рукзак за плечы і праішла далей. На сярэдзіне дарогі, пад навесам, яна прыпынілася і павольна азірнулася, паглядзела назад, праста ў очы доброму перад Богам чалавеску капітану Насарэнку. І гэта быў такі погляд, які дарогу адкрыў страшнай госьці; адразу высьлізнула яна з-за рогу. Шарагоўцу Ісмаілаву не прыйшлося падымыць перад ёю шлягбаўм — уладарная, яна сама праішла, узникла, віントом закруціўшы паветра пад навесам, і ўсе адразу зразумелі — гэта пані Съмерць.

І першым грымнью выбух, першым дзячучым мяккім джакондаўскім пальчыкам звяло на жывапісе — і першым грымнью выбух, у ледзянім жаху, у ледзянім рошце Съмерці, у самае значнае — апошнє — імгненьне, поўнае невыноснага белага сцяяла:

— сяржант Норын мацюкнүўся;

— шараговец Ісмаілаў самлеў;

— передунутраным вокам капітана Насарэнкі дзіўным чынам прабеглі сціснутыя, сканцэнтраваныя да эсэнцыі ўсе сорак гадоў яго жыцця: мокрыя ногі і шырокая Ясельда яго дзяцінства, шэрый колкія коўдыры вайсковага вучылішча, Ніна ў шлюбнай сукні, Нямеччына, ракеты сьпіль у дзіцячых ангарах, кіляметры размоў пра транты дома, кіляметры размоў пра мэблю дома, кіляметры размоў пра посуд (Сэрвіз «Мадонна»), гарэлка, гарэлка, і вось ён падносіць да парогу інтэрнату для разумова непаўнавартых дзяцей бэль скрутак — сваю дачку. А потым — Чачня і блёкпост. І сёньня — фіялетавае поле крокусаў.

А што бачыла ў гэтае імгненьне незразумелая смаркачка, якая прывяла Съмерць, — невядома.

Так ня стала блёкпаста. Блёкпаста, які стаяў тут так дўгая і блякаўшы зусім ня тое, на што разылічвалі яго будаўнікі.

ГОД У ЗДЫМКАХ

Дзяды ў Шэмітаве, на Вялейшчыне.

ЮЛІЯ ДАРЧЕНКОВА

на сем калядных вечароў

2. Дыбы, дыбы

Дождж. Сынежаньскі дождж. Незадоўга да смерці Маня Хавэлючка гаварыла мне, гледзячы на залеву за акном: «Дывысь, дывысь — доіч. Доіч на Різдво, і тэпло. Аж страшно чогось». Перш чым памерці самотнай у сваёй старой хаце пад высокай хвойой, Маня перажыла ў ёй тры інсульты і таму гаварыла вельмі нерааборліва, прыкладна так: «Дыбы, дыбы — до. До на Rio і тэо. А ао оо», — але я навучылася яе разумець. Яна гаварыла, бы боўтала ў роце ваду, бы качала там цяжкія камяні, бы прадзірала ся праз калючы цёран. Калі яе не разумелі суседкі — хтось з трох суседак, якія засталіся ў трох апошніх хатах пад высокімі хвойямі, — Маня сердавала і плакала, а камяні ў ёй роце зьбіваліся ў не пад ёмны камяк. У той раз Маня прыйшла да мяне, каб я выцягнула кляшча, што ўпіўся ёй у сыпіну. Мне гэта не ўдалося. Я палівала яго алеем і асыцярожна выкручвала проці ходу гадзіньніка, але маленькі, наліты крывёю калядны клешч злобна, намертва сядзеў, уцінуўшыся у белую Маніну сыпіну. Урэшце я адварвала яму тулава, але галава яго — тры рады вострых зубоў і адчайнае жаданье — утрымаша — так і засталася ў скурь, і я заліла яе зялёнкай. Выгніла, мусіць, потым...

Добра, што сёняні выхадны. Ня трэба ўставаць на работу. Няма нічога лепшага за кубак кавы сынежаньскай раніцай, нават калі за акном дождж. Добра, што ня трэба ехаць, ня трэба спышацца, — а то ж Ніна спазыненія не выбачае.

Ніна ўвогуле някепская. Някепская начальнічка, някепскі чалавек. Дагледжаная, жававая, гаварлівая. Яна ўмес абыходзіща з кліентамі і нас, работнікаў, у прынцыпе, ня крыйдзіць. Плаціць нядрэнна. Спрытная. У яе, як і ў мяне, няма дзяцей; я думала, што і мужа няма, аж нядайна аказалася, што ёсьць. Раз я забавілася позна вечарам, каб дашыць заказ; Ніна разబілася ў прыёмнай з паперамі; урэшце я пайшла ў пральную адпрашаваць гатовую сукенку, а калі вярнулася, Ніна сварылася з мужам. Я зразумела, што мужчына з пустым рукавом, страшнымі шнарамі на твары і на мыліцах — яе муж. Мне няёмка было паказвацца ім, але і выхадзіць з пакою я ня стала. Стайдзіўшыся у куточку за вешалкамі, я чула, як ён крыйчы: «Пакуль я грошы з Чачні прысылаў, то быў патрэбен! Ты ж гэтае атэлье на мас грошы адкрыла!» Яна крыйчала: «Я цябе туды не пасылаю! Я не вінавата, што цябе паранілі!» «Гэта дзеля цябе я пайшоў у войска, дзеля грошай для цябе? Гэта ты прымусіла мяне аднесці нашу дзяўчынку ў інтэрнат! Божа, які я быў ёлуп! Ну і што, што яна была парализаваная, ну і што? Гэта ж наша дзіця, і зараз бы яно было са мной». «А ты ведаеш, што такое хадзіць за ідыветам?! Аддзіраць зь яго гаўно, мачу вышіраць за ім?! Ты ж усё роўна гэтага не рабіў бы, служыў бы сабе, гэта прыйшлося б рабіць мне! Ни дзеля гэтага я нарадзілася! І за твой паддіраць ня буду, не чакай!» — голас Ніны перарваўся, і яна зарыдала. «Проста ты мяне ніколі не кахала», — сказаў мужчына з пустым рукавом і на мыліцах. «І ты мяне, — усхліп.

Гэта не «Хамас», гэта Съмерць, каб яна здохла

УЗІ ВАЙЛЬ

Колькі хвілін паслья таго, як дзіця, нарэшце, заснула, Мэір Коэн зняможана паваліўся на канапу ў гасцьцёўні.

— Сыніц? — запытала Раніт.

— Сыніц, — адказаў ён.

Вочы міжволі злыліся, і тут у дзъверы паванілі.

Раніт пайшла адчыняць. На парозе стаду невысокі чалавек у акулях, які трymаў у руках вялікую тэчку.

— Мэйл і Аніт Каноэ? — спытаў ён.

Яна няўцягна паглядзела на чалавека. Ён паўтарыў пытаныне.

— Мэір і Раніт Коэн, — няўпэўнена паправіла яна.

— А-а! — выгукнуў чалавек і

паглядзеў у свае паперы. — От, кампутары! Хіба ж можна ім вэрыць?! Я з сацыяльнага страхавання, — ён прасунуў руку для поціску. — Я дэмограф.

— Вельмі прыемна, — павітася зь ім за руку Раніт. — Вы... хто?

— Дэмограф. Я раблю статыстычныя апытальні насељніцтва для сацыяльнага страхавання.

Вы дазволіце пару-тройку пытанняў?

— Мы якраз...

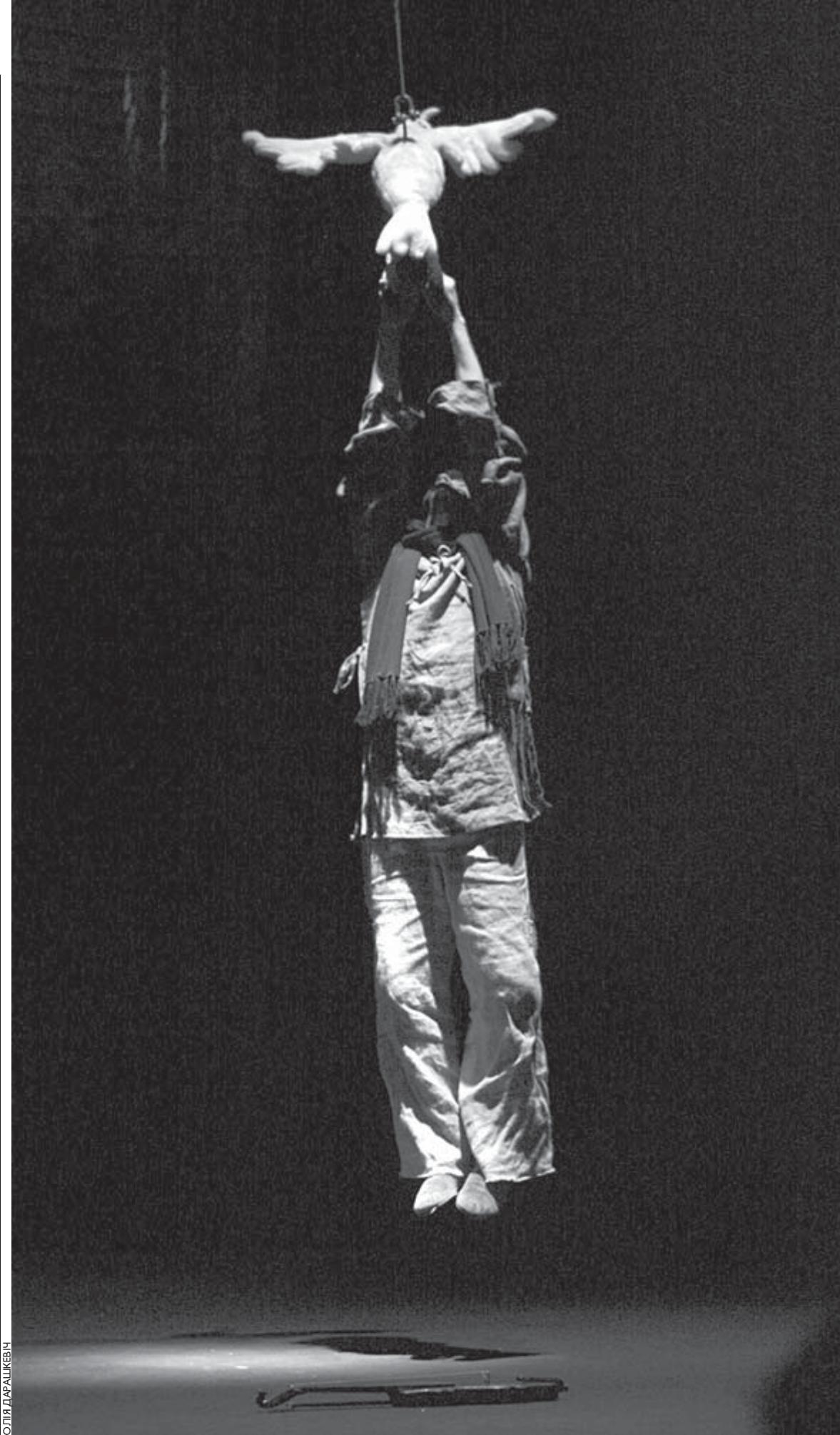
— Мале-енечкіх такіх пытаньняў, — папрасіў дэмограф.

Яна зірнула на мужа, той паціснуў плячыма.

— Выдатна! — сказаў дэмограф і зайшоў у кватэру.

Працяг на старонцы 16.

ГОД У ЗДЫМКАХ

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Лістапад. Мікалай Пінігін
паставіў «Сымона-музыку»
паводле паэмы Якуба Коласа.

нula Ніна, — і ты мяне ніколі не кахаў». «Так, — пагадзіўся ён. — Мы не кахалі адно аднаго».

Так што ў нашай Ніны і дзіця было. Чым добры выхадны, што можна наліць сабе кропельку гарэлкі з апэльсінавым сокам. Кактэйль «Адвёртка». Няма нічога лепшага за глыток кактэйлю «Адвёртка», калі за акном шэрага сынежаньская імгла. А ў мяне дзяцей не было, і я ня ведаю, што такое раджаць. Маглі быць, і нават не адно. Я тройчы рабіла абORTы.

Маня Хавэлючка прызнавалася мне, што раз была ўжо зусім наважылася скочыць у бухту. Але сасьніла такі сон: быццам яна на tym съвеце сярод іншых чакае нейкага *дару*, які разносіць нейкі *бациошка*. І вось ён усім дае гэты дар, а ад яе адварочаеца, усім разносіць, а ад яе адварочаеца. Урэшце ён падвёў яе за рукаво да маленькой купкі людзей, сярод якіх Маня пазнала сваю сяброўку Сьвету, якая павесілася, бо не магла больш трываць боль, і там пакінуў іх у цэмры. Маня зразумела, што праз такі сон Бог папярэджае яе: самазабойцы ня ўбачаць *Валадарства Нябеснаса*. І Маня ня скочыла ў бухту, а праз нейкі час памерла на загаце свайі хаты, і праз суткі суседка знойшла там яе скочанелае пад дажджком цела. І цяпер Маня ўбачыць гэтае Царства, няма проблем.

Яшчэ кропельку гарэлкі. Сок скончыўся? Нічога, можна і проста так.

Цяпер абORTы робяць вакуўмай помпачкай. Гэта нават прыемна: нешта там як бы падсмоктаве... А хочаш — можна ўсё зрабіць пад наркозам, прасынаесьцца — і дадому.

Дождж. Шэрый імгла. Голая зямля, заваленая кучамі сабачага гаўна. Зімоўскі — мокрая, адвісляга губа, зь якой цячэ гной хлусыні — у тэлевізоры. І што, дзеля такога раджаць дзяцей? Каб яны жылі ў такім съвеце? У съвеце, дзе няма нічога лепшага за глыток гарэлкі?

Я ня веру ў Бога, і думка пра *Валадарства Нябеснаса* мяне ня спыніць. Але, калі настане мая гадзіна, мая хвіліна, і я вазьму ў руки вяроўку, я ўсё роўна буду цвёрда ведаць: жыцьцё мусіць быць пудоўным. Жыцьцё і ёсьць пудоўнае, толькі мы нічога пра яго ня ведаєм.

Гэта не «Хамас», гэта Съмерць, каб яна здохла

Праця са старонкі 15.

* * *

Праз паўгадзіны ён усё яшчэ сядзеў у іхній гасцініцы, гартаў паперы, чытаючы пытанні манатонным голосам: «А зараз пяройдзем да дзяцей».

Ён пічыра ўсыміхнуўся і зірнуў па баках.

— Дзеці ёсьць?

— Адно. Адна дачка, — адказаў Мэір.

— Колькі год?

— Паўгодзіку, — вымавіў Мэір.

— Яшчэ доўга?

— Не, зусім не, яшчэ трошкі і ўсё.

«Шэсьць месяцаў», — занатаваў у сябе дэмограф.

— Гм, яна, відаць, ужо гаворыць? Бацькі глянулі на яго са зьдзіленьнем.

— Не гаворыць?

— Не гаворыць, — адказала Раніт. — А вы што, ведаеце многа шасыцімесячных дзетак, якія гаварыць?

— Я...

Ён збянтэжыўся.

— Я... У мяне німа дзетак... Я яшчэ малады. Я праста выглядаю старэйшым. Гэта таму што я ў акулях. І таму, што я працую ў сацыяльным страхаванні.

Мэір зірнуў у столь. Раніт — на свае пантофі.

— І як яе завуць?

— Яэль, — адказала Раніт.

— Прыгожае імя.

Ён запісаў.

— Вы так назвалі яе ў гонар ка-
госыці зь сям'і?

— У гонар Іцхака Рабіна, — ад-
казаў Мэір. — Яшчэ многа пытань-
ні.

— Не, зусім не, — запэўніў аку-
лярык і занатаваў: «У гонар Рабі-
на».

Мэір і Раніт пераглянуліся.

— Гэта жарт, — сказала Раніт.

Маладзён запытальна паглядзеў на жанчыну.

— Мой муж жартуе.

— А-а, пачуцьцё гумару. Вельмі

важная реч, — кемліва хітнүй гала-
вой дэмограф. Але ж напісанага ня
съпёр.

— Прафэсія? — зівярнуўся ён да
Мэіра.

Мэір уважліва паглядзеў на дэм-
ографа. Праз некалькі сэкундаў

Хадзем. У цябе
аўтамабільная катастрофа
праз паўгадзіны.

гаспадар кватэры казаў:

— Раблю паветра. Спэцыяліст па
вытворчасці паветра, вось мая пра-
фэсія.

Дэмограф занатаваў і тут жа за-
пытаўся:

— I колькі, калі не сакрэт, колькі
вы зарабляеце ў месяц? Усё канфи-
дэнцыйна. Ад тысячы да дзівух, ад

дзівух да чатырох ці больш за ча-
тыры тысячы?

— Я б жадаў зірнуць на ваша
пасывічанье, — прамовіў Мэір.

Дэмограф пакрыўдзіўся, але ж
дакумент дастаў. Гэта было афи-
цыйнае пасывічанье супрацоў-
ніка сацыяльнага страхавання, на

якім стаяў фатаздымак маладзёна і
была пазначана яго пасада — «дэм-
ографічны дасьледчык».

— Такім чынам? — вірнуўся да
свайго пытання маладзён.

— Такім чынам, больш за чаты-
ры тысячы, — адказаў Мэір. —
Значна больш. Но нават восем.

Мэір з цікаўнасцю паглядзеў на дэм-
ографа: «Ці занатуе гэта
ёлуп?»

Ёлуп занатаваў.

— Больши за восем тысяч, пры-
стонай грошы! — ён выглядаў зак-
лапочаным. Мусіць, падумаў на
хвіліну аб уласнай перакваліфіка-
цыі на спэцыялісты па паветры.

— Ага, — пагадзіўся Мэір. —
Але ўлетку німа працы.

— Сапраўды? Чаму?

— Ну, вы ж ведаеце, што такое
лета. Німа чым дыхаць — паветра
зусім німа.

— А-а, — вымавіў дэмограф і за-
натаўся.

Потым зівярнуўся да Раніт:

— А виша прафэсія?

— А я дзяўчына па выкліку, —
адказала жанчына.

І, трохі падумаўшы, дадала:

— Бюджэтная арганізацыя. Аб-
слугуюваем афіцыйных асоб з-за
мяжы.

Дэмограф пачырванеў.

— Гэта я тады заразіла СНДам
Рока Гадсану, — казала яна з гона-
рам.

Ён схіліўся над сваімі паперамі,
пішучы безупынку. Мэір і Раніт усё
гадалі — што ён там піша? Скон-
чышыўшы, ён спытаў:

— Вашы этнічныя карані?

— Мы прышэльцы, — адказала
Раніт.

— Гэта хто?

— Прышэльцы зь іншай плянэ-
ты, — растлумачыў Мэір.

Гэтым разам малады дэмограф
нарэшце падняў свае вялікія акуля-
ры і ўтаропіўся ў гаспадароў.

I тут прачнучалася іх маленъкай
дачка ды заплакала.

— Даўдзяк засылавала, — сказала
Раніт ды паднялася. — Прабачце.

Дэмограф паглядзеў ёй усьлед і
сказаў:

— Яна корміць малаком?

— Яна сікае на яе, — адказаў
Мэір, — кожны пяць гадзін. Так
вядзецца ў нас на плянэце.

Дэмограф зноўку пачырванеў.
Раптам Мэір адчуў сябе няёмка.

— Прабачце, — казаў Мэір, — я
таксама мушу пайсьці да дачкі.

Калі ён зайшоў у спальню, то

Узі Вайль (нар. у 1964) —
ізраільскі празаік, журналіст,
перакладчык.

убачыў Раніт, якая схілілася над
дзіцем. Яе разьдзірала ад съеху.

— Ціха, ціха, — засыкаў Мэір, —
мы перайшлі край. Нават няёмка.

— Ён вар'ят, — прашаптала
Раніт, — ён жа вар'ят!

— Ён не вар'ят. Хлопец трохі
тормаз, ці што... Добры дурань.
Але ж ён скем'.

— Ты праверыў, пасывічанье
сапраўднае?

— Напісана «Сацыяльнае страхова-
ніне», а хто там яго ведае...
Ён узяў дачку на руки.

І тут у дзіверы пазванилі.

— Так позна? — зідзіўся Мэір.
Яна паціснула плячыма.

Ён пайшоў адчыніць. На парозе
стаяла Съмерць. Яна не была апра-
нута ў чорнае. Яна ні мела касы ў
руцэ. У яе адсунічалі крылы за
съпінаю. І голас яна мела на вельмі
каб нізкі. Але тое стаяла Съмерць. У
гэтым не было ні найменшага сум-
неву.

Найбольш уражвалі ейныя вочы.
Праз гады, калі малады дэмограф
паспрабаў прыгадаць, як яна вы-
глядала, адзінае, што яму ўдасца
ўспомніць, — ейныя вочы. Не хал-
одныя і не жахлівыя, хутчэй наад-
варот: Съмерць мела добрыя, пыш-
чотныя вочы. Аднак рапушчыя.

Мэір аслупянеў. Дачка на руках.
Раніт выйшла са спальні, таксама
ўстала як укананая.

Съмерць паглядзела Мэіру про-
ста ў вочы.

— Я? — прашаптала ён.

— Ты.

Ён зінерухомеў.

— Я?!

— Ты.

— Як... як я?

— Парá, — адказала Съмерць.

— Але я малады. У мяне дачка,
паўгодзіку толькі!

— Што, маладыя не паміраюць?

— падікаўлася Съмерць. — Хад-
зэм. У цябе аўтамабільная катастро-
фа праз паўгадзіны.

I тут уперад порстка выскачыла
Раніт ды ўхапілася за мужа:

— Не! Ты ні можаш так прости-
тувацца пасярод... пасяродусяго!

Съмерць са зьдзіўленнем паг-
лядзела на Раніт:

— Чаму?

— Але... але за што? — прамар-
мытала Раніт. — Што ён зрабіў?

Съмерць тужліва ўсміхнулася.

— Не! — крикнула Раніт. — Я
хачу ведаць за што! Ты ні можаш
так прости ўзяць і забраць яго. Ска-
жы хоць за што!

— Цяпэр ты хочаш ведаць чаму,

— Але... але за што? — прамар-
мытала Раніт. — Што ён зрабіў?

Съмерць ўспамінала.

— Цяпэр ты хочаш ведаць чаму,

— Але... але за што? — прамар-
мытала Раніт. — Што ён зрабіў?

Съмерць ўспамінала.

— Цяпэр ты хочаш ведаць чаму,

— Але... але за што? — прамар-
мытала Раніт. — Што ён зрабіў?

Съмерць ўспамінала.

— Цяпэр ты хочаш ведаць чаму,

— Але... але за што? — прамар-
мытала Раніт. — Што ён зрабіў?

Съмерць ўспамінала.

— Цяпэр ты хочаш ведаць чаму,

— Але... але за што? — прамар-
мытала Раніт. — Што ён зрабіў?

Съмерць ўспамінала.

— Цяпэр ты хочаш ведаць чаму,

— Але... а

на сем калядных вечароў

потым захочаш даведацца куды. Годзе! Мы не выдаём сваіх сакрэтаў.

Мэр адкру́т рот і тут жа яго закры́у. Пасыль гэтага ён павярнуўся да Раніт і працігнуў ёй дзіця.

Паглядзе́у на жонку. І на сваю маленку дачку. Потым павярнуўся і пайшо́у у кірунку неасвятленай лесьвічнай пляцоўкі. Раніт чула, як пакрысе аціхае гук ягоных кроакаў па сходах.

Першым выйшаў з аслупяненія малады дэмограф. Ён зачыніў дзіверы і далікатна павёў Раніт у гасцініцу.

— Сядай, — прамовіў ён, — перш-наперш трэба сесыі.

Атарапелая, яна зрабіла, як ён казаў:

— Тоё, што здарылася з табою, — гэта бяда, — сказаў маладзён, — страшная бяда. Хочаш, я згатую гарбаты? Мо ўшчэ чаго, алька голю якога?

— У Мэіра ёсьць віскі, — прамовіла Раніт.

І заплакала.

Дэмограф агледзе́у пакой, знайшоў съянны бар і наліў трохі віскі ў вялікую шклянку. З адсутным по-зіркам Раніт глынула пітво і закашлялася. Потым няголасна аддыхала ся. Паглядзела на дзіця і прамовіла: «Што ж я маю рабіць? Як я пракармлю яе? Як я адна дам рады?»

Малады дэмограф ня ведаў, што сказаць.

— Як я... — сълёзы душылі яе, — як я скажу ёй, што ў яе больш няма таты?..

Раніт плакала моцным, але ціхім плачам, доўга-доўга, пакуль у яе ня скончыліся сълёзы. Потым яна паглядзела на дзяўчынку і сказала ёй:

— Цяпер мы адны, дочачка. Толькі я і ты.

І тут у дзіверы зноўку пазванілі. Ніхто не скрунуўся з месца. Пасыль трэцяга званка дзіверы расчыніліся самі.

Гэта зноўку была Съмерць.

Яна зайпла ў пакой.

Знямельня, яны глядзелі на яе. Съмерць паказала на жанчыну. Ня верачы сваім вачам, Раніт шырокая развіла рот.

— Я ведаю, — з тугу ў голосе сказала Съмерць. — Час ад часу та-кое здараецца.

— Але што....

— Тэркт. На вуліцы Ібн Гвіроль выбухнула набітая ўзрыўчаткай ма-шына.

Дэмограф ускочыў.

— Хвілінчуку! — запратэставаў ён. — Пачакайце, спадарыня! Гэта напэўна памылка. Толькі хвіліну таму вы забралі ейнага мужа.

Съмерць стомлена пачіснула пля-чыма.

— Дык што? — казала яна. — Як яны там пішучь аб гэтым у «Едыёт ахранот»*: «Маленькая Яэль стра-ціла маму ў тэракце празь лічаныя гадзіны пасыля таго, як бацька загінуў у аўтамабільнай катастрофе». Так вось у жыцці. Вы што, учора нарадзіліся?!

— Але я... калі ласка! — Раніт паглядзела Съмерць ў очы. — Я не могу пакінуць яе адну! Ей толькі шэсць месяцаў.

Стурбаваная, Съмерць завага-лася.

— Я могу ўзяць яе разам з намі, — прапанавала яна без асаблівага імплю.

Раніт нічога не адказала.

— Добра, — прамовіла Съмерць.

— Табе пара разьвітаца з дачкою.

Яна паклала дзіця на канапу.

Яна пацалавала дачку.

Яна захутала яе ў ружовую шарсыянную коўдру, якая ляжала на канапе. Захутала як сълед, два разы. І павярнулася да выхаду. Съмерць адчыніла ёй дзіверы.

— От гэтыя тэракты, — казала сябе пад нос Съмерць, калі, мінуўшы дэмографа, стала спускацца па сходах, — быццам і целы месяц працавала.

Пасыль таго як дзіверы зачыніліся, малады дэмограф застаўся сам-насам з дзяўчынкай. Па немалым часе ўпершыню зварухнуўся. Глыбока ўздыхнуў. Сей побач з ёй на канапе. Дзяўчынка прачнулася і заплакала.

Дэмограф узяў яе на руку і засыпаваў:

Як нараджаецца песенька?
Як дзіцятка — съпяра...
Потым, потым...
тра-ля-ля-ля-ля...
Ня памятаю...

Ён перастаў съпяваць.

— Што мне з табою рабіць, малопацька? — звярнуўся ён да дзяўчынкі. — Ня ведаю, як гэта сказаць, але з табою здарылася нешта кепскае.

Дзяўчынка перастала плацаць, глынула на дэмографа і ўсміхнулася.

— Слухай, — сказаў ён і пачаў цацкацца зь яе маленкімі ручкамі, — гэта... паслушай, табе прыйдзецца гадавацца бяз мамы і таты.

Дробны съмяшок зъляцеў зь ейных вуснаў.

— І каб гэта не сапсавала табе ўсё жыцьцё. Ты ня думай, што жыцьцё — гэта кепска. Бо жыцьцё — гэта цудоўна. Сапраўды цудоўна. Але сяды-тады здараюцца речы, якія нельга... якія цяжка... я маю на ўвазе...

Ён уздыхнуў. Дзяўчынка паглядзела на яго шырока расплюшчанымі вачымі.

— Але гэта ня значыць, што жыцьцё не цудоўнае, — працігнуў ён.

У куточку яе вуснаў зъявіўся маленкі цурочак съліны. Дзяўчынка ўсміхнулася.

«Я думаю, што яны вадзілі мяне за нос, — сказаў ён сабе. — Усё нахлусілі. Пра імя таксама. Дзяўчынку, мусіць, завуць зусім не Яэль».

І, як гэта ня раз здаралася раней, дзяўчынка заплакала.

— Ціха, ціха, я плач, — пачаў ён. — Я тутака. Слухай, я ня вельмі цямлю ў дзетках. У мяне іх ніколі не было. Але я буду старацца. Я цябе не пакіну.

Ён пачаў гушкаць яе і пашчотна засыпаваў:

Люлі-люлі-люлі,
Прыяцелі гулі...

І ў дзіверы зноўку пазванілі.

Съмерць зайпла ў кватэру на ўпэўненым крокам.

— Быў яшчэ адзін тэркт, — выбачлівым тонам паведаміла яна.

Яна хітнула ў бок дзяўчынкі. Дэмограф ускочыў.

— Каб ты здохла! — закрычаў ён. — Шкынъдзёхай, падла!

Съмерць пастаяла-памулялася.

Потым узяняла очы ўгору.

— Ну добра, — сказала, — хай сабе.

Разъярнулася і сышла.

Ня верачы сабе, малады дэмограф паклаў дзяўчынку на канапу, пахітаў галавою і сказаў:

— Ах ты, поскудзь паганая!

Пераклад з габрэйскай паўла Касцюковіча

ГОД У ЗДЫМКАХ

Травень. Моладзь пратэстуе супраць перайменаваныя праспэкту Скарэны.

Жнівень. Зянон выдаў сваю паэму «Вялікае Княства». На фота: Зянон Пазыняк у нью-ёрскім метро.

СЯРГЕЙ НАУЧНЫК

«Невядома калі... усё міма...»
3 SMS-паведамлення, дасланага мно-
татам з-пад Гамбургу

Фурманка святога Міколы

НАТАЛКА ХАРЫТАНЮК

Так павялося, яшчэ з часоў майго пра-пра-прадзядулі (а хочаща напісаць: ледзь не спрадвеку), што ўсю нашу радзіну называлі фурманамі, фурманавымі дзецьмі ды ўнукамі. А ва ўсім вінны той самы, перапрашаю, архетып дарогі. Разварушаны мерным рыпеньнем кола ў адным з маіх далёкіх продкаў, ён так і прачынаеца з пакаленіня ў пакаленіне ў кожным нашчадку, зноў і зноў выпраўляючы «фурманавых дзяцей» гэты зъ цеплае хаты, у доўгія шляхі — штосьці везьці, шукаць, ратаўаць, вяртаць...

Нават цяпер, калі я пішу гэтыя радкі, я ў дарозе — еду разам з братам на свята ў нашу вёску. Мернага рыпеньня колаў я (і дзякую богу!) ня чую, але ж бачу, як бяжыць дарога, забіраючы з сабою мітусыльасьць, чаканье, час, а нам наўзаем аддаючы съветлія гай, сажалкі, бус-

Сямейныя ўспаміны
пра сустрэчу
са святым Міколам
на дарозе між
Берасьцем і Высокім
узімку 1941 году.

лоў, што зьбірающа ў вырай, чорныя-чорныя зграі варон ля могілак (яшчэ не крумкачоў, але...), пераезд цераз рэчку Лясная, а далей — і цераз тоненікі пашаркі-ручайнікі былой Лютай, цёмныя бары, пасты, зноў съветлья сасновыя гаі ды яшчэ раз буслоў... І мы ўсё гэта стомлена-млява прайжджаєм, не съпяшаючыся лавіць, съмела пакідаючы ў дарозе, у часе (па-за часам?), бо ведаєм, што гэты куточак-калідор, гэтае Вялікае Міжрэчча жыве іншым дыханьнем, іншым рytмам... Яго ўжо і так ловіць той, хто едзе па крыху прыхаваных дарогах на поўнач ад Берасьця.

Мой тата, як і яшчэ двое ягоных братоў і чацвёра пляменьнікаў, — фурман, ці, прапросту, дальнабойшчык. Натуральны занятак для тых, хто жыве ля мяжы. А тым болей для майго таты, якому яшчэ ў пяць год да сълёз карцела сесьці за руль. Мара спраўдзілася — і цяпер дзіве траціны свайго жыцця ён праводзіць у дарозе (а можа, і зноў трох траціны, калі

дарогу разумець мэтафорычна), дзе і спасыці (хочь і сам таго ня ведае) філязофію Кола. Тата нікуды не съпяшаецца. Ніколі. Досьвед? Спадчына? Ня ведаю і спытаць цяпер не могу: ён ўсё яшчэ ў дарозе — съвідре ўсходнюю шляху.

Мой дзед таксама быў фурманам. Усё, што засталося ва ўспамінах радзіны пра герайчнае мінулае дзеда, дык гэта гісторыя пра тое, як ён ратаваў жыдоў на свай фурманцы падчас вайны. Ды яшчэ нейкія цымнія ўспаміны пра сустрэчу са святым Міколам. Найцікавейшая частка сямейнай сагі, якая, на жаль, не прайшла бабулінай цензуры.

Як бачыце ўжо з самага пачатку, уважаю, што ўспаміны пра фурманаў — это не ўспаміны пра супарыўных сарматоў. Хочаща верыць, што ўсім ранейшымі прашчурамі, якія садзіліся на кані ці ў фурманку, кіравала тая ж шляхетная таямніца Кола і спагадлівае адважнае сэрца. Хочаща, але адна вонкавая дэталь замінае — карыя очы. Скуль яны маглі ўзяцца ў Міжрэччы, калысцы чыстых крыніц і генэтычна закадаванай съветліні? Няўжо са стэпаў? Няўжо іх прынеслі сюды тыя, што, руйнуючы ўсё на сваім шляху, рэзалі ѹ палілі, ірваліся на заход, танталі, съвісталі, гелгаталі... і прыпынілі сваіх коней толькі ў завугольні вялікага калідору... уражаныя? Упершыню замест пустэчы ѹ бязъ-межнасці — пушчы, замкі, вежы, палацы, ізноў пушчы, пушчы, пушчы. І іх ака-лююць пяць рэчак: Буг, Лясная, Лютая, Пульва ды Мухавец... І тады весь імпэт, уся нацятасць руху выліваліся ў гэтыя

рэчкі, а рэчкі цярпліва прымалі ўсё, ахутвалі жывою водай.

А можа, ўсё гэта дарма — можа, не было ніякага стэпу, праста мае продкі чумакамі хадзілі ў Крым па соль, спыняліся там на доўгі час, а адтуль везьлі з сабою ня толькі соль, а яшчэ й паўднёвую цемнавокую жарсыць?.. Ня ведаю. Але рэч зусім ня ў тым.

Галоўнае тое, што мерны рух, бяско-цыя шляхі, роўныя спакойныя рэчкі, якімі набрынялі ўсе мы, вучасць па-свой-му глядзець на жыццё ў съмерць. Як на дарогу. Як на вяртаньне...

Але пры чым тут фурманка святога Міколы, спытае вы. Чвэрць дарогі ўжо амаль пройдзена (напісаны ці прачыта-на), а я нічога яшчэ расказаць пра ту ю фурманку не паспела. Час пачынаць. І вось так, пасълядоўна, ад разважаньняў пра съмерць і час я пераходжу да свай гісторыі, гісторыі таксама пра час, пра майго дзеда ды пра святу Міколу. Ці будзе ўсё ў фурманку, вырашайце самі.

* * *

Старому дзеду Міколу вельмі цяжка размаўляць. Часам ён можа нешта папрасіць шэптам, але часцей з горла вырываеца толькі няўчымны хрып. У яго рак.

У апошні месяц перад апрацоўкай яму нібыта робіцца лепш: здаецца, голас зноў вяртаеца да старога. Голас слабы, ды ўсё ж дзед можа расказаць родным самае галоўнае — тое, што вярэдзіць душу. Але хатнія цяпер толькі засмучана ківаюць на ягоныя слова. Ці то стамліся слухаць дзедаву гісторыю пра Юрка і старую фурманку. Ці то баяцца верыць, што стары траціць розум...

Альбо, як баба Тэкля, чуюць ў ягоных словах нешта вусьцішнае...

А дзед шторанку ўглядзеца ў мост над Мухаўцем. Ён бачыць, як на мост падымаецца Юрко — малады белы-белы конь, якога гадоў шэсцьдзесят таму ён сам і даглядаў... Шторанку Юрко цягне старую фурманку на мост, а на той фурманцы сядзіць чалавек з доўгімі белымі вусамі. На ім цёмная апранаха... Так нам апісвае яго дзядуля, хаты мы нічога і нікога на тым мосце ня бачылі.

Далей дзедава гісторыя-трызыненне пераходзіць у самы сапраўдны апокрыф: ён пазнае ў тым, хто кіруе лейкамі, святу Міколу і дужа яму радуецца. «Хутка, яшчэ да маіх імянінаў, — кажа дзядуля, — ён даедзе да нашага двара, каб...» Вось так, кволым дзедавым голасам, уводзіцца ў мае ўспаміны таямнічая гісторыя пра фурманку святога Міколы, але адразу ж яна й абрываеца: «Ня злы Бога, Мікола, — стомлена штораз перабівала яго нагружаная бабуля. — Не чапай святога... Хай сабе едзе...»

Пішу гэта і паглядаю час ад часу на ікону святога Міколы. Ікона заўжды — з таго часу, як я сама сябе памятаю, — вісела ў нашай машыні. Можа, хтосьці і ўбачыць у выразе твару святога суворасць, але ж для нас з братам (як і для ўсіх наших дзядзькоў і цётак, бабуля і дзядуль — для ўсіх, каго я пытала) ён быў і застанецца добрым сівабародым

ГОД У ЗДЫМКАХ

Лістапад. Адкрыццё трох новых станцый мэтро.

на сем калядных вечароў

дзядулем, самим доўгачаканым, які немінуча штогод прыносіць Мікалайчыкі дзевятыннатаага сънечня.

Летась перад апэрацыяй дзядуля таксама чакаў Мікалайчыка. Але ўжо папішаму, так, як чакаюць апошній, разъвітальнай сустречы...

«Не чапай съятога... Хай сабе едзе...» На гэта дзед пакрэхтвае нешта, нібы пакрыўджаны, хутасца ў зімовую куртку ды, шаркаючы па замерзлых прыступках, выходзіць на двор. Ён любіў, яшчэ здаровыем, сядзець на ўлончыку ля пад'езду і слухаець рыпеньне трамейбусаў, што даросліася з Маскоўскай. А цяпер, калі моцна захварэў, ён гэтым «ратуеща»: у рыпеньні дзед адчувае і мернасьць, да якой прызыгчайцца за такое доўгае фурманаўская жыцьцё, і рух, якога так браuke хвораму.

Чым бліжэй падыходзіць час апэрацыі, тым часцей на сваіх шпацырах ён збочвае да набярэжнай. Адтуль, ля помніка Шаўчэнку, ён сіліцца нешта разгледзець на мосьце. Ды марна. Часам ён набліжаецца да самай рэчкі. І тады ў яго пачынае балець галава, падымаетца ціск... Ён дужа хвалюєца.

Кожны свой дзень да хваробы ён пачынаў песьняй... «Рэчанька» стала яму малітвой. Яму было блага — ён шукаў у ёй паратунку... Цяпер, увесе сасмияглы па гуках, ён зноў хоча яе заспіваецца і ня можа. За гэтыя два гады, калі ён мусіў збольшага маўчаць ды часам размаўляць нейкім невыразным клякатаннем-шэптом, ён забыў мэлёдью. Дзед сіліцца праспіваць яе хаяць б у думках, хаяць б першыя радкі, ды нічога не выходзіць.

Цяпер разумею, як гэта страшна — ня мець голасу. Ня выкажаш, ня выкрычыш, ня высыпеваеш ані болю, ані крыўды. Кажуць, што быкам перад карыдаю выразаюць галасавыя звязкі, каб давесці іх амаль да шаленства. І тады застаецца толькі бег, скачок, шум ветру, адчайны рывок на волю... А калі разам з голасам чэзыне ў «бег»? Калі съходзіць Юрко, спыняюцца колы фурманка? Старасьць, хвароба, за што чапляцца?

Вольнаму воля — найвялікшае шчасце... Нават вецер не дагоніць каня...

На думку старой бабы Тэклі, дзед марнёў з кожным днём. Спачатку было трываненне пра фурманку, а пазней зьявілася яшчэ адна проблема — сіні флямастэр. Тата прывёз яго з Нямеччыны, для мяне ў школу. Стары ж, амаль гістэрычна, не дае нікому карыстацца флямастэрам, хавае дзесьці ў сваіх кішэнях ды ўсё перажывае, што лінія, якую ён выводзіць, з кожным днём робіцца танчэйшай.

Ён ведае, што хутка яго пакладуць у шпіталь, каб падрыхтаваць да апэрацыі, і вельмі непакоіца спачатку, што сын зъехаў у камандзіроўку, аж у Нямеччыну, пад самы Гамбург. Як што, дык і вярнуцца можа не пасыпець. А сын, таксама Мікола, і таксама фурман-дальнабойщик, мусіў прыехаць... покуль ня зънікла фарба канчатковая. Мусіў пасыпець да імянінай, на чаканыя Мікалайчыкі...

У апошні дзень, перад тым як ехаць у шпіталь, дзед адчувае, што ён вось-вось зловіць мэлёдью. Ён сядзе на ўлончыку пад помнікам і на маленкім аркушыку аўтаматычна выводзіць ледзьве бачныя лініі блякла-сінім флямастэрам. Выходзіць колы, лейцы... Юрко, фурманка. І вось ён ужо чуе...

Можа, падасца дзіўным, што я вось так праста выкладаю тут дзедавы думкі. Скуль жа мне іх ведаць?.. Гэта ж не мая, а ягоная дарога... Ня можа ўнучка паглыбіцца ў пачуцьці старога перад съмерцю.

Але ж я ўжо пісала пра сямейны архетып дарогі, які адкрываў пад новым вуглом карціну жыцьця і съмерці. Тут спраўда даходзіць да іншага адчуваньня часу і прасторы... Такое пераходзіць ад дзеда да таты, ад таты да мяне — не праз сло-

вы, канечне, а праз мернае рыпеньне тых жа колаў. Ніколі не застаесьцца ў цёплай хаце, але аднойчы выпраўляйся ў дарогу і ўсё жыцьцё вяртаеся дадому...

Галоўнае — зрабіць гэта прыгожа... У дзядулі, я была пэўная, быў густ... І вяртаца дадому ён мусіў гэтак жа выкшталцона, як і ехаў ўсё свае жыцьцё. Прывожа. З канём — дык з самым жававым, белым Юрком. Апакрыфічна — дык толькі зь сямейным заступнікам съвятym Міколам, добрым дядзькам зь сівымі вусамі, які ніколі не забывае прыносіць Мікалайчыкі.

Дык вось, у той свой апошні дзень дзядуля, вядома, чуе, як рыпяць колы. Як Юрко цокае капытамі па замерзлай лясной дарозе на Лышчыцы...

...На свае імяніны ён перавозіць жыдоў праз мяжу, у старой фурманцы пад рызвіем ды ўгнаснінем. Іх сем'і разబілі — бацькоў адправілі пад Берасцце, а дзяцей пакінулі ў лягеры пад Высокім. Надта шкада іх было, і ён, фурман з Уладычыцаў, бярэцца іх везьці... Ён толькі сабраўся выварочваць зь лясной дарогі ў поле, як нехта ззаду шэптам загадвае яму спыніцца. Дзед ледзьве паспівае пацягнуць за лейцы, каб у час спыніцца каня: з-за кустоў відаць, як нямецкая машына праехала па шашы над самым полем.

...Жыды ўсё яшчэ сядзелі ў сваіх схованках. Гэта не яны папярэдзілі. Здаецца, гэта мог быць толькі заступнік Мікола, гэта і быў ягоны Мікалайчык на тыя імяніны. З таго часу дзед заўжды з сабою ў дарогу бярэ ікону съвятога.

Або ён, у той свой апошні вечар, чуе, як Юрко вязе яго па дарозе на Выстычы, да брата, а малы сын Міколка, зарумзаны, плача калі хаты, што яго з сабою зноў (нават на Міколу!) не ўзялі ў падарожжа... Пакінулі даглядаць інэнду-Хрыстынку... А яму абрыўда. Ён ужо адчувае подых вольнага ветру... Яму съярбела паехаць, і нават у маленкіх вочках съяцціўся адбітак кола...

Фурманы-фурманы, малыя ды вялікія, кола ў вас ніхто не забярэ — ні час, ні адлегласць. Яны ж самі і схаваны ў коле... Само жыцьцё ваша, як кола, — коціца ад Міколы да Міколы. Нікуды не съяшоцца, бо вы па-за часам...

Можа, таямніца Кола і дапамагала змардаванаму хваробай дзеду перад вяртаньнем...

* * *

На наступны дзень, дзевятыннатаага сънечня, апрацою дзеду так і сталі рабіць. У яго пачаліся мэтастазы...

Яго адвезлі дадому, дзе было неяк съветла і ціха-ціха. Толькі зредку мерна рупелі трамейбусы.

Ён памірае? Не, калі ласка, не ўжывайце гэтага жахлівага слова. Тут, у Міжрэччы, яно нічога ня значыць... Што Вы, ён проста прывожа вяртаеща. Сэрана спынілася, як кажуць дактары, яшчэ ранкам, у шпіталі... Ды мусіла ж яшчэ быць фурманка, «Рэчанька» і съвяты Мікола...

Каб завяршыць ягонае падарожжа, міне застаецца дамаляваць толькі некалькі апошніх рысаў. І я не могу ня спраўдзіць гэта хаяць на паперы: ён мусіць, хаяць б у гэтым тэксце, дажыць свае апошнія імяніны, сустрэць сваю фурманку, по-куюль не зачынілася брама за съвятым Міколам, які перавозіць усіх дадому...

Што ж яму застаецца зрабіць? Што б ён зрабіў?

Ён праверыў бы флямастэр — правеў лінію па тым жа аркушыку, дзе ўжо на-маляваў фурманку. Лініі амаль не было б відаць.

«Падарунак ад съвятога на імяніны — яшчэ адзін дзень. Каб я пасып'е ўбачыць сына...» Не-не-не! Памыляецца — ён такога б ніколі не сканаў (дый гаварыць ён ужо ня мог). «Пасып'е?» Ён ніколі не турбаваўся пра час — гэта съмешна... Што ты можаш пасыпець, калі ты па-за часам. Калі ты, твае продкі і твае на-шчадкі заўжды ў дарозе.

Дзед бы той апошні вечар не марнаваў на такія думкі. Яму б захацелася прысціці, зноў да мосту, зь якога ён так доўга ўжо чакаў свайго Юрка. Ужо б съязніла, пад ліхтарній над Мухаўцом стаяў бы белы конь і фурманка, а з фурманкі яму памахаў бы съвяты Мікола, добры дядзька з доўтімі белымі вусамі.

Надышоў бы час разъвітваца. З сънам? Але сына ў той вечар не было б по-бач. Ён быў яшчэ ў дарозе (тады ён, мой

тата, і даслаў мне бездапаможнае SMS з-пад Гамбургу: «Невядома калі... ўсё міма...»).

Ды дзед ўсё роўна адчуваў бы яго побач. Што для яго цяпер (тады...) час і адлегласць? Фурманы вучасца па-іншаму адчуваць іх... Дарога, рух, рэчка... Ты ў часе амаль не застаесьцца — ўсё прыбягае паўзь цябе. Усё міма... і невядома, ніколі не вядома, калі ж ты нарэшце будзеш дома. Зрэшты, ты ж ніколі ня-дома і не бываеш. Ты заўжды ў дарозе... У дарозе дадому.

Я б чакала іх абодвух — двух Мікалаяў, глядзела б на мост цераз вакно, ды — хто яго ведае адкуль — зъявілася б мэлёдью... Усю гэту непатрэбную пішынню, нацяцасць ваўчынага месца я б заспівалася.

Мо так і лепей. Дзеду толькі падасца, што нехта побач съяпівае «Рэчаньку»... Трэба будзе ісьці, прывітаць нарэшце Юрка ў съвятога Міколу, які на сваёй фурманцы адвізі дзеда дадому. Дзевятыннатаага сънечня Мікола заўжды рабіць пуд...

І больш нікто ня ўбачыць гэтага. Толькі я. Я зълёгку штурхану дзеда ў левае плячо, як гэта ўжо шмат год (стагодзьдзе?) рабілі ў нашай сям'і — страсалі ўсё цяжкое ѹ нячыстае зь левага плечука таго, хто адпраўляўся ў дарогу... І з акна я буду бачыць тое ж, што і ўсе астатнія, — ту ю ж халодную рэчку, ту ю ж засынжаную шэрную набярэжную, чуць тое ж рыпеньне трамейбусаў... Усё тое ж, толькі яшчэ ў фурманку, якую цягне ўздоўж рэчкі белы конь... Пакрыху ад'яждае, рыпяць старыя колы... Дзядуля нібы сам увесе распусціцца ў гэтым мэрнім гуку, у гэтым руху. Я заплюшу вочы, і ў зренках ўсё яшчэ будзе круціца тое кола.

Я буду ведаць, што і да мяне прыедзе фурманка. Калі-небудзь. Абавязкова. Але перад гэтым далёкім Мікалайчыкам будуть яшчэ ляжаць дарогі. Дарогі, па якіх я ўжо другую гадзіну еду разам з братам... Ды гэта ўжо іншая гісторыя.

Не забягайма наперад. А покуль адчынім фортуку і паслухаем, як съвішча вецер.

Кожнае доўгае падарожжа пачынаецца з вольнага ветру...

ГОД У ЗДЫМКАХ

Сънечань. Адлічаная з БДЭУ актыўістка студэнцага руху Тацяна Хома. Раней, у траўні жодзінскія школьнікі й студэнты галадалі ў знак пратэсту супраць выключэння па палітычных матывах. Год адзначыўся галадоўкамі. Ваўкавыскі прадпрымальнік Мікалай Аўтуховіч да сёняня тримае галадоўку ў турме. Ягоны стан пагоршыўся так, што з Горадні яго перавезлі ў менскі турэмны шпіталь.

з аповедаў ля канфэдэрацкага вогнішча

Воўчая харугва, альбо ТЭП-ТЭП-ТЭП!

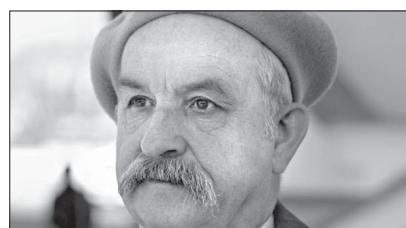
АРКАДЗЬ ЛІЦЬВІН

Якое гэта дабрадзеяства Божае — вогнішча! І апоньча во — сухая, і сам... А было ж — абаіх хоць выкручай! Нездарма продак мой Мікола казаў, што з пісталетам і крэсіва не патрэбнае. У момант распалілі. Зыншага боку, Міколу ўзгадаўши, як на тое глянуць! Расклай бы сваім часам цяпельца, можа, і ня меў бы тых клопатаў, але ж, полымем здрадзіўшися, і ў палон да маскалеў было недалёка.

А што ты, сыне-браце, узіраесья ў мяне як хот на подмазку? Цікава табе? А няма таго разуменя, што чалавек у гадах, горла яму пашэрхла, у плечы съцюдзёна і да гарачкі блізка? Біблія, пойна ж, не парожняя?.. Ну во! Зусім інчай сівёт глядзішча: і зоркі буйнейшыя, і дым у очы ня лезе, належыць і ад мяне ўзяць! Ай, які прысачак прападае! Сама рэпу ці карпа ў гліне запякаець. Але ж няма ні аднаго ні другога, дый гліну јшчэ шукаць давялося б...

Дык было так. Бліжэй Менску, а там ня так саксонцы, як маскалі дапякалі, мелася харугвачка памяняць дысьлякаць. Занадта іх ablажылі. Мелі, значыць, нашы абозік на тры вазы. Стаялі ў добрым месцы: узьлесак сухога бору, побач палянка, якраз на выпас, але трэба сыходзіць. Каб зручней прасылізнуць, камэнданты вырашыў у суседнім маёнтку маскалеў пачербіць. Мікола казаў — «вароты расыніць».

Выбралася таварыства, а Міколу, дзеля раны ў сядло непрыдатнага, пры абозе пакінулі: ведалі — і адзін управіцца. А сирод усялякага вайсковага майна ды прыладзідзя мелі на вазах некалькі барылакач гарадкі. На рознае ўжывалася, але заўжды пад наглядам гаспадарчага. Быў ён дбайні і непітшчы, ды ад іншага ўжо часу, вярнуўшыся з сутычкі, пачаў заўважаць у барылкы чон патурбаваны. І гарэлкі менела (на кожную барылку была ў яго заведзёнка на кіёчку адмысловы зарэ рабіць). І нікто ня мог даўметца, як гэта здараеца, бо вартавы цвяроцы і духу ў вуснах ня мае. Вырашылі, што прыдэрэмваюць — хлошы і нехта мімаходзь ласуеца. Так справа і не праяснілася, аж пакуль мой продак пры абозе не застаўся самотным вартавінком.

Аркадзь Ліцьвін — пісьменнік.
Жыве ў Горадні.

Вартаваць давялося доўга: дзень, ноц і јшчэ дзень, бо таварыства пасяля сутычкі мусіла параненых па дварах уладкоўваць. Але ўсе, богу дзякаваць, жывыя засталіся, толькі вось зь вяртаньнем у табар прыпазніліся.

Ды, вярнуўшыся, табару на старым месцы не знайшлі і шукалі јшчэ дзень. А дарогай давялося па лесе коней зьбіраць, у табары пакінутых, гаспадарчых, бадзяліся яны па лесе бяз ладу і нагляду. Але настрой ва ўсіх добры, бо ворага патурбавалі, увагу ягоную ў патрэбны бок скіраваўши, і мелі шлях адыходу надзеіны і зручны. Ну, пакуль дзень, то і справы, а вечарам, звычаем, ля вогнішча. Хто шаблю вострыць, хто вонратку, у сечы распоратую, запывае, хто проста ляжыць на гуньцы ды ў пёмнае неба ўзіраеца, пра пакінуты дом думаючы, каб съятлом вачай не псуваць. Пасяля такай прыгоды хацелася таварыству адзначыць перамогу. Здабычу мелі — чару вялізную, срэбнюю, выключнай прыгажосці. Змагацкіх сховаў да маскалеў трапіла, няйнайчай. Вось толькі гарэлкі ў табары засталіся менич, чым у туу чару за адзін раз лезе. Тут і прыйшла пара Міколу расказаць усё па парадку.

Пачаў ён ад улубёной прымаўкі:

— Я табе ку, сыне-браце, прыгода нязвыклай! Ляжу гэта я вось гэтак жа тымі вечарам, ужо зъмяркаеца, і раптам чую: «Тэп! Тэп!» Падняў галаву: божа мілы, ідзе з гушчару ваўчыдла, з добрую цялушки, ня меничы. Аднаму дык даў бы рады, але ж за ім юшчэ очы съвецяца! Ну, я з ваза за галіну ўхапіўся ды на клён. Там не дастануць. Коні спудзіліся, заржалі ды ў галоп. Слабешага гайнія, дагнаўши, на маіх вачах зарэзала. Але слухайце, што дзялі. Ідзе, я табе ку, той першы да ваза, прынохаеца. Чоп з барылкі зубамі выцягвае і смокча. Ды так, падла, смокча, што па лесе рэхам аддаецца! Напіўся, аблізаўся. Язык з паўаршыны, ня меней, іклы ў пашчы ў мой палец. Аблізаўся, хвастом варухнуў і адступіўся. Рыкнуў па-свойму, то наступны тут жа. І так адзін за адным: на-смокчаца, хвастом варухне, задаволены, і адыходзіць. І раптам, я табе ку, той першы задзірас галаву і кажа: «Злазь, Мікола! Я ж ведаю, што і табе хочацца. А пагрэбуш нашым таварыствам, то мы цябе разам з tym жарэбчыкам на закусь пусцім. Акурат на ўсіх пакаптаваць хопіц». Хіжакі тым часам сапраўды за каніну ўзяліся. Я ў адказ: «Не дастанец!» Але і на гэта шэры мей сваё: «Не пагодзіся — горш будзе: зачаруем на ваўкалака і будзеш з намі бегаць!»

Спужаўся Мікола: што зь несъмротнай душою стане? Які там чысьцец — праста ў апраметную на вечныя пакуты! А хто паручыца, што гэтыя мачыморды не ваўкалакі? А ваўкам найперш ішло, каб другую барылку зручней пакласыці ды першую крыху нахіліц. Ваўчынай жа лапе гэта няз-

ручна, ці нязлапна, калі дакладней казаць. Пакляўся воўк, што не зачэпяць, калі паслужыць па-людзку, і мусіў паверыць Мікола.

— Зылез, я табе ку, праста ў зграю. Дрыжу так, што нагавіцы ледзь на пузе тримаюцца. Гэта ж табе не з чалавекам, зброю ў руцэ маючи, а з ўсімнай сілай дачыненіне! Крыж на сябе кладу ды іду да барылак як на драўляных нагах. Зыліў, што засталася, зь першай у вядзерца. Для анімушу сам прыкладаўся раз, другі, можа, і трэці, ад страху не да лічбаў было. Нібы палягчала. Ну і пайшло сваім парадкам. А як другую высмакталі, то паселі наўкруга ды як завышоць! Бывае, вашмосьць, што і воўк съпявае. А што я, пытаеш? З ваўкамі жыць, то, як кажуць... Асабліва калі побач той здравенны заводзіць ды мяне падахвочвае. У нейкі момант жудасць працяглі страшнай: падалося, нібы лапы ў мяне памякчлі, і хвост заварушыўся. Памацаў неўпрыкмет, супакоўкі: пачакайце, думаю, будзе і на крапіву мароз! Паспявалі мы гэтак колькі часу і зноў прыклаліся. Мне дык пічога, бо страж стрымай. А той ды гэты зь бяседнікай, бачу, ужо і на лапах ня ўстоіць, і лабэціна яму цяжкая, да зямлі цягне. Паразбрэліся хто дзе, пападалі: ведама ж, для п'янай галавы ўсюды роўна, а нагам — адны ямы. Хутка золак, а ваўкі мае съпяць як салому прадаўши, затое ад поля барабаны грукочцу і каманды далігатоць: полк маскалеў зьявіўся і ў поўным складзе біваком расташоўваеца. А каб вас зямля не насіла!

Гэта ж як разъезды двары рабаваць разашлоць, то і на канфэдэрацкі абоzem немінуча натрапяць. А што аднаму ды бяз коней? І раптам дапетрыў ды забыўся і на рану сваю! Кінуўся да ваўкоў, давай іх за лапы падцягваць ды ўкладаць між аглабель. Уходаўся добра, але пярэдыху ня браў. Па дзве ў хамут, дуга на чацвяртых ды ў аглоблі. Гужы накінуй, супоні зацягнуй — гатова! Не патруць свае хібы за адзін раз.

Упраг воз, другі... Трэці так пайшоў, нібы век ваўкамі павозіў. А далей, балазе крыніца пад бокам, падхапіў вёдры ды давай зъятуяга вадою ў прытомнасць прыводзіць. Пачалі ачомвацца, на лапы ўстаўаць. А як адчулі, у якім становішчы апнуліся, то ня ўзрадаваліся, завылі шэрыя ў роспачы, а куды дзенесцца: даўся запрэчы — дасці і паганяць. І суседа ў злосыці не ўгрызеш — так увязнены!

Пасяля ўсяго ўчарашняня ваўкам не вазы цягніць, а кілішак ды чаго кіслага. Мікола гэтым пакарыстаўся. Накруціў на тычку анучу, квачык у вядзерцы з гарэлкай вымачыў ды правёў па пысах. Аблізувацца, чакаюць. «А на дачаканьне запрацаўца трэба!» — кажа Мікола ды зь вядзерцам і квачыкам выступае съперацу.

Ваўку аброць не накладзеш, то і лейцамі не пакіруеш. Як там чуецца, на лейцах і конь разумны, але ж і тут неяк управіцца трэба. Завурчэлі ваўчыдлы, заскавыталі дый рушылі за пахкай анучкай у спадзяванын — вабіць іх той пах на горш ад крыві. Першы воз заскрыпеў, за ім другі, пастронкам увязнены, а там і трэці. А з кожнага пярэдняга квачык на тычцы вытыркаеца. Проста перад пысамі, а ня ўхопіш, не пасмокнеш!

Іздзі Мікола дарогаю, час ад часу дзеля стараннасці правядзе квачом па пысах, нібы пернік дасыць. Абліжуцца ваўкі, пякотка ў вантробах дакучас, млюснасць у пашчах невыносная. Цягнуць.

А ж тут ззаду тупат: на ўседзелі маскалі. Што рабіць? Хто з нас, можа, і ня скеміў бы, але не Мікола! Спыніў свой караван і над самай пысай галоўнага добра ўмачаную анучу тримае. Кроплі падаюць, але што на лоб, што јшчэ куды, а ў пашчу толькі зредку. Як завые зъятуя ад крывід! А за ім уся зграя — аж зайшлася ў спачуванын. Ззаду ўжо ня мерны тупат, а дзікае ржанье, катлаванье вялікае ды вэрхал. Які ж гэта конь на зграю патрэца — не ў ваду ж ад дажджу? Павярнулі маскалі, Мікола сунуў квач у пашчу, выцьце і сціхла. Ізноў рушылі, не баючыся пагоні.

Паціху-патроху аддаліся ад небяспечнай мясыціны. А як дарогаю Мікола не забываўся патаемныя знакі пакідаць, то і таварыства, як я казаў, знайшлі яго јшчэ заўдіна. Па дарозе і спуджаных коней пазыбралі.

З таго дня разжылася харугва на воўчыя футры, і сталі яе называць Воўчай. Частку нават прадалі ды спражкі срэбнія параблі адмысловага ўзору для ўсяго таварыства. Усё па той прымаўкі: валачы ў воўкі, павалаклі ў воўка. Ну і што ты, сыне-браце, пазіраеш, як гусак на білікавіцу? Куды ж іх выпускаць? І так воўк чалавеку не падарунак, а з п'яніх вачэй чорт ведае што натворыць.

Чара срэбнай (прызнаў, казаў Мікола, пасяля ў ёй знаўца ўлюбёны «пухар з трытонам» Радзівіла Рыбанькі) у ваенай завірусе згубілася, а футры засталіся. Спражка дагэтуль во са мною. Што? Анічым яны ня горшыя за лямпартавы — абы сэрца было не заецае. Гэтага аніхто ў Вялікім Княстве не папусціць, калі сапраўдны высакародны кляйнод шляхецтва ў душы носіць!

на сем калядных вечароў

ЦІНА КЛЫКОЎСКАЯ

Што-кольвечы пра гарадзкіх эльфай

«Выйшаў сейбіт на нівы свая...» — думаю штораз пра дворнікаў, якія ад душы засяюць першы лёд пяском. Быў бы ў мяне маленькі брацік, можна было б расказаць, што з гэтага насеніння ўзыходзяць гарадзкія будынкі. Але ў мяне ніяма браціка, і я ведаю: з марожанага пяску вырастоць гарадзкія эльфы.

Дзе ў шкляных шарах съплюць электрычныя семкі, дзе аранжавая выпарэнны вулак падымоцца ад чорнага асфальту ў фіялетаве неба між слупоў каштанаў, што спляціся са стваламі ліхтарняў, — там, калі ты станеш у цёмным дворыку тварам да праспекту, то абавязкова ўбачыши яго — нэонавае дыханьне майго гораду.

Яно мяне атруціла. Вібруе аконнае скло а палове ночы. Чуеш? Гэта растуць абсечаныя пальцы дрэваў ды цагляныя рыфы дамоў. Абдымі мяне, не пусьці. Яно ўчягвае мяне ў сябе, я не хачу, каб яно дыхала мно.

Электрычны агонь ліхтарняў не расстапляе ледзяных крышталіковых матылёў, але аблівае крэлы начым сняжынкам. Зімовыя съяцлафоры выдыхаюць каляровую пару. Зьвініць трамейбусныя драты, хоць транспарт даўно ня ходзіць. У нізновым дыханьні гораду гушкаюцца гарадзкія эльфы.

— Як пачуваесь? — пытается Недапанк Гоблін.

— Пачуваюся — крышталёвай вазай! Якую выставілі на гаубец. Спачатку ў мяне натрэсла лісціца, зараз — снег!.. Мне празрыста-празрыста! І сняжынкі падаюць на саме дно, на саме дно мяне!

Mira — з гарадзкіх эльфаў. Гэта лёгка пазнаць па кароткіх фіялетавых валасах вожыкам, троху даўжэйшай спадніцы з шыкоўным скуранным пасам ды сапраўдным завостраным кордам на ім і даўжэйшых ботах з заклёнкамі.

— Што рабіцьмеш сёньня? — закахана пытается Гоблін.

— Шукацьму вочы съяні. Ну, вупшы ў сцену ёсьць, значыць, шукацьму вочы.

Яны ідуць у пераход, садзяцца на кукішкі да съяні й чакаюць Эўку. Эўку, якая ў футры ў белым фартушку зьбірае грошы «на праваславное просвещение». Mira вітальна ўзмахвае кордам, Недапанк Гоблін уздымае джынсавую пальчатку з абрэзанымі пальцамі. Эўка ўсыміхаецца. Га! Яна насамрэч радая іх бачыць!

Mira расказала б гэтую гісторыю так. *Па дарозе са школы чалавечых ёлутніў (дзе я вучуся засяроджэвіца ў нірване, не зважаючы на вонкавыя раздражнільнікі) у падземных калідорах, як заўсёды, забітых зданіямі, што пруць праз цябе, нібыта ти ты бясплат-*

ны, — я заўважыла двух п'яных оркаў, якія чапляліся да... я не разглядела, да якога віду (людзей, эльфаў, зданяў...) належыць паненка. Хоць жыцьцё съядротных толькі трохі даўжэйшае за ўзмак крылаў начнога мяліка, парушаць яго гармонію... Карацей, Гоблін пачаў баявы крык Міры, убачыў, якая яна каляровая й точнікай ў прыцемках пераходу, нібы карцінка зъ японскага анимэ... Г'янія бойдзілы, што пераконвалі Эўку пазыцьці грошай са скарбонкі, утрапіліся ў бліскучы Мірчын корд. Ну, тут і падышоў Гоблін, сказаў ім... што належала (... паганая орская гаворка — прашыпела Mira), бойдзілы звали... Давялося знаёміца.

Сваёй! — яна адмовілася ад Радзімы. Гоблін сказаў ім: а што, так складана адмовіцца ад Пекла?

— А ты стала б, каб у цябе ўтаптвалі лісціце?...

— Я стала б жорсткай...

— А ён рассыпаецца...

— Дык гэта ж ад абцасаў, не ад лісціца!

— Як дарэчна, што брук, і лісціце, і абцасы — анічога не адчуваюць, — пасыміхаецца Гоблін.

— Як недарэчна, што за іх адчуваюць я!

Ну вядома, Эўцы больш пасуе

першае імя. Дэльваран. Эльфійка (выгукнула Mira). Узбэчка (паправіла Эўку). Яна мала размаўляе, яна слухае. (А табе не патратіць, што ты з намі? — Мяне баююшка дабраславіў... — Ну ў цябе ў баююшка! — А мо ён са стражанага эльфійскага калена?..) Але ўжо ўсе ведаюць, што маленькая Эва жыла ў горным Эдэмі, які нейк сутоньнем перакінўся ў Пекла. Яе выправілі да стрыечнай бабулі, сюды, дзе яна й білася ва ўспамінах, як мялік між шыбамі, — што пісаць на паштоўках ДАДОМУ: Эдэм ці Пекла. А калі бабуля памерла, здаецца, так і не заўважыўши мяліка ў шыбах, і знайшліся яе ўнукі, суседка прапанавала Эўцы прытулак пры царкве ў імя Эўку.

У Эўчынным съвеце гэты гарадзкі гул б'еца аб царкоўны ганак. Цябе abstupauць і вядуць съячтая з фрэсак — і калі падымеш вочы, убачыш: ты стаў на са- мае дно сусвету. На розных яго паверхах праведнікі між рыштаваныя ўітаюць стварэнні Зямлі. Словы пахнуць съвежай фарбай.

Ціна Клыхоўская — літаратарка. Жыве ў Менску.

(А съячтая, як дзеци, выглядаюць у акенцы, прыкліаўшы руکі да ўнутранай паверхні абразоў!) У трапяткім дыханыні съвечак струменінца твары жывыя й маляваныя, тыя, што застылі ў мядовым бурштыне, у сотах німбаў. Гусынне мядзівянае золата, і на вуснах Эўкі — краплі салодкай вечнасці.

Вось гэтага Гоблінавы бацькі Эўцы дараваць яи могуць — аёй! — яна адмовілася ад Радзімы. Гоблін сказаў ім: а што, так складана адмовіцца ад Пекла? Ну і сам

Працяг на старонцы 22.

ГОД У ЗДЫМКАХ

Студзень. Падпольны Беларускі ліцэй адсвяткаваў 14-годзьдзе.

Праця са старонкі 21.

патрапіў у такі Чысьцец!.. Нібыта ўжо даўно прадаў і тату, і маму, і аднакляснікаў з нацыянальнай гімназіі, і дзядулю, і сваю ніясную Радзіму, бытта яе хтось купляе, ніясную...

*Калі б Міра апраналася трохі...
інаки (сказала мама). Калі б Эўка
хочь бы размаўляла па-нашаму
(скрывіўся тата). У цябе хочь ёсьць
сабры-хлоты (схамянуўся дзед)?*

Міра размаўляе — па-іншаму... Яна так і сказала аднойчы на ўроці ў школе ёлутняй: гэта мова — эльфійская, і ў вашу арганізацыю не пайду, бо мы, эльфы... (Наставіца паклікала дырэктара. Дырэктар паклікаў Мірчыну маці. Мірчына маці запрасіла дырэктара на каву... Дырэктар паклікаў настаўніцу...) ...І Міра засталася ў школе афіцыйнай эльфійкай.

А Гоблін ня стаў тлумачыць бацькам, што эльфійская мова ўваходзіць у гульню, што несъяротных эльфаў не турбуюць проблемы съяротных ёлутняў, што Міру нікто ніколі ня ўбачыць на пляцы, бо эльфы ходзяць і гуляюць, ды не прайтраюць, а ён, ідыёт Гоблін, ізноў пацягненца туды съцвярджаца мужнасць без надзеі на перамогу... за ручку з мамай (каб не забрал злыя міліцыянты).

Дзядуля Гобліна змагаўся за незалежнасць, бацькі Гобліна змагаліся за незалежнасць (таму яны й пабраліся, таму й нарадзілі Гобліна, згубіўшы недзе па дарозе змагання сваю любоў: сέньня яны нават не глядзяць адно аднаму ў очы, бо ня могуць бачыць, ня хоць верыць у *паразу недакахання*), пяперака Гоблін мусіць біць тое залатое яечка (знутры?). А ён ня хоча.

Яго прыпляснула тым чорным квадратам пляцу. Чорным квадратам страху з чорнымі ж фігуркамі ў скуранках па пэрыметры (яны маюць рацы, а мы ня маєм). Гоблін ня хоча быць нацыяналістам, ня хоча гадаваць нацыяналіста, ня хоча вучыцца нелюбові. Ён хоча быць панкам. Ён хоча да Міры й Эўкі, таму што яны жывыя і каліровыя. Ён хоча піва.

— Што новага?

— Учора якая зыліва! Між буйкоў ліхтароў ледзь дагнала Ноёў аўтобус! Уяўляеш — на вогльых крэслах дрэмлюць залюляныя стомай зывяры, і толькі мне да пары няма пачвары. Зынічка шаснула ля самага твару — па той бок шкло — Ноёў недапалак. Ной кіруе да іншай зоркі — адной зі пяці, што на этыкетцы над Аракатам. А мне ўсё съярбіць пытаныне: што скажаць кантралёру — у мяне ж ні квітка, ні пары. «Гаварыши, пани маеца, патоп. А што калі за дажджом, на зялёнім пагорку, хтось чакае мяне з парасонам. Уявіце ягоную пысу, калі аўтобус прыедзе, а мяне няма».

«Я чакаў бы цябе з парасонам», — хацеў скажаць Гоблін, але ненатуральна вялікія, анімэншныя очы Міры глядзелі не на яго, міма.

Таму што ў клубе паляцеў комі. Да каканай, у электронны вырай. Маці не дала спадніцу на новы эльфійскі строй. Дырэктар чырванее, калі Міра праходзіць побач. А яшчэ ёй не падабаецца сцэнар гульні. Клобнікаў да халеры, эльфаў — няма. І той хлопчык — такі мілы, думала — эльф, доб-

Што-кольвечы пра гарадзкіх эльфаў

ра, што ён сам усё зразумеў. Калі эльфійка пакае гобліна... во гэта будзе сцэнар. Яны, ёлуні, не зразумелі, хоць — ге-ге — «оркі» ажывіліся!.. Дый не пацягнеш у клуб Гобліна й Эўку — яны сапраўдныя, а ты — цьфу! — плястынавыя.

— Ведаеш, што такое палімпескт? — пытасцца Гоблін.

— Ігры, праходзілі, — буркае Мірка.

— Сыяды на брудзе — калі здымаш адбіткі ўсіх, хто прайшоў за дзень...

— ...атрымаеш набор падэшваў.

— А адбіткі твараў, якія міма, штохвілю?.. Яны адпостроўваюцца на табе, вось бы іх зняніц!

— Людзей ўсё адно ня ўбачыць, а анёлы, — Міра хіснула на Эўку, — съядоў не пакідаюць.

Зъ пёмнага дворыку можна ўбачыць нэонавае дыханыне гораду. Самае складанае — убачыць анёлаў. Калі гадзінамі стаіш у пераходзе й больш ня можаш ні чытаць, ні малицца... і абрастаеш іхнімі адбіткамі, пражываеш чужыя імгненыні... матузок, мабільнік, пурданка, яцябеколькічакала... недапалкі абарваных дыялётагаў... ведаецце, за кожным крочыць анёлак, а я ня бачу... разводы ў гразоўцы — съяды крылаў?.. Я згубілася ў чужых тварах: гэта я — я съходжу — утрымай мяне зараз! Прыбой цягніка мэтро прыносіць новых мяне, і я танчу на паверхні елачнага шарыка — у перакуленым дэфармаваным шклянным съвеце вечнага пераходу (на съяточным стале паміж гадамі).

і рабтам за два крокі як той выбух пад вонкамі хаты паўзабытая мова пасыміхаеща мне ў очы маймі вачыма ѹ гэтае татава ўлюблёнае слоўца ѹ як цябе кличуць красуня ѹ кідае ѹ скарбонку скамячаную паперку ѹ твой язык нібы абуў замалыя чаравікі ѹ пракульзага адно Эва добраславі Божса (Гоблін, ты ведаеш: гэта здрада ці вернасць?) і малітва за жывых і малітва за памерлых ве- рую памажы майму нявер'ю ѹ малітвах тыя самыя імёны

* * *

Я думаю, Гоблін не вінаваты, ён праста праглінуў атрутную съяжынку. Ён ня ведаў, што нельга запіваць гэты горад півам.

Інакш бы ён николі не скажаў Міре, што эльфы — съяротныя, аднойчы яны робяцца пераходнымі зданіямі й пруць працы цябе — і ад кожнага съярдзіць дохлым эльфам, як ад Гобліновых бацькоў, — і Міра хутка абрасаць чужкімі адбіткамі, а калі пачне здымаша іх лушпінка за лушпінка, скурка за скуркай — то знойдзе там яшчэ аднаго дохлага эльфа. Гэта, пэўна, Гоблін надыхаўся хваробнымі нэонавымі выпарэннянімі: таму ён скажаў Эўцы, што яна — скамянец, мяцлік у мёртвым бурштыне, што ёй ня вылупніцца, бо яе вера — толькі **ролевая гульня**, а яму, Гобліну, **гуляць** абраўда...

Ён яшчэ шмат сказаў бы, але ж... гэтае ўсёдараўанье ў празрыста-чорных Эўчынных съязінах... Ды гэтыя акварэльныя вочы Міры, што больш ня бачаць съяротнага ёлуння Гобліна, бо ўзіраюцца ў цямрэчу новага Ліхадзяліні.

Гоблін пабег, штурхаючы міна-коў, усыведамляючы, што раз яны не бясплотныя, значыць, ён стаў часткай іх съвету. Ён думаў, што заўтра зможа прыдумаць гісторыю себе ў апраўданье... але Эўкі й Міры ў пераходзе больш ня будзе. Дома ён выхапіў з шафы вялікую дзядулеву крышталёвую вазу й не-калькі разоў кінуў на падлогу. Але

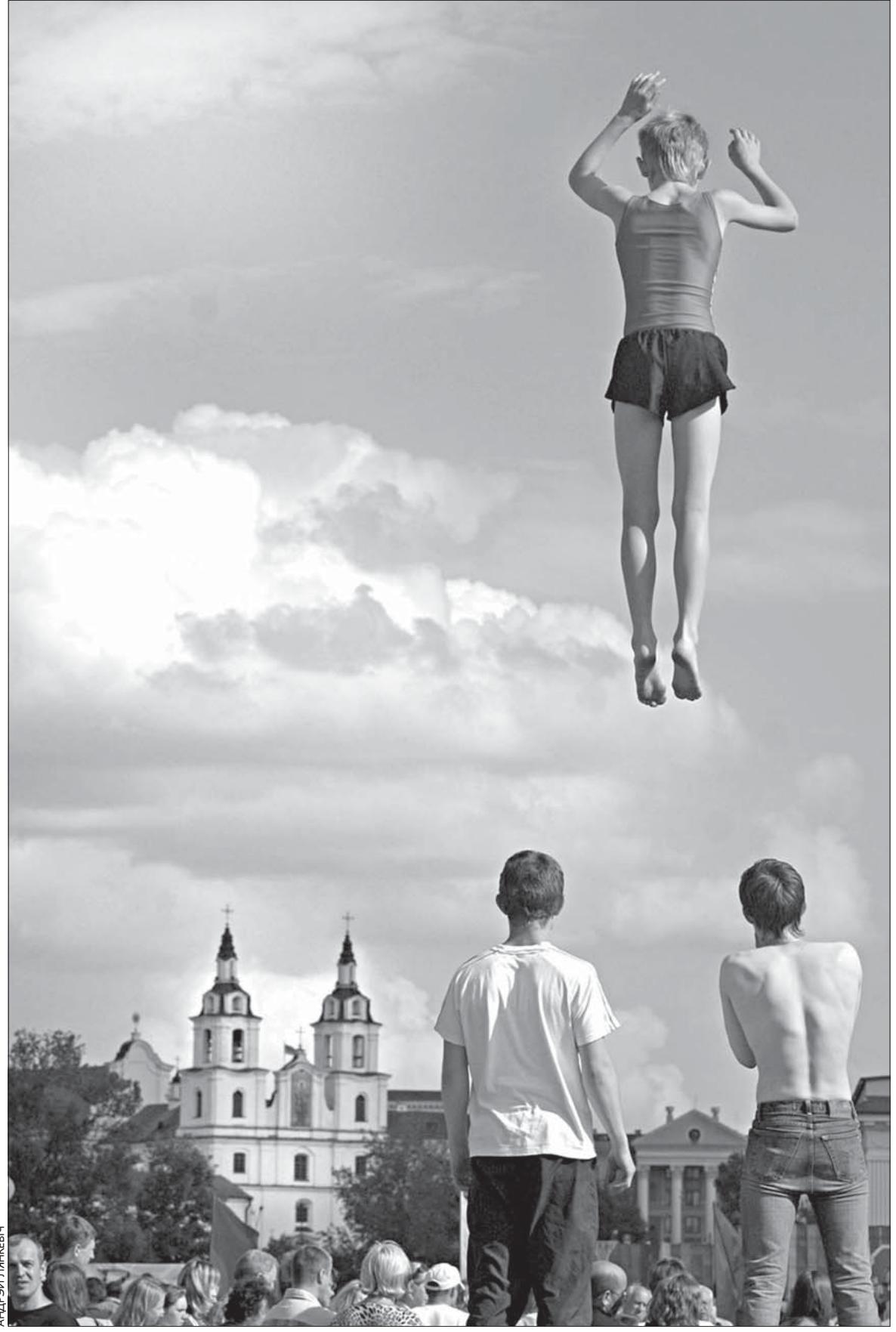
яна не разбілася, адліцеў толькі малы аскепак, і бясьсілы Гоблін паставіў вазу на месца, адварнуўшы пабітым месцам у цень...

Сонца лізнула маю шыбу ѹ прымерзла. Так да самай каляднай адлігі: у мене на акне — язык сонца, а над табою — сонца нямое.

Не пусці мяне. Я ўздыхаю Бога («...І дзымхуні ў твар чалавеку дыханьнем жыцьця...»), у якога патрэба — дыхаць людзьмі.

Я імкнуся да дасканаласці. І съяжынкі на май паліто ператвараюцца ў шарыкі вады: прыгожае набывае форму дасканалага. І ўсё-такі, калі ласка, дазволь мне застасцца съяжынкай.

ГОД У ЗДЫМКАХ

Андрэй Ганчар

дзе варта быць

Дзед Мароз загаворыць па-беларуску

Каляндная ялінка зь беларускамоўным съяствам Мікалаем 29 сіння (чацвер), а 17-й.

Фае Дому літарата (вул. Фрунзэ, 5), 2-гі паверх.

28 сіння (серада) а 13-й — апошняя сустрэча аргамітэту і ахвотных узяць уздэл. Можна ўзяць з сабой цацкі і гірлянды.

29 сіння а 13-й — запрашаюм узяць уздэл ва ўпрыгожваныні залі і ялінкі.

Падарункі «ад съятуга Мікалая» прыносіць самастойна, загарнуўшы ў непразрыстую абгортку ды падпісашы вялікім літарамі.

Даведкі: Т. 236-18-77, 632-27-43 (Крысыціна), 292-31-85 (Вольга).

КАНЦЭРТЫ

Канцэрт сакральнай музыки (у рамках Дзён славацкай культуры «Белое прывітанье для Беларусі»).

25 сіння, а 19-й.

І студзеня, а 12-й.

Касцёл Св.Сымона і Алены.

ВЫСТАВЫ

Новы год

У павільёне НВЦ «Белэкспа»

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Гамлет на хмарачосе

«Кінг Конг» («King Kong»).
ЗША — Новая Зэляндия, 2005, каляровы, 187 хв.

Жанр: прыгоды.

Адзнака: 9,5 (з 10).

Шэдэўр Пітэра Джэксана прааграмадную закаханую малту карануе сёлетні кінапракат. Кінг Конг зьявіўся ў 1930-х, у 1970-х быў створаны рымэйк.

Рэжысэр «Валадара пярсыцёнкаў» сёлета замахнуўся на съятое, стварыўшы звышвідовішнюю кінаэнцыклапедыю. Гонкі з дыплідакамі, мярзотныя інсекты, гіганцкія каханы — фільмы Сыпілбэрга й Поля Вэрховэна адпачываюць.

Але «Кінг Конг» — ня проста шыкоўнае відовішча. Джэксан трапіла грае з атмасфераю 1930-х,

калі голад Вялікай дэпрэсіі рыфмуецца з ілюзіяй тэатраў, а рэжысэр-уцякнага нагадвае О. Уэлза ў абліччы «грамадзяніна Кейна».

Мы ўсе прыйшли паглядзець на Кінг Конга, але малла прыйшла паглядзець на нас. Калі герайні Наомі ўсіх танцуе перад пачавай, то ўсе ёя абліччы яна знаходзіць самага ўдзячнага гледача.

Рамантычная гісторыя бляйданікі й малпы — гэта ня проста казка прыязнасці, але мэлядрэма мастацтва і публікі. Плюгія кабарэтычныя нумары, сцэны рогат і вайсковая дурасць зынішчайць ідэлюю.

Чарговая съмерці Кінг Конга на хмарачосе — гэта трагедыя Гамлета забаўляльнага кіно. А ўсе мы — утрапенія заўзятары ў забойцы.

АР

Съята Божага Нараджэння... Але злонбы тэлепрадусэр любіць толькі свае гроши. Такіст-прывид, фэя бяз комплексаў і здань з будучыні нагадвае юнагодніку, што трэба быць добрым...

У ролі тэлевізійніка — комік Біл Мюрэй.

На Каляды піцёра герояў разумеюць, што цуды здарыаюцца, нават калі ў іх ня верыш. Незнаёмыя людзі раптам адчуваюць унутраную блізкасць, што даз-

вале ім перажыць няўдачы, поспехі і самоту.

У ролях — Пэнэлопа Круз, Сьюзан Сарандон, Пол Уолкер.

Зрэжысаваў фільм Ч.Палмінтэры, больш вядомы ролімі шматлікіх гангстэрэй.

Нядзеля, 25 сіння

БТ, 22.30

«Звычайны цуд».

Расея, 1978, рэж. Марк Захараў.

Музычная казка паводле аднайменнай п'есы Яўгена Шварца.

Чараўнік пераўтварыў мядзьведя ў чалавека. Юнак мусіць зноў стаць мядзьведзем, калі заханая прынцэса пачалуе яго. Але ў жыцці ёсьць месца звычайному цуду...

Шэдэўр М.Захараўа з зоркам акторскім складам: Алег Янкоўскі ў ролі чараўніка, Яўген Лявонаў — кароль, Андрэй Міронав — кепскі міністар.

Съмешна, шалёна, чароўна...

Андрэй Расінскі

Калядная мэлядрэма.

На Каляды піцёра герояў разумеюць, што цуды здарыаюцца, нават калі ў іх ня верыш. Незнаёмыя людзі раптам адчуваюць унутраную блізкасць, што даз-

КОМІКС

МЫ САМИ

Першы глюк «БеСТу»

Стартавала рэкламная кампанія новага, цалкам дзяржаўнага апаратара нарыку мабільнай сувязі — кампаніі «БеСТ». І адразу першы аблом.

Каб прыцягнуць увагу да кампаніі, адміністратары сайту новага апаратара вывесілі аптычныне — «Колькім абалэнтам вы тэлефануеце?». Вынікі зандажу, які працягваўся з 6 па 14 сінёгня, не маглі не шакаваць мэйджмент фірмы. Калі зыходзіць з іх, то праект абсалютна большасць (81%) з 3500 чалавек выбіралі апошні, пяты пункт — «Я не тэлефаную ўвогуле».

Відавочна, што мей месца

банальны зьдзек з кампаніі.

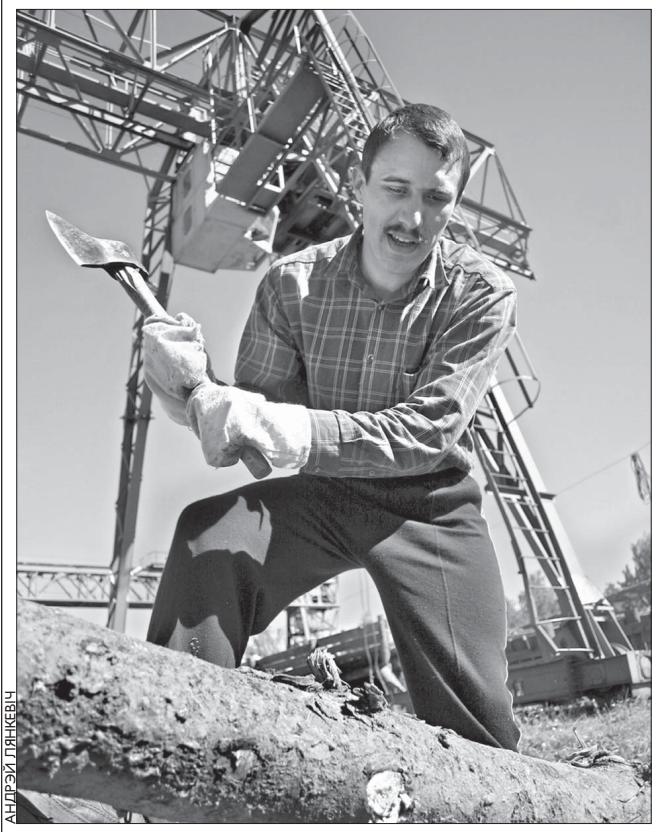
Аднак самае прыкольнае ў

тым, што рух прыкольнішчы-

каў на быў спонтанным. Як

Лёлік Ушкін

ГОД У ЗДЫМКАХ

Жнівень. Павал Севярынец высланы на крайнюю поўнач краіны. Дарэчы, на мінулым тыдні машына, якой ён вяртаўся з Віцебску, перакупілася на сылікай дарозе за дзесяць кіляметраў ад Малога Сітна. На шчасьце, нікто не пацярпеў. А яшчэ Павал перад Калядамі завёў сабе ката. Дарэчы, сапраўды калядны чын — адведаць

кагосць з палітвізня.

Рэклама:
«Хутка і танна
дасьведчаныя
экзарцісты
вылічыць баявікоў.
Зыняць з
апазыцыянера грым
дапамогуць сёстры
Грым».

Яму,
дэрмакрату — хана!

Ну, гэта
надоўга. Лепш
падпісацца на
«НН».

Харэ ржаць!

Навагодняе віншаванье лідэра нацыі. (Лёліка Ушкіна.)

Дзяржаўныя дзеячы яўна саступаюць артыстызму Петрасяну і Эдзі Мёрфі, што акупуюць навагодні этэр. Затое ў іх ёсьць джокер: віншаваныні пачынаюцца ў прайм-тайм, за дзесяць хвілін да боку курантаў. Аднак часцей матэрыялізація на экранах мужыкоў у пафасным экстазе служыць грамадству ў якасці сывітка — час адкаркоўваць шампусік, падпальваць, рызыкуючы жыцьцём, кітайскія пэтарды і валачы на стол алёу. Калі, натуральна, да гэтага часу вы ўжо не асканіліся. Ніколі ня бачыў, каб ў 23.50 нехта падарваўся і зароў: «Ды ціха вы, бабы, дайце паслушаць пра яркія дасягненіні ў духоўнай сферы, культуры і спорце!...»

Апроч таго, часам палітыкі праз свой давер да філфакаўцаў-сіпчрайтэраў выглядаюць неяк штучна. «Батанікі» ўгнойваюць іх прагоны мудрагелістымі літаратурнымі прыёмамі. Слухаеш — і проста падмывае засенчыць: «Ня веру!» Пару гадоў назад той, хто лаецца матам з падначаленымі, пачаў віншаваныне мудрай алегорыяй: «Час — гэта птушка». Той сіпчрайтэр яшчэ ў складзе яму ў вусны лацінскі афарызм. Уяўляеце — «Добрыя вечар, дарагія суайчыннікі, tempora mutantur, et nos mutamur in illis».

Ну і нарэшце, такія съпічы прадкальныя, іх канцэпты не мяняліся з часоў Мікіты Сяргеевіча: аптымістычныя вынікі году, падзякі піплу, пакет пажаданняў з выхадам на стэрэатыпнае «З Новым годам!» І з такой хохмай кан-

кураваць з Філем і Алай, якія паабязалі 31 сіння адкрыць сакрэт свайго разводу?

Што ж рабіць, каб вытрымаць выклік съвету папсы? Самае прыкольнае, што выйсьце вельмі простое. Абсалютна ня трэба ісці шляхам прадусэраў, якія намагаюцца надаць адстойным перадачам новае дыханыне. Напрыклад, яны прапанавалі б для падніцца рэйтынгу запрасіць у студыю поп-зорку. Ну канечнече: ніхто б не прыйшоў міма анонсу «Віншаваныне народу ад прэзыдэнта рэспублікі Х і групы «Топлес».

Не, ня трэба нічога мяняць — ні тэкст, ні выступоўцу, ні фармат.

Трэба проста падкарэктаваць тэлепраграму — няхай будзе не «Навагодняе віншаваныне прэзыдэнта РХ народу», а

«Гумарыстычнае віншаваныне прэзыдэнта РХ народу». І ўсё.

«У нас няма рэлігійнай і нацыянальнай варожасці... І кожнаму адкрыта дарога да свайго храму», «У нас у краіне хто хоча працаўца — працуе. І зарабляе!», «Іржа каруццы не разъядзе наша грамадзтва»... Гэта цытаты з навагодняга выступу аднаго палітыка. Хіба пры адкватным настроі на ўспрыманьне яны не гучаць весялай, чым усе пэрлы «Аншлягу»?

Ну ўсё, харэ ржаць. З Калядамі і Ноўым годам!

АД РЭДАКЦЫІ

Што калі «НН» ня прыйдзе?

Яшчэ адзін нумар, і «НН» будзе выдавацца і распаўсюджвацца па-новаму. У працэсе распаўсюду ня выключаныя збоі. Таму вельмі просім усіх тых, хто паведаміў у Рэдакцыю свой адрас і пераказаў ахвяраваныне на рахунак, але не атрымае першага нумара газэты за 2006 год да 7 студзеня 2006 году скантактавацца з Наставай Бакшанскаі праз тэлефон, э-адрас ці ў любы іншы способ.

Спадары Ахраменка
В.К., Жукоўскі К. і Аліна
Н., калі ласка, дашліце
Вашыя адрасы. Спадары
Крук Г.С., Белабародаў
А.С., Сатакаў О.В.,
Рудовіч Станіслаў, калі
ласка, дашліце свае
поўнныя адрасы. Дзякую
Вам за ахвяраваныні.

Прыватная абвестка ў «НН» (найбольш за 15 слоў) дасылайце поштай (a/c 537, 220050 Менск), праз e-mail (nn@romedia.by) або разъяснячайце на форуме сайту www.nn.by. Дык скрыстацца!

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

КАНТАКТЫ

Беларусы ў Польшчы — яднаймася! E-mail: azaleuski@yahoo.pl

Менчукі! Калядкі блізкі. Гуртуймася ў калядную хеўру! Пойдзем разам калядаваць. Т.: 257-93-11, Алесь

КНІГІ

Прадам кнігі: Л.Геніуш «Споведзь», «Беларуска-расейскі слоўнік» (1926) Байковіч, Некрашэвіч, «Тэўтонскі орден», М.Ткачоў «Абарончыя збудаванні заходніх земель Беларусі 13—18 ст.», Ластоўскі «Расейска-крыўскі (беларускі) слоўнік» 1924 г. Т.: 753-70-05

Альбом «Менск — горад СОНца», пераклады: кнігі, перакладзенія з польскай, ангельскай, нямецкай, расейскай мов. У тым ліку «Дзяды», «Санты» Міцкевіча, літаратура беларусаў Польшчы XV—XIX ст., падручнікі па журналистицы. Т.: 753-91-96

«Наша Ніва» (новае ды факсімільнае выданыні). «ARCHЕ», дзіцячыя кнігі, відаў і аўдые́касты, паштоўкі, слоўнікі, музыка і фільмы на кампакт-дیсках на Румянцава, 13 (ТБМ). Пандзелак—пляніца (14.30—19.30).

T.: 707-40-01. 234-93-71

Наступны
нумар
«НН»
выйдзе 5—6
студзеня.
Вясёлых
Калядаў!

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМІ

Зь Менску

Калісь у Менску ў нас ездзілі па горадзе «батлейкі», і менчукі любілі паслухаць беларускі народны тэатрый. У Англіі такую адвечную стаўню ўсе б падтрымлівалі, але ў нас забаранілі саўсім батлейкам ездзіць па горадзе. Нядайна памёр стары мяшчанін, як бы стараста батлейшчыкаў, і батлейка, што вялася ў Менску сотні гадоў, загінула. Добра было б, каб наша моладзь і вучні ізноў заявілі гэты народны тэатр.

Мікола Камароўскі

Зубрыцкая воласць, Гродз. губ., Сакольск. пав. Кажуць, народ дзічэе; яно—такі і праўда. Даўней, як старая людзі казалі, убіўства прылучаліся адно на 30 гадоў, а сёлета вось у нашай воласці ўжо было 4 убіўствы.

Г.Воран

Ад Рэдакцыі

Выпускаем ужо 52-гі нумар «Нашай Нівы», а ад пачатку газэты 173-ці. За ўсёвес гэты час мы расцеялі па нашым kraю каля паўмільёна гаёзцін. Беларуское народнае поле, дагутуль глухое, адзвалася; насенне ня згінула і расце, і з кожным годам гусьцее наша ніва. Рэдакцыя з спакойным сумленнем уступае ў 1911 г.

«НН», №52, 23 сіння 1910

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўны рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольски (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская

галоўны рэдактар Андрэй Дынко

фотарэдактар Арцём Ліва

нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Хэрэўскі

выдавец і заснавальнік Фонд выдання газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСА:

220050, Менск, a/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@romedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 папос фармат A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скорины, 79. Рэдакцыя не насе адказнасці за замест рагічных абвестак. Кошт свабодны. Пасвядчэнне аб регистрацыі тэрыторычнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзеное Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь. Юр'едычны адрес: Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а. Р/р 301521000012 у МГД ААТ «Белівестбанка». Менск, код 764.

Наклад 3539. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 20.00 21.12.2005.

Замові № 7284.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а

«Побач з намі на Зямлі: жывёльны съвет»

Найлпершы падарунак да Калядаў і Новага года

Першы том беларускай вершаванкі-запамінанкі «Добрыя вершы»

Усё найлепшае для дзяцей у вершаванай форме для завучванья на памяць.

Цудоўны падарунак бацькам, выхавальнікам, хросянікам і пляменінкам.

Чытайце «Добрыя вершы» сваім дзеткам ад саме калыскі да школы!

Укладальнік Алег Мінкін

T.: 227-19-40, 508-81-38